

RAPLAMAA Sonumid

KOLMAPÄEV, 30. mai 2018 Nr 22 (3032)

Sõltumatu nädalaleht | www.sonumid.ee | Hind 2.15 €

Selveri suurjooks püstitas taas osalejate REKORDI

Siim Jõgis

Selveri suurjooksul pole ühelgi varasemal aastal osalenud nii palju jooksjaid kui tänavu. Kui võtta arvesse kõik lastejooksud ning kümne- ja viiekilomeetrised distantid, siis sai pühapäeval, 27. mail Raplas jooksurõõmu nautida üle 1700 inimese. Ükski teine rahvajooks meie maakonnas ei too kokku ligilähedaseltki nii palju osalejaid. **Loe lk 24**

HOLMES & MEYERS
Metsasöbralik ettevõtmine

Varem tellides,
küttepuu soodsam!
Telli 600 5323
5192 2723

**Hooldekodu eest
tasumisel võetakse
arvesse ka inimese
kinnisvara** **Lk 3**

**Kehtna vald vaidlustas
Paluküla piirangute
karmistamise** **Lk 5**

**Pereettevõte
Adograaf** väärtustab
omavahelisi
häid suhteid **Lk 12-13**

Laulu- ja tantsupidu
ühendab rahvast ja
teeb kummarduse
Tammemäele **Lk 20-21**

Käsitöölane

**Viltimine on
meditatiivne tegevus,
mil muu maailm kaob** **Lk 15-18**

Juhtkiri

Kes võiks meid esindada Riigikogus?

Kümne kuu pärast lõpetavas Riigikogu XIII koosseisus ei ole enam ühtegi Rapla maakonda esindavat ja seega mitte ka selle paikkonna ning siinsete inimeste muresid ja vajadusi tundvat inimest. See on muret tegev tõsiasi. Raplamaa Sõnumid on valmis kihla vedama, et ilmselt ka XIV koosseisus ei saa olema ühtegi Raplamaalt valituks osutunud saadikut.

Tahtmata solvata ühtegi maakonna vallapoliitikut, peame siiski tunnistama, et hetkel pole siin mitte kedagi (väga hea tähtede seisu korral võiks erandiks olla ehk ainult Kohila vallavanem ja ROL-i juhatuse esimees Heiki Hepner), kellele erakond oleks valmis loovutama oma nimekirja tipus koha, mis viiks korraliku pingutuse korral Riigikogu koosseisu. Rapla maakond ei ole parteide silmis ammu enam atraktiivne, sest valimisringkonnas, kus kandideerides saadakse otsustav hulk häälest ikka Harju, mitte Rapla maakonnast, on muidugi mõistlik olla tuntud ja toetatud Harju valdades. Kahju küll, aga siinsed poliitikud sobivad nimekirjadesse veel ainult ennastsalgavateks häälemagnetiteks. Pealegi on pealinnakeskseks muudetud erakondade tippudes ka Raplamaalt tulevate poliitikutetagi küünarnukinaginat piisavalt – tuleb aru saada, et kõigile tahtjatele 101 liikmega esinduskogus ei jätku lihtsalt ruumi. Sellega seoses meenuvad eelmistest valimistest inetud kemplemised nimekirja kohtade ümber (näiteks see, kuidas Juuru vallavanem, toonane ROL-i esimees, Reformierakonna nimekirjast välja suruti jne).

Muidugi võiks südamekergenduseks arutleda selle üle, kui oluline Toompea võimulabürintides seiklema pääsemine üldse on. Et ah, las nad seal Tallinnas arutavad ja otsustavad ja kui lauslollusi ei tehta, siis ei pruugi see meie elu mingit pidi väga mõjutada, aga kõik see on ikkagi enesepett, kujunenud olukorraga leppimine. Kohe ei pruugi see muidugi endast mingit märki jätta, natuke pikemas ajas ette vaadates tuleb aga tunnistada, et kui seal üleval ei seisa meie eest keegi, siis ei ole meid maakonnana varsti ka olemas. Oleme lihtsalt muude perifeeriasse jäävate maakondade äärealadeks jagatud ja niimoodi mitme paikkonna vahel killustatud ala.

Seega on ka valimiseelne poliitiline erakondadesisene trügimine üks märk ääremaastumise laienemisest, millele pidi lõpu tegema valdade liitmisele keskendunud haldusreform. Ja lõpuks, need ajad, kus Raplamaal kasvatati üleriigiliselt tuntud poliitikuid (Otto Tief, Helmut Maandi, Valter Kadarik) ja ministreid (Harri Õunapuu kaks korda ja Tiit Tammsaar ning Taavi Veskimägi - kumbki üks kord) ehk siis eeskujusid, kelle järgi joonduda, näivad samuti igaveseks ajaks möödas olevat.

Ajaleht 10 aastat tagasi

Paigaldati kivi Helmut Maandi mälestuseks

Nädaline 7. juunil 2008: „Neljapäeval, 5. juunil kogunes Rapla vallas Sikeldi külas kunagise Veskimäe talu asemele esinduslik seltskond, et tähistada mälestuskivi avamisega sõjajärgse Eesti esimese riigisekretäri Helmut Maandi 102. sünniaastapäeva.

Sündmust olid oma kohalolekuga austamas Rootsi suursaadik Dag Hartelius, Eesti taasiseseisvumisaegsed riigisekretärid, Rapla maavanem Tõnis Blank, Rapla vallavolikogu esimees Väino Sassi ja vallavanem Aare Heinvee, ümbruskonna külade elanikud ja muidugi rohkearvuline Maandite suguvõsa.

Sündmuse avasõnad ütles riigisekretär Heiki Loot. Ta andis kohalolijatele teada, et Riigikantselei on otsustanud märkida Eesti

Vabariigi 90. aastapäeva kõigi riigipeade ja riigisekretäride sünnikohtade tähistamisega. Riigisekretäride reas oli Helmut Maandi esimene, kelle sünnitalu sai väärilise tähise. Heiki Loot ei jätnud kahetsusega lisamata, et tegelikult võinuks mälestuskivi avamine teoks saada juba kaks aastat tagasi, kui tähistati kunagise riigisekretäri, Riigikogu ja Rapla vallavolikogu liikme sajandat sünniaastapäeva.

Siit jätkas Helmut Maandi poeg Jaak, kes töötab sise-ministeeriumi planeeringuosakonnas. Jaak Maandi tunnistas, et päris alguses mõte mälestusmärgist perekonnale ei meeldinud – isa oli sedasorti mees, kes ei pidanud eriti auavaldustest/.../ Ometi oli perekond lõpuks sellega nõus, sest sünnikoht ja vanemate kodu olid elu teise poole paguluses veetnud mehele äärmiselt olulised.”

Südamelt ära

Käsitöö paneb maailma hetkeks peatuma

Katri Reinsalu

Oma igapäevase töö käigus küsin ma tihti inimestelt, kuidas neil mingi mõte või huvi tekis. Enamasti küsin peaaegu kõigilt, kellest Käsitöölases kirjutan, kas nad mäletavad, millal, kuidas ja kelle eeskujul nad käsitöö enda jaoks avastasid. Mõnikord on selle huvi taga väga armas lugu, teinekord ei suuda inimene ise ka päris täpselt öelda, kust see huvi tekkinud on.

Kummaline tunnistada, et ise sellele küsimusele vastata püüdes jään samuti esimese hooga vastuse võlgu. Mäletan, et nii mõnigi kaasõpilane väristas tülgaastusest õlgu kooli käsitöötunnist rääkides. Sellist reaktsiooni see minus kunagi ei tekitanud, aga teab mis suurt joovastust ka mitte ja oma lemmiktunniks ei oleks ma seda kunagi nimetanud. Mõni tehnika tuli paremini välja, teine kehvemini. Kooli lõppedes ma käsitöö tegemist küll kuidagi igatsema ei hakanud.

Kohe mitte kuidagi ei suuda

ma meenutada, millal ma jälle omal algatusel käsitööga tegelema hakkasin. Mõneti on ilmselt asi ka selles, et väga pikka aega olin pähe võtnud, et käsitöö on ainult kudumine-heegeldamine-õmblemine. Kõik ülejäänud oli meisterdamine. Ja meisterdamine oli üks mõnus tegevus küll.

Rohkem hakkasin oma kätega asju valmistama koos päris oma kodu saamisega. Mulle lihtsalt meeldib, kui mind ümbritsevatel asjadel on oma lugu rääkida. Olen nõus leppima ka sellega, et vanakraamipoest päästetud toolide lugu jääb mulle suures osas saladuseks. Teadmine, et mu ümber on asju, mis ei ole tulnud otse mööblivabriku liinilt, on kuidagi soojendav. Eriti mõnus on aga teadmine, et minu kodu asjade lood on minu endaga seotud.

Peagi pärast seda usaldati minu hoolde käsitöö lisalehe koostamine. Pidin tunnistama, et käsitöö on kaugelt enamamat, kui ma senini arvanud olin. Uus maailm oli lõpmata põnev ning pani mind aina enam kõike uut omal nahal katsetama. Uudishimu on üks äraütlemata tugev jõud. Kuidagi ootamatult tuli endale tunnistada, et mulle meeldib käsitöö.

Seekordse käsitöö lisalehe jaoks Kristiga vesteldes ütles ta jutu sees, et käsi-

töö harrastamine on tema jaoks meditatiivne tegevus. Kogu meie vestlusest jäi kõige erksamalt just see lause meelde. Tõenäoliselt seetõttu, et midagi sarnast olen ka ise tundnud. Omavalmistatu käte vahel hoidmine lihtsalt mõjub ülejäänud maailma summutavalt. Kõik mõtted, mis paratamatult pidevalt peas keerlevad ja teinekord ka öösel üles ajavad, jäävad hetkeks vaiki.

Tunnen aina enam, et oma mõtteid välja lülitada on keeruline, kuid neid pidevalt mõelda on samal ajal kohutavalt kurnav. Ilmselt me kõik vajame teinekord puhkust ja pausi oma igapäevaelust. Minu jaoks on selle võti käsitöö. Vean õmblusmasina laua peale, sikutan sahtlist portsu kangaid välja ja hakkam nuputama, kuidas neid omavahel sobitades midagi valmis ömmelda. Või proovin hoopis midagi uut ja jälgin ootusärevalt, kuidas see välja tuleb. Ja nagu võluvael jääbki ülejäänud maailm tasa ning annab mulle paar hetke rahulikult hingata.

Kummaline oleks käsitööd kui religiooni kuskil kuulutama käia, aga tagasihoidlikult soovitada võin seda ju ikka. Panen käe südamele ja luban, et see tõesti aitab stressi maandada ja elutempot rahustada.

Küsitlus

Millist suvist muusikasündmust kõige enam ootate?

Rasmus, administraator: Ei oota midagi. Kui siis ehk Weekendi, aga pole veel üldse kindel, et lähen.

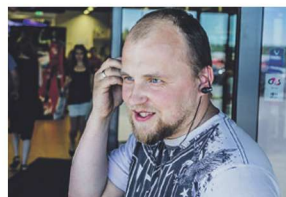
Ott, ehitaja: Retrobesti ootan. Olen seal kaks aastat käinud ja mulle meeldib.

Liis, arst: Raplamaa laulu- ja tantsupidu, sest mu tütar esineb seal. Pole varem käinud, aga sel aastal on põhjust minna.

Tiiu, pensionär: Varsti algab Luige Nokk. See on kahepäevane vabaõhufestival, kus esineb palju ansambleid. Seda on küll plaanis külastada.

Gert, autojuht: Enam ei oota midagi. Kahel suurel kontserdil sai juba käidud. Käisin Nightwish ja Guns N' Roses'i kontserdil.

Maarika, teenindaja: Märjamaa Folk meeldib mulle. Sellel olen küll aastaid käinud. Kunagi esinesin ise, nüüd naudin pealtvaatajana.

Küsis Katri Reinsalu
Pildistas Siim Solman

Päevapilt

Foto: SIIM SOLMAN

Hetk Rapla Selveri Suurjooksult. Tõeline jooksufänn läbib ettenähtud distantssi ka kipsis jalaga.

Hooldekodu eest tasumisel võetakse arvesse ka inimese kinnisvara

Märjamaa vallavolikogu 15. mail toimunud istungil kehtestati sotsiaalhoolekandelse abi osutamise kord, mis annab vallale tagasinõude õiguse. Uus kord jõustub juba 1. juulil.

Stina Andok

Enne ühinemist oli Märjamaa ja Vigala vallas erinev kord, mis reguleeris sotsiaalhoolekandelse abi osutamist, edaspidi hakkab kõiki Märjamaa vallas antavaid ja makstavaid hüvitisi ning osutatavaid tasulisi sotsiaalteenuseid reguleerima äsja kinnitatud sotsiaalhoolekandelse abi osutamise kord.

Volikogu istungile eelnenud sotsiaalkomisjoni istungil seletas Märjamaa valla sotsiaalosakonna juhataja Marge

Viska mõned olulised asjaolud lahti. Üks säte äsja kinnitatud korras puudutab üldhooldekodu teenuse korraldamist ja rahastamist. Marge Viska on selle kohta öelnud vastavalt sotsiaalkomisjoni istungi protokollile: „Kui inimene taotleb vallalt nt üldhooldekodu teenuse korraldamist ja rahastamist, kuid tegelikult on tal endal olemas piisavad vahendid kinnisvara näol, siis vald annab taotlejale teada, et kuigi ta sissetulekud pensioni näol teenuse kogukulu ei kata, on tal kinnisvara, mis tuleks

aja jooksul realiseerida ning selle tulu arvel on vallal õigus teenuse eest makstu tagasi nõuda. Varasemas praktikas selline tagasinõudeõigus vallal puudus.

Ei ole vaid nii, et pensionist ei piisa teenuse eest tasumiseks, vaid arvesse võetakse ka kinnisvara. Tagasinõude õigus tekib ka kinnisvara pärijatelt. Säte tagab selle, et isik ei jää mingil juhul abita. Isegi kui tal endal või ülalpidamiskohustusega isikutel on rahalised ressursid olemas, kuid keeldutakse maksmast. Vald korraldab teenuse paigutamise ära ning hiljem tegeleb sellega, et need, kes on kohustatud teenuse eest tasuma, seda ka teeks.”

Raplamaa Sõnumitele selgitas Viska, et tagasinõude

õigust käsitlev säte ei ole ainuomane Märjamaa vallale, seda reguleerib käsundita asjaajamise normistik ning et tagasinõude õigus tuleneb võlaõigusseadusest. „Oma korras oleme välja toonud võlaõigusseadusest tuleneva võimaluse. Kuna tagasinõude õigust reguleerib võlaõigusseadus, siis on selle õiguse realiseerimiseks olnud võimalus ka enne kohaliku korra vastuvõtmist.“

Praktikas toimub üldhooldekoduteenuse eest tasumine abivajaja omaosalusel pensionist ja selle olemasolul ka puudega inimese sotsiaaltoetusest. Kui nendest summadest aga ei piisa, hindab sotsiaalosakonna juhataja sõnul kohalik omavalitsus abivajaja maksevõimet ehk

teisisõnu analüüsib, milline on isiku majanduslik olukord igal üksikul juhul eraldi. Seejärel tehakse kaalutusotsus, arvestades kõigi osapoolte õigusi ja kohustusi.

Viska selgitas, et vajadusel on vara realiseerimiseks erinevaid viise, näiteks üürimine või rentimine ning samuti sõltub realiseerimise mõttekus alles pärast konkreetse vara väärtuse ja müügikulude kindlakstegemist. Seadus sätestab ka nimekirja asjadest, mille müüki ei saa inimeselt mõistlikult oodata nagu näiteks abielusõrmus jms.

Kui selgub, et isikul ei ole täiendavaid sissetulekuid ega vara, mille arvel saaks teenuse eest tasuda, pöörduv omavalitsus perekonnaliikmete poole, kellel on perekonnaseadusest

tulenev ülalpidamiskohustus, ning hindab ka nende majanduslikku suutlikkust kohustust täita. Juhul kui suutlikkust ei ole või nad on vabastatud ülalpidamiskohustusest või seda on piiratud, võtab omavalitsus kohustuse enda kanda osas, mis jääb isikul endal ja tema ülalpidamiskohustuslastest pereliikmetel kandmata.

Hinnangulistele küsimustele, nagu näiteks, kas praegune süsteem on parim võimalik variant ning kas spetsialisti nägemuse kohaselt oleks ideaalpilt teistsugune, või ka praktilistele küsimustele nagu näiteks, kes tagasinõuetega tegelema hakkab ning kas see ka vallale lisakulutusi tekitab, sotsiaalosakonna juhataja vastata ei soovinud.

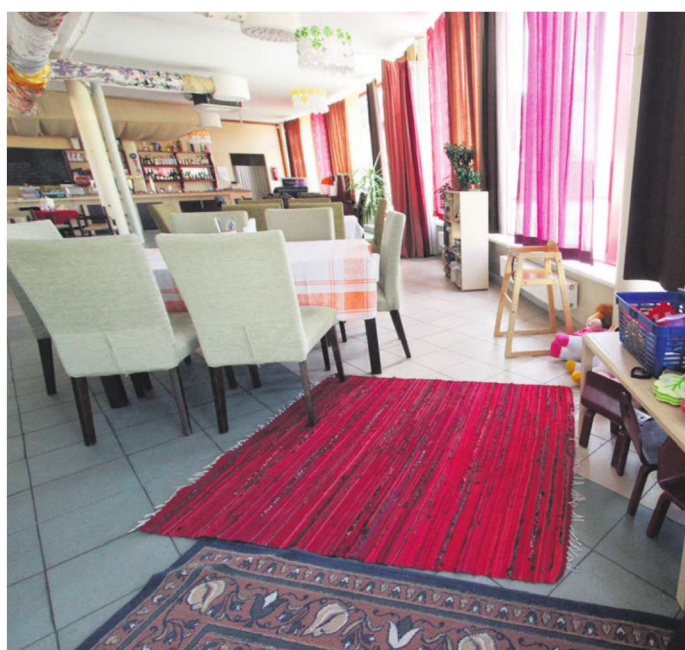
Omamoodi kohvik sulgeb ukсед

Kohila alevi Rapla Tarbijate Ühistule kuuluva Konsumi kaupluse teisel korrusel asuv kohvik Omamoodi sulgeb mai lõpus ukсед, ütles kohviku üks omanik Kadi Toom.

Helerin Väronen

Kohvikus pakuti tervislikku toitu, korraldati kontserte ja töötubasid, kuid huvi jäi Toomi sõnul siiski liiga väikeseks, et toime tulla. „Pakkusime vastavalt nõudlusele, et vee peal püsida. Siiski ei tulnud me nii suurel rendipinnal oma tegevusega hästi välja ning otsustasime õigel ajal kohviku tegevuse peatada. Sellegipoolest tegutseme edasi asjadega, mis olid ka kohviku tegevuse kõrval - kangastelgedel kootud vaipade müük ja muu käsitöö, riietset kudumiteni, ning Neo-Life tooted. Samuti kasutatud riided,” sõnas Toom. Edasiseks tegevuseks otsitakse veel pinda, kuid seni jätkatakse müügiga kohviku Facebooki lehel. Samuti plaanitakse osaleda laatadel.

Varem oli Omamoodi kohvik ka Kohila mõisakooli toitlustaja, kuid juba teist aastat on kooli toitlustaja kohvik Sofia. Mõisakooli direktori

Kohvikuruumid tühjaks ei jää.

Arhiivifoto

Anu Nigeseni sõnul ei pruugi seost kohviku lõpetamise ja toitlustamise vahel olla. „Toitlustaja vahetus omal ajal oli seotud sellega, et Omamoodi kohviku võimalused suures koguses toitu valmistada olid saavutanud oma piiri,” sõnas Nigesen. Ka Toomi sõnul ei mänginud mõisakooli toitlustamise lõpetamine kohviku sulgemises mingit rolli. „Laste toitlustamine polnud suunatud kasumile. Hind oli tellija soovil viidud võimalikult miinimumini. Me poleks loobunud seda edasi tegemast, aga tööjõust jäi

puudu. Majanduslikult poleks lisatööjõudu saanud juurde võtta,” ütles Toom.

Kohvikuruumid aga tühjaks ei jää. Hoone haldaja, Rapla Tarbijate Ühistu juhataja esimees Väino Sassi sõnas, et uue partneriga käivad parajasti läbirääkimised. „Kohvik jätkab tõenäoliselt sama otstarbega,” sõnas Sassi. Kohaliku rahva soov on küll selles hoones taas näha tööstuskaupade poodi, kuid selle kohta vastas Sassi, et eelmisele partnerile pole tööstuskaupade müügi osas asendust leitud, kuid lootus selleks sureb viimasena.

Otsime oma meeskonda

LABORANTI

Peamised tööülesanded:

- Mõõtmiste, analüüside ning testide teostamine;
- Mõõtmistulemuste analüüsimine ja raporteerimine;
- Mõõtmistulemuste registreerimine ja säilitamine;
- Mõõteinstrumentide mõõtmistäpsuse ja korrashoiu kontrollimine.

Sinult ootame:

- Varasem töökogemus laborandi või kvaliteedi kontrolörina, soovitatavalt tootmisettevõttes;
- Vähemal kesktasemel arvutikasutamise oskus ja analüüsivõime;
- Hea eesti keele oskus (suuline ja kirjalik), vene keele ja inglise keele oskus tuleb kasuks;
- Iseseisvust, kõrget enesemotivatsiooni, süsteemsust, täpsust ja tahet töötada meeskonnas.

Omalt poolt pakume:

- Bussitransporti;
- Sooja, puhast ja valget töökeskkonda 2016. aastal valminud tootmishoones;
- Võimalust kasutada massaaži, taastusravi või endale sobivat sportimisviisi ettevõtte kulul;
- Võimalust kasutada ettevõtte poolt pakutavat kohapealset toitlustust (lõuna osaliselt kompenseeritud, öisel ajal supp tasuta);
- Võimalust kasutada ettevõtte koostööpartnerite poolt pakutavaid soodustusi;
- Võimalust puhata alati kaks nädalat suvel ning ühe nädala jõulude ajal (ülejäänud aja osas on võimalik ise valida);
- Tööaega E-R 8:00-16:30

KOHILA VINEER

Kandideerimiseks saada oma CV personal@kohilavineer.ee.
Täiendav info tel. +37256 888517 Anu Õun

Kohila Vineer OÜ on Latvijas Finieris tütarettevõtte. Latvijas Finieris on üks Euroopa juhtivatest vineeritootjatest. Kohila Vineer OÜ on kasepuidust spooni ja vineeri valmistav puidutöötlemise ettevõtte. Lõpp-tooteks on kõrge kvaliteediline, erinevate pinnakatetega vineer, mille peamised kasutusvaldkonnad on ehitus, transportitööstus, laevaehtus ja mööblitööstus.

Politseiteated

Kehtna vald

28. mail alustati kriminaalmenetlus selles, et Palukülas asuvalt territooriumilt varastati discgolfi korv väärtusega 260 eurot. Lõhkumisega tekitati varalist kahju ligikaudu 40 eurot.

Kohila vald

23. mail pigistas 54-aastane mees Kohila alevis asuvas korteris enda 52-aastase elukaaslase randmeid. Politsei toimetas mehe esialgu kainenema.

25. mail alustati kriminaalmenetlus selles, et 21. mail varastati Kohila alevis Kooli tänaval asuvast asutusest vaba juurdepääsu kasutades mobiiltelefon Huawei P8 Lite. Mobiiltelefoniga tehti pärast vargust kõnesid eritariifsetele numbritele. Vargusega tekitati varalist kahju 377 eurot.

Märjamaa vald

22. mail teatati politseile, et Märjamaa vallas Tolli külas asuvas hoones tõukas 63-aastane naine tekkinud tüli käigus talle tuttavat 79-aastast naist, kes kaotas tasakaalu ja kukkus trepist alla.

28. mail kella 9.15 ajal toimus liiklusõnnetus Märjamaa alevis Pärnu maantee 95 juures, kus 34-aastane mees, juhtides kaubikut Opel Movano, sõitis otsa jalgratturile, 69-aastasele mehele. Jalgrattur toimetati Põhja-Eesti Regionaalhaiglasse.

Rapla vald

22. mail kella 15.30 ajal toimus liiklusõnnetus Rapla-Järvakandi-Kergu tee 22. kilomeetril, Vahakõnnu külas, kus 39-aastane naine sõitis teadmata asjaoludel sirgel teelõigul veoautoga DAF FT XF 105 ning haagisega Krone teelt välja vastu puid. Juht toimetati Põhja-Eesti Regionaalhaiglasse.

25. mail kell 13.36 sõitis 54-aastane naine Rapla-Järvakandi-Kergu tee teisel kilomeetril sõiduautoga Škoda Octavia tagant otsa sõiduautole Hyundai i20, mida juhtis 53-aastane naine. Kokkupõrke tagajärjel paiskus Hyundai teelt välja paremale teepeenrale ja vastu tänavavalgustusposti. Hyundai viibinud 77-aastane naine toimetati Põhja-Eesti Regionaalhaiglasse.

28. mail teatati politseile, et Kabala külas asuva maja välisukse juurde jäetud paberkotist varastati mobiiltelefon Huawei P10 Light väärtusega 280 eurot.

Politsei- ja piirivalveamet

Päästeteated

Maastikupõlengud

23. mail kell 00.30 sai häirekeskus teate pinnapõlengust Kohila alevis. Põles ca 100 m² kulu, mille päästjad kustutasid.

26. mail kell 15.26 teatati tulekahjust Rapla vallas Purku külas, kus põles ca 0,1 hektarit metsa ja metsaalust. Päästjad likvideerisid tulekahju kell 16.54.

27. mail kell 15.19 teatati tulekahjust Märjamaa vallas Käbikülas. Põles 20x20 meetrit kõrgepingeliinide alust maad. Päästjad kustutasid kulupõlengu kell 15.37.

28. mail kell 17.39 sai häirekeskus teate tulekahju kohta Kehtna vallas Alekõnnu külas. Põles 3 hektarit metsanoorendikku ja lageraie lanki, kust osaliselt jõudis tuli levida ka suurde metsa. Päästjad lokaliseerisid tulekahju kell 18.55, kasutades selleks 110 tonni vett. Järelikustutusega tegeletakse ligi nelja hektari suurusel maa-alal.

Hävis elumaja

26. mail kell 16.11 sai häirekeskus teate Rapla vallas Tuti külas põlevast elumajast. Päästjate saabudes põles elumaja teine korrus täisleegiga. Päästjad avasid tulepesasid ning kustutasid tulekahju kell 18.31. Elukohast jäi ilma kahelapseline perekond, kellele leiti ajutine elamispind.

Järelevalveta lõke

27. mail kell 1.57 teatati järelevalveta jäetud lõkkest Rapla linnas. Päästjate kohale saabudes põles suur lõke, mille päästjad kustutasid. Tule likvideerimiseks kulutasid päästjad 2 tonni vett.

Kirjamahud vähenevad, pakiteenuste osakaal kasvab

Eesti Posti viimaste aastate trendidest ja statistikast andsid 24. mail toimunud ROL-i täiskogu istungil ülevaate AS-i Eesti Post (Omniva) juhatuse esimehe ülesannetesse määratud Ansi Arumeel, kommunikatsioonijuht Kaja Sepp ja Rapla jaotuskeskuse juht Merle Paiba.

Stina Andok

Arumeel selgitas, et kirjamahud on muutunud viimase kümne aastaga viis korda väiksemaks, samal ajal kui pakimahud on kasvanud viis korda suuremaks. Statistika andmetel saadab keskmine inimene aastas kolm kirja, saab aga aastas neliteist kirja, millest enamiku moodustavad kas arved või ametlikud dokumendid. Arumeel tõdes, et nende andmetel tellib hetkel 15% leibkondadest üleriigilisi ajalehti, maakonna ja valdade lehtede tellimisest ülevaadet ei olnud.

Arumeele sõnul on eelnevalt mainitud muutused tinginud digitaliseerimine ning täna mõtleb enamik ettevõtteid, kuidas vähendada postiteenuse osakaalu. Selle kõrval kasvab e-kaubanduse toel pakiteenus.

„Kõige kiiremini kasvab pakiautomaaditeenus,” ütles Arumeel. Selle teenuse osakaal on kolme aastaga kahekordistunud.

AS Eesti Post ehk rahvusvahelise nimega Omniva on teinud selgeks, et 47% juhtudest käiakse postkontoris pakki kätte saamas, 28% külastajatest soovib marke osta ja ülejäänud teenuste tarbimine on märkimisväärselt väiksema osakaaluga. Samuti teatakse Omnivas, et 81% inimestest eelistab kasutada pakiautomaati, mispeale täiskogul viibinud Rapla vallavanem **Piret Minn** tõi välja, et väiksemad asulad ootavad samuti pakiautomaate. Arumeel nõustus, öeldes: „Arvame, et inimestel on postkontorit vaja, tegelikult on pakki vaja kätte saada.” Ühe eesmärgina on Omniva seadnud endale kahekordistada pakiautomaatide arvu Eestis.

Kohila volikogu esimees **Jüri Vallsalu** väitis ühe isikliku näite najal, et kirjad ei ole majanduslikult kasulikud ning Omniva soov ongi need välja suretada. Arumeel vaidles vastu: „Nii päris öelda ei saa. Kirjad on endiselt väga oluline teenus. Omniva väljakutse on see, et on kohustus võrgustikku hoida. Kirjamahu hoidmine on väga oluline, me ei ole õnnelikud, et see langeb. Iga kiri aitab võrgustikku üleval pidada.”

Kehtna vallavanem **Indrek Kullam** tõstatas postkontorite teema. Omniva süsteemist inimene olla talle öelnud, et postiseaduse järgi on postiasutus nii postkontor kui ka postipunkt ning kuivõrd vallas peab seaduse kohaselt olema üks postiasutus, on oht, et Järvakandi postkontorist võiks kujuneda hoopis postiasutus, mis on aga oma teenustenimekirja poolest oluliselt tagasihoidlikum.

Rapla jaotuskeskuse juht Merle Paiba selgitas, et postipunkti teenust osutab koostööpartner, kes väljastab pakke, saab pakke saata ja müüa postmarke. Postkontor pakub lisaks postkaarte, ümbrikke jms. Samas rääkis

Kullam, et Järvakandi postkontoris käivad väga paljud vanad inimesed makseid tegemas ning on oht, et nad ei lähe teisele süsteemile lihtsalt üle, postipunkti makseid teha ei saa. Kullami sõnul on vallale tehtud ettepanek muuta Järvakandi postkontor postipunktiks. „Ma ei leia, et see täna oleks õige,” sõnas ta.

Kehtna valla arendusjuht **Varri Väli** palus Omnival valdada nõu pidada, enne kui suuri muutusi tehakse. „Postkontori eemaldamisega lõigatakse ära olulised teenused, mida mujalt ei saa,” ütles ta. Arumeel tõdes seepeale, et Järvakandi kindlasti vajab pakiautomaati ning et teine oluline teema on maksed, kuid sisuliselt lahendusi ei pakkunud.

Kohila vallavanem **Heiki Hepner** sõnas, et klassikaline postiteenus on inimestele oluline emotsionaalselt ning tõi välja, et senise kolme asemel võiks maakonnas olla oluliselt rohkem pakiautomaate. Praeguse seisuga ei ole Kehtna vallas näiteks ühtegi. Arumeel vastas selle peale, et pakiautomaatide paigutamise põhi kriteeriumid on, kui palju on inimesi ja kui palju tellitakse.

Inglistel hukkus lauda tulekahjus umbes 40 vasikat

Laupäev oli maakonna päästjatele äärmiselt tihe ja väsitav päev. Kohe vahetuse alguses kell 8.15 teatati häirekeskusele põlengust Kehtna vallas Ingliste külas. Põlema oli läinud Pae Farmer OÜ Kalda farmi laut, milles viibis ligikaudu sada looma.

Katri Reinsalu

Töötajad püüdsid loomi omal jõul evakueerida, kuid täies mahus see paraku ei õnnestunud. Sündmusele reageerisid Rapla, Kohila, Märjamaa ja Järvakandi kutselised päästjad ning Kehtna ja Kaiu vabatahtlikud. Kuna loomade elu oli ohus ja olukord tõsine, kutsuti appi ka naabervaldadest Türi ning Kose komando päästjad.

Tulekahju likvideerimiseks kulus veidi üle kahe tunni. Paraku hukkus lauda põlengus umbes 40 vasikat. Arvatakse, et tulekahju võis saada alguse puhkeruumis asunud külmkapist.

Pae Farmer OÜ juhatuse

Tulekahju likvideerimiseks kulus veidi üle kahe tunni.

Foto: SIIM SOLMAN

liige Ülo Flour ütles teisipäeva ennelõunal telefonis, et ootab parasjagu spetsialiste põlengu kahjusid hindama. Rahalise kahju suurus ta veel öelda ei julgenud.

Mees kinnitas, et tulekahju avastati kohe ning töötajad asusid loomi evakueerima. Suurte loomade puhul see kiigi keeruline ei olnud. Väravate avamisel oli lehmadel mitmeid võimalusi laudast välja pääsemiseks. Vasikad seevastu olid individuaalsetes boksides ning tulekahju põhjustanud külmkapp asus nende vahetus läheduses.

Flour ütles, et ruum oli kohe tuld täis ning see tegi

ka vasikate päästmise keeruliseks. Külmkappi ümbritsenud plast põles ta sõnul meeletu kiirusega ning tuli levis arusaamatult kiiresti. Tulest sai kahjustada umbes kaheksandik laudast. Traagilisest sündmusest hoolimata peab elu laudas edasi minema. Flour kommenteeris, et praegu on poegimise aeg ning tulest kahjustamata jäänud laudaosa on taas kasutuses. Ta lisas, et kuna õnnetus juhtus soojal ajal, on probleeme mõnevõrra vähem.

Laut ise on ehitatud 2005. aastal ning Flauri sõnul on kindlasti plaanis kahjustada saanud osa kiiresti taastada.

Purila pelletitehases süttis kuivatusliin

Siim Jõgis

Päästeamet sai neljapäeva, 24. mai ennelõunal teate, et Rapla vallas Purila külas asuvas Warmeston OÜ pelletitehases süttis elevaator. Vastav teade jõudis päästeametisse kell 11.21. „Kohale jõudes oli näha, et põleb pelletitehase elevaator. Õnnetuses kannatada saanud ei ole ja tulekahju lokaliseeriti kell 11.57,” selgitas Lääne päästkeskuse kommunikatsioonijuht Maris Moorits.

Purila pelletitehase juht Argo Tõnuri ütles, et põlema läks kuivatusliin. Tehase regulaarset tööd häiris õnnetus nii palju, et kustutustööde ajaks tuli tehas kinni panna. Lisaks päästeameti masinatele oli sündmuskohal näha ka kiirabi ning politsei- ja piirivalveameti masinaid.

Uuesti sai päästeamet väljakutse Purila tehasesse laupäeva, 26. mai õhtul. Siis võttis laud sama kuivatusliini korstnaots. Argo Tõnuri ütles, et kuigi tegemist oli sama liiniga, ei olnud õnnetused omavahel seotud. Püsivat mõju nendel tulekahjudel siiski ei olnud ning nädala alguses sai tehas juba tavapärasel rütmis tööd jätkata.

Tõnuri ütles, et ainuke rahaline kahju, mille tehas sai, tuli tootmata jäänud toodangu pealt. Ükski töötaja kannatada ei saanud. Küsimusele, kas võimalike tulevaste õnnetuste vältimiseks tuleb rakendada rohkem turvameetmeid, vastas Tõnuri, et selle peale on juba mõeldud. „Oleme nende seadmete ehitajaga sel teemal juba suhelnud,” ütles ta.

Kehtna vald vaidlustas Paluküla looduskaitsete piirangute karmistamise

Keskkonnaamet plaanib Paluküla hiiemäega seotud väärtuste kaitseks moodustada Kõnnumaa maastikukaitsealale Hiiemäe sihtkaitsevööndi, mis piiraks piirkonnas muuhulgas suure osavõtjaskonnaga ürituste korraldamist ning metsa majandamist.

Haldi Ellam

Keskkonnaameti pressiesindaja Sille Ader tõi välja, et kohalike vaidlused Paluküla hiiemäe kaitsmise üle on kestnud aastaid.

„Ühelt poolt näevad kohalikud elanikud hiiemäge kui olulist puhke- ja sportimisala, kus peaks olema lubatud spordiürituste korraldamine ja spordikeskuse rajamine, teisalt on maausulised seisukohal, et ajalooline looduslik pühapaik peaks olema täiesti puutumatu,“ ütles Ader.

„Keskkonnaamet peab oluliseks, et lisaks Kõnnumaa maastikukaitseala loodus- ja maastikuliste väärtuste kaitsele jõuaks kokkuleppele ja ühisele arusaamale ka erinevad huvigrupid ning seetõttu olemegi püüdnud kaitsekorra muutmisel arvestada kõigi osapoolte seisukohti, et Kõnnumaa kaitseväärtused oleksid hoitud ja samas säiliks võimalus harrastada sporti sealsetel matkaradadel,“ ütles keskkonnaameti kaitse planeerimise büroo juhtivspetsialist Riina Kotter.

Sihtkaitsevööndi eesmärk on ameti sõnul kaitsta nii maastikulisi väärtusi ja looduskooslusi kui ka Paluküla hiiemäge kui ajaloolis-kultuurilist objekti. Uue kaitsekorraga ei lubata pinnase- või ehitustöid, mis kahjustavad pinnavormi ja maastikuilmet, samuti ei lubata majandada hiiemäel kasvavat metsa.

Matka- ja suusaradadel liikumine ja spordivõistluste pidamine on endiselt lubatud, kuid üle 50 osalejaga ürituse korraldamiseks peaks olema keskkonnaameti luba.

„Praegu kehtivad piirangud on raiete ja ehitamise osas leebemad, kuid samas on ehitustegevus vaja ka praegu keskkonnaametiga kooskõlastada ja raieks metsateatise alusel luba taotleda,“ selgitas Kotter. „Kaitseväärtustest lähtuvalt ei saaks keskkonnaamet ka praegu kaalutlusotsuse alusel lubada hoonete ehitamist Paluküla hiiemäele, kuna see kahjustaks oluliselt pinnavormi ja selle ilmet. Ka metsateatiste menetlemisel peab keskkonnaamet arvestama, et raied ei kahjustaks väärtusi. **Paluküla hiiemäe maastikuline väärtus säilib, kui see on metsaga kaetud.**“

Keskkonnaameti sõnul on alates 2015. aastast kaitsekorra muutmisega seoses toimunud mitmeid avalikke arutelusid, kuhu on olnud kaasatud nii kohaliku omavalitsuse, muinsuskaitseameti ja teiste riigiasutuste kui ka maausuliste ja kohalike elanike esindajad. 23. mail käisid ameti esindajad kavandatavaid muudatusi

Kehtna vallavolikogu istungil tutvustamas.

Vald: see piirab inimeste tegevusvabadust

Kehtna valla arendusnõuniku Varri Väli sõnul oli sihtkaitsevööndi kehtestamise eelnõu kohta seisukoha avaldamiseks (15. maini – toim) liiga vähe aega, mistõttu otsustas Kehtna vallavolikogu sihtkaitsevööndi loomise vaidlustada ning asuda keskkonnaametiga läbi rääkima. Väli sõnul oleks vaidlustamiseta uus kaitsekord aasta lõpus jõustunud ning vald oma põhilisest puhkepiirkonnast ilma jäänud.

„Meil oli põhjalikuks vastuste analüüsimiseks liiga vähe aega, soovime pikemaid arutelusid,“ rääkis Väli. „Tahame pikemalt analüüsida, kas anda meie puhkepiirkond sihtkaitsevööndi alla. Protesteerime ja ei ole maaomanikuna sihtkaitsevööndi moodustamisega nõus.“

Väli sõnul on vald peamiselt selle vastu, et üle 50 osalejaga ürituste korraldamiseks peab küsima keskkonnaameti luba. „Selleks ei pruugi kooskõlastust tulla, see aga piirab meie inimeste ja äriorganisatsioonide tegevusvabadust,“ ütles ta, lisades, et sihtkaitsevööndi kehtestamine seaks lisaks ohtu mitme traditsioonilise spordiürituse toimumise.

Keskkonnaametile saadetud vastuskirjas on Kehtna vald seisukohal, et Hiiemäe alal piisab maastikuilme ja pinnavormi säilitamise, metsa- ja poollooduslike koosluste, kaitsealuste liikide elupaikade ning ajaloolis-kultuurilise väärtusega objekti kaitse eesmärgi saavutamiseks, kui kehtestada seal piiranguala. Samuti seatakse küsimuse alla, kas sihtkaitsevööndi moodustamise põhieesmärk on erinevate osapoolte vahel kompromissi saavutamine.

Avalik arutelu tuleb

Keskkonnaameti kaitse planeerimise juhtivspetsialisti Kotteri sõnul on amet Paluküla sihtkaitsevööndi moodustamise teemal avaliku arutelu korraldamisega nõus. „Plaanis on seda teha enne jaanipäeva, kuupäev pole veel paigas,“ rääkis Kotter. „Samuti kohtub keskkonnaamet eraldi ürituste ja spordivõistluste korraldajatega, et kaardistada veelgi täpsemalt, milliseid puhke- ja spordiüritusi Paluküla hiiemäel korraldatakse.“

Vallavalitsus tegi volikogu istungil ka ettepaneku koos üle vaadata rah-

Foto: SIIM SOLMAN

Peamised muudatused

Paluküla hiiemägi (munitsipaalmaamand) tsoneeritakse leebema kaitsekorraga piiranguvööndist rangema korraga sihtkaitsevööndisse, kus pinnavorm ja metsakooslused säilivad ning radade hooldamine on lubatud.

Võrreldes varem avalikustamisel olnud piiranguvööndi kaitsekorraga muutuvad mõnevõrra rangemaks raied puudutavad sätted. Uuendusraie oli ka varasemas eelnõu versioonis keelatud, kuid nüüd piiratakse lisaks uuendusraiele ka hooldusraiete tegemist. Paluküla hiiemäel lubatakse raiuda ainult neid puid, mida on radade korrashoiuks vaja raiuda.

Hoonete ehitamine Paluküla sihtkaitsevööndis on edaspidi keelatud. Varem oli see keskkonnaameti kaalutlusotsus. Samas ei olnud kaitseväärtustest lähtuvalt ka praegu võimalik Paluküla hiiemäele hoonete ehitamist lubada. Rajatise on võimalik püstitada keskkonnaameti nõusolekul.

Ürituste korraldamine on piirkonnas lubatud. Talispordiüritusi ja koolispordiüritusi saab Paluküla hiiemäe radadel korraldada ilma keskkonnaameti kooskõlastusest. Küll aga on edaspidi vajalik saada keskkonnaameti kooskõlastus rattavõistlusteks, et vältida pinnasekahjustusi. Muude ürituste puhul on keskkonnaameti kooskõlastus vajalik, kui osalejaid on üle 50.

vaürituste korraldamist reguleeriv säte, millega me kahtlemata nõus oleme. Selles osas saame kindlasti kaitsekorda veel täpsustada.“

Seltsing: sihtkaitsevöönd kaitseks hiiemäge minimaalselt

„Keskkonnaameti pakutud kaitsekord on juba kompromiss ning minimaalselt vajalik Paluküla hiiemäe metsa säilitamiseks ja kaitseks ulatuslike raiekavatsuste eest,“ ütles Paluküla Hiiemäe Hoiu Seltsingu esindaja Arvi Sepp. „Sihtkaitsevöönd aitaks vältida pikaleveninud kohuvaidlusi planeeritud raiete üle. Ühtlasi väldiks sihtkaitsevööndi kaitsekord hiiemetsa rüvetamist ulatuslike raietega, nagu soovib ka Rahvusvaheline Looduskaitseliit.“

Rajäärsete ohtlike puude raiete koh-

ta ütles Sepp, et eelmisel aastal märkis eri osapooltest koosnev komisjon ohtlikud puud (20-30 tihumeetrit) ja keegi ei takista nende mahavõtmist.

Sepa sõnul on eelnõu osas amet juba niigi vallale järeleandmisi teinud. „Võrreldes keskkonnaameti tellitud kaitse-eeskirja ekspertiisiga ning varasema kaitse-eeskirja eelnõu variandiga on mõnes punktis eelnõud muudetud nii, et on tulnud vastu vallavalitsuse nõudmistele. Nii on lisatud eripunkt tiigi (tehisjärve) veetaseme võimaliku muutmise kohta. Samuti loobus keskkonnaamet looduskaitseala moodustamisest maastikukaitseala asemele,“ tõi ta välja.

Sepa sõnul võib üheks lahendamist vajavaks küsimuseks tõusetuda mäe alla paigutatud valvekaamerad, mis võivad häirida hiiemäe külastajate privaatsust.

ROL võtab hoonestusõiguse vastu, kuid vallale veel üle ei anna

Eelmisel nädalal, 24. mail toimunud Raplamaa Omavalitsuste Liidu (ROL) täiskogul otsustati palju kõneainet tekitanud potentsiaalse hooldekeskuse maatüki hoonestusõigus vastu võtta, kuid Rapla vallale seda veel üle ei anta.

Stina Andok

Eelmise aasta aprillis kirjutasime, et SA Raplamaa Haigla nõukogu otsustas anda osa haigla territooriumi hoonestusõigusest üle Raplamaa Omavalitsuste Liidule. Toona oli nõukogul laual kaks varianti: kas anda maatükk, millel seisis siis psühhiaatriaosakonna hooned, Rapla vallale või ROL-ile.

Selleaegne ROL-i juhatuse esimees Margus Jaanson kommenteeris siis, et otsus sündis SA Raplamaa Haigla asutamislepingu punktist, mille alusel uue sihtasutuse asutajad ehk ROL ja PERH leppisid kokku, et see osa territooriumist, mida ei ole uuel sihtasutusel oma tegevuseks vaja, antakse üle ROL-ile. Samal ajal soovis maatükki hooldekeskuse rajamiseks ka Rapla vald.

ROL-i täiskogu istungil tuli teha tookord otsus, kas ja mis tingimustel see maatükk Rapla vallale üle anda. ROL soovis siis vastu saada samaväärse kinnistu Rapla linnas. Selle all peeti silmas maatükki Rapla keskväljaku ääres.

Nüüd, eelmisel neljapäeval toimunud ROL-i täiskogu istungil oli teema taas laual. Sel korral otsustati, et oma soovist loobutakse ning esimese etapina võetakse hoonestusõigus lihtsalt Raplamaa Haiglalt vastu. Maatüki Rapla vallale üleandmist arutatakse hiljem edasi, kui Rapla vald on hooldekeskuse rajamise kontseptsiooni välja mõelnud.

ROL-i tegevdirektor Silvi Ojamuru selgitas istungil, et Rapla vallal on huvi ehitada hooldekeskus ning ROL võiks anda vallale kindluse ning võtta hoonestusõigus vastu. Kui vald on hooldekeskuse kontseptsiooni volikogus kinnitanud, võetakse hoonestusõiguse üleandmine uuesti ROL-is arutada.

Kehtna lasteaia direktor on Reelika Hlevnjuk

Siim Jõgis

Alates aprilli keskpaigast töötab Kehtna lasteaia Silleri direktorina Reelika Hlevnjuk. Kehtna vald korraldas uue direktori leidmiseks konkursi, sest endine direktor Katrin Velleste asus tööle Kehtna vallavalitsuses abivallavanemana.

Hlevnjuki esimene tööpäev oli 16. aprillil. Enne tööleasumist oli tal varasem kokkupuude Silleri lasteaiaga oma lapse kaudu, kes seal käib. Samuti oli Hlevnjuk lasteaia hoolekogu liige neli aastat. Küll aga ei ole tal varasemat lasteaias töötamise kogemust. Ta ütles, et esialgu suuri muudatusi tal plaanis ei ole, kuid väiksemad muudatused on planeeritud sügisse. „Need muudatused on väikesed ja lapsed, lapsevanemaid ega lasteaia töötajaid häirima ei hakka. Toimivat süsteemi me lõhkuma ei hakka,“ rääkis Hlevnjuk.

Koos Kehtnas asuva lasteaiaga on tema vastutuse all ka Silleri rühmad Lelles ja Inglise. Kõikide rühmade peale kokku käib selles lasteaias pisut üle 150 lapse, kuid Hlevnjuk ütles, et see number kõigub.

RMK istutas juubelimetsa meie lastele ja lastelastele

Helerin Väronen

18. mail kogunesid sajad inimesed kolmes Eesti paigas RMK metsaistutuspäeval metsa istutama. Eesti Vabariigi 100. sünnipäevale pühendatud metsale aidati algus teha Harjumaal Kuusalus, Põlvamaal Koorastes ja Raplamaal Kohilas.

Peale riigi uhke sünnipäeva on sel sügisel, 13. novembril sünnipäev ka Eesti riigimetsal, mis sai alguse Eesti Riikliku Metsavalitsuse loomisega.

Kohilas, Hageri lähedal istutust koordineerinud RMK Raplamaa metsaülem Margus Emberg sõnas, et istutajaid oli alla 300 ja eriti suur rõõm oli näha, et paljud neist olid lapsed, kes kogu istutusaja, poolteist tundi, kenasti vastu pidasid. Istutatav puu oli kuusk, mida istutati 3,7 hektari peale 7500 taime. Toimus ka väike õpituba, kus Emberg rääkis metsast, metsatööriistadest, langi ajaloost, kuhu puid istutati, ja vastas inimeste küsimustele.

Enne 2016. aasta raiet oli sellel langil raiutud aastal 1922, ehk kaks aastat pärast Sutlema metskonna loomist. Nii et tegemist on põlise riigimetsamaaga. Raiutud mets oli üldplaanis 96 aastat vana männik, sekka ka kuuski ja mõningaid teisi puid. Juba enne raiet oli puude väljalangevus suur ja Embergi sõnul oligi viimane aeg raiuda.

Tänavu paneb RMK riigimetsa kasvama 20,7 miljonit taime, mida kasvatatakse RMK kaheksas taimlas kogu Eestis. Metsa uuendatakse 11 600 hektaril.

Veebileht ei saa kunagi valmis

Nii mentiidi kui ka mentorid sõnasid pärast koolitust „Atraktiivne kodulehekülg ja nutikas turundamine“, et sellest oli väga palju kasu.

Siim Jõgis

Alustav ettevõtja Siim Nurmsoo ettevõttest OM House OÜ rääkis, et ta ise küll kodulehekülgede tegemise kohta väga palju ei tea, kuid koolitusel sai ta palju infot, mida oleks hea rakendada.

„Näiteks räägiti sellest, kuhu suundub veebilehe külastaja pilk kõigepealt. Sain teada, et esimeses järjekorras vaatab ta pilti,“ rääkis Nurmsoo. Ta lisas, et tegelikult oli palju kasu tervest mentorklubi hooajast. Tal jäi mitmetel põhjustel hooaja jooksul vahele kõigest kaks või kolm mentorklubi kohtumist. Kasu on talle mentorklubist olnud palju. „Minu ettevõtte tegeleb moodulmajade valmistamisega. Teiste ettevõtjatega suhtlemine on andnud mulle palju energiat ning julgustanud seadma omale eesmärgi,“ rääkis Nurmsoo.

Üks märksõna, mis mentiide ja mentorite suust viimase koolituse kohta kõlas, oli see, et veebileht ei saa kunagi valmis. Seda mainis näiteks mentor Siret Elmi. „Kogu aeg tuleb oma veebilehte uuendada ja ajaga kaasas käia. Ei ole nii, et kui see valmis saab, siis on kõik. Pidevalt tuleb tegeleda,“ rääkis ta koolitusel kuulnud.

Oma jälje jättis muidugi ka koolitaja Andres Kuusik. Elmi rääkis, et igav ei hakanud ja haigutust peale ei

tulnud. Pigem vastupidi, põnevust jagus algusest lõpuni. Enda jaoks võttis ta sellelt koolituselt kaasa sõnumi, et ettevõtte sees tuleb luua väärtust, mis paneb kõik töötajad end tundma väärtuslikuna. Hooaja kohta sõnas Elmi kokkuvõtlikult, et kõik koolitajad on olnud professionaalsed ning süstinud nii mentoritesse kui ka mentiidesse entusiasmi.

Mentii Keijo Kumpas ettevõttest Ladylike OÜ ütles, et on vähemalt kümme aastat veebilehtedega tegeleenud. Alustavale ettevõtjale oli see koolitus tema sõnul igati asjalik. Seal räägiti läbi, millele tuleks veebilehe ülesehitamisel enim tähelepanu pöörata. Kumpas rääkis, et temale isiklikult oli kõige huvitavam psühholoogiline pool – mis avaldab veebilehe külastajale mõju, kuidas ta mõtleb ning mis veenab teda ostuotsust tegema.

„Juba olengi jõudnud üht-teist oma veebilehel rakendada,“ rääkis Kumpas. Ta lisas, et käis mentorklubi üritustel juba teist aastat ning plaanib järgmisel hooajal nendest uuesti osa võtta. „Hea on see, et koolitused tehakse igal aastal erinevatel teemadel. Alati on need olnud ideede ja inspiratsiooni ammutamiseks ideaalsed. Alustavale ettevõtjale on see igal juhul kasulik. Seal saab kinnitust oma mõtetele ning indu annab ka juurde,“ sõnas Kumpas.

Mentorklubi hooaeg lõpetati turunduskoolitusega

Triin Jakk

Raplamaa ettevõtjate mentorklubi 2018. aasta hooaeg kulmineerus Papagoi Keskuses turunduse koolitusega. Kokku oli veebruarist maini viis koolitust ja üks kahepäevane õppereis.

Tunnistuse said 21 mentiidi ehk alustavat ettevõtjat. Viimasel kohtumisel oli turunduse koolitus „Atraktiivne kodulehekülg ja nutikas turundamine“ ning koolitaja Tartu Ülikooli turunduse dotsent Andres Kuusik (PhD).

Andres Kuusiku koolitus on tuntud oma headuses. Peale väga väärtusliku sisu vürtsitab ta oma loengut meeleolukate naljadega, mis muudab kardetud igava loengu omalaadseks „stand up“ etenduseks. Põhisõnumina edastaksin kokkuvõttes soovitusi, et „turundus on silmade särama panemise kunst“. See tähendab, et tuleb teha midagi erilist, mida naudiksid nii klient, sinu töötajad, aga ka ise pead armastama seda, millega sa tegeled! Kasulikku ja õpetlikku saadi muudki.

Klubikohtumine lõppes mentorklubis osalejate tagasiside ning uute eesmärkide seadmisega mentor Ain Mikhelsoni koordineerimisel. Hooaja jooksul olid vabatahtlikult mentoriks: Siiri Tamm (Harviker OÜ), Siret Elmi (Minna Sahver OÜ), Kaidi Mikkus (Saue Production OÜ), Ain Mikhelson (Kasvu Labor OÜ), Marek Mettas (Frank Kutter OÜ) ja Andrus Tamm (OÜ Utilitas Tallinna Elektriiaam).

Raplamaa ettevõtjate mentorklubi koordineerib Raplamaa Ettevõtlus- ja Arenduskeskus ehk SA RAEK ja programmi rahastab Euroopa Liit, Euroopa Regionaalarengu Fond.

Maailmarändur tegi põgusa peatuse Märjamaal

Reet Saar

Esmaspäeva pärastlõunal tegi Märjamaal põgusa peatuse Maty Amaya, kes rändab juba viis aastat jalgrattal mööda maailma.

Ta alustas 5. aprillil 2012 Argentiinast San Juanist. Täna on ta mees läbinud 37 riiki ja 80 000 kilomeetrit. Esmalt tiirutas ta paljudes Lõuna-Ameerika ja mõnes Põhja-Ameerika riigis, seejärel saabus Hispaaniasse ja hakkas lõunast ülespoole tulema. Eestist viib tee Peterburi, et sõita läbi Venemaa, Hiina ja India. Kus ja millal ta lõpetab, pole teada, aga viis-kuus aastat tahab ta veel ringi rännata.

33-aastane Amaya kaotas majanduskriisi tõttu oma töö ja kodu, ka naine jättis maha – kõigi selliste katsumuste peale otsustas ta minna maailmareisile. Jalgratas kaalub koos varustusega 90 kilo. Pakiraami küljes on telefon, mille GPS aitab

kurssi hoida. Päevas sõidab ta tavaliselt 70–80 km, mägedes 50 km. Raami küljes on silme ees pereliikmete fotod, mille vaatamine pidi aitama rasketel hetkedel uut jõudu leida. Samuti on ratta küljes väikesi kingitusi, nt tillukesed papud, mõned mänguasjad jms, mis inimesed talle on andnud.

Neli-viis päeva ööbib Amaya telgis, aga tihti kutsuvad inimesed ränduri oma koju. Siis saab pesta end ja riideid. Ta püüab läbi ajada 5–6 euroga päevas ja mõistagi on tänuulik kostitamise eest. Mehe inglise keele oskus oli napp, aga nii palju suutis ta selgeks teha, et ohtlikke olukordi pole tal olnud, inimesed on tema vastu lahked ja abivalmid.

Pärast põgusat puhkust lükaski Maty Amaya oma sõiduvahendile hoo sisse. Aeglaselt hakkas hoogu koguma mitmete lippudega ehitud ratas. Nende hulka lisandus ühe Märjamaa mehe kingitud Eesti trikoloor.

Amaya teekonda saab jälgida Facebookis, kui tema nimi otsingusse lüüa.

Maailmarändur Maty Amaya.
Foto: REET SAAR

Kaius juhatati suvisse kohvikute päevaga

Samal ajal kui Kaiu laulu- ja tantsulapsed pealtvaatajatele esinesid, andis päike taevast täistuld. Publik varjus parema meelega puude alla, ent kõik sinna ei mahtunud. Jahutust pakkus kauplusest või mõnest kodukohvikust soetatud jäätis.

Siim Jõgis

Kaiu kohvikute päev oli sel aastal juba kolmandat korda, tänavu laupäeval, 26. mail.

Seekordsele kevadele sobivalt oli ilm kohvikute päeval tõesti palav. See töötas kohvikupidajatele head – võis aimata, et huvi jäätise ja morsi vastu tuleb suur. Nii ka läks. Samuti oli suur huvi kõrvenõgesesupi vastu. See läks küllastajatele kohe nii peale, et kui esimene potitais ära söödi, valmistasid kohvikupidajad uue. Sel päeval oli Kaius avatud tervelt üksteist kodukohvikut.

Nende raskuskese jäi alevi keskusesse, rahvamaja ja Coopi kaupluse ümbrusesse.

Seal leidis aset ka päevale sobilik kultuuriprogramm. Esinesid kohalikud laulu- ja tantsugrupid ning oma kavaga tuli Kaiu rahvast tervitama ka Kuimetsa naisrühm Agnes. Kultuuriprogrammiga said pealtvaatajad pisut aimu ka sellest, mida võib näha 10. juunil Raplas maakonna laulu- ja tantsupeol. Mitmed kohvikute päeva esinejad astuvad üles ka seal.

Kohvikute päeva korraldaja Aivo Sildvee ütles, et rõõmu tegi eelkõige see, et rahvast oli palju ja huvi ürituse vastu suur. Oma osa oli kindlasti ka sellel, et samal ajal kohvikute päevaga toimus Kaiu kooli staadionil Raplamaa mp800 karikasarja teine etapp ning

Kaiu kohvikute päeva peeti sel aastal kolmandat korda.

Foto: SIIM JÕGIS

seekord võeti mõõtu mootorpritsivõistluses. Kaks üritust ei olnud omavahel seotud ning

isegi nende ajaline kattumine oli juhuslik. Sildvee sõnul need kokkuvõttes täiendasid

teeneteist.

Niisiis oli laupäeval end Kaiu peale üles seadnud üksteist kohvikut. Need olid Lepikumaja kohvik, Kärbi urg, Coopi kohvik, Pähklisalu kohvik, Öpside kohvik, Caiselle kohvik, Maribella kohvik, Olavi grill, Kuimetsa VPK, KT+NK+NKK kohvik ja Tiiru kohvik.

Et neid kõiki lihtsam leida oleks, jagati Coopi kaupluse kõrval kaarte, kus kõigi kohvikute asukoht oli üles märgitud. Päeva korraldaja Aivo Sildvee käis kõik need läbi ning kinkis osalejatele meenutuseks vaasi. Seda on igal aastal tehtud. Vaas iseene- sest on igal aastal samasuguse kujuga, ent värvilahendused on uued.

Kuid kas üks päeva eesmärke oli kohvikutel ka kasumit teenida? Sildvee ütles, et see polnud üldse oluline ja kindlasti mitte eesmärk omaette. Hea on pigem see, et inimesed on selle sündmuse omaks võtnud. Nii kohvikupidajad kui ka külastajad.

Luulelõuna eri: ilmauuletused ja ilmanähtused

Kaja Tammar

„Ilmajutt käib ilmast ilma/ keegi pole ilmast ilma...” on paarkümmend aastat tagasi vaimukalt kalambuuriõitsedes kirjutanud Alus elav luuletaja Milvi Panga.

Sama luuletusega algab nn ilmauule põimik, mille on kokku seadnud raamatukoguhoidjad. Valikusse kuulub eesti poeesia. Juba nimetatud Milvi Panga kõrval on valikus Jaan Kaplinski, Aidi Valliku, Ellen Niidu, Helvi Jürissoni, Jaan Krossi, Heljo Männi, Andres Ehini, Juhan Viidingu, Juhan Liivi, Gustav Suitsu jt luuletused. Kava, mida esitavad samuti raamatukogutöötajad, saab kuulda 6. juuni luulelõunal algusega kell 13.

Ilmahuvilistega on lubatud kohtuma tulla **sünoptik Ele Pedassaar**. Ta jutustab ohtlikest ilmastikunähtustest Eestis ning tal on varuks ka üllatus.

Et mõlemad osad üritusse kenasti ära mahuks, kestab seekordne luulelõuna tunnist kauem.

Märjamaal otsitakse viise kultuuriasutuste töö paremaks koordineerimiseks

Märjamaa volikogu kultuurikomisjonis räägiti muu hulgas kultuurikeskustest ühinenud valdades.

Stina Andok

Märjamaa vallavolikogu kultuurikomisjoni maikuu istungil andis valla kultuurinõunik Heli Lints ülevaate kultuuriministeeriumis toimunud kokkusaamisel räägitust. Kuigi valdadel on kohustus korraldada kultuuri- ja sporditööd, rahalisi vahendeid selleks juurde ei anta. Lints rääkis ka Türi valla näitest, kus rahvamajad pandi ühe juhtimise alla, millest küll kokkuhoidu ei tekkinud, kuid sealsete valajute hinnangul paranes kvaliteet. Kultuurikomisjoni istungi protokollis on kirjas, et Lints väljendas soovi ja vajalikkust edaspidi kuulata ka Türi valla kultuuritöötajate

seisukohti.

Raplamaa Sõnumitele kinnitas Lints, et on tööpoolest plaani võtnud Türi kultuurikeskuse ja ka Harjumaa Jõelähtme valla kultuuritöötajatega koostööd. Samuti ütles ta, et valla rahvamajade töötajate, nende tööülesannete ja töötasude nn kaardistamine on parasjagu pooleli. „Selle eesmärk on saada ülevaade valla kultuuriasutuste koosseisude suurusest ja seoses valdade ühinemisega ühtlustada sarnase koormusega majades töötavate inimeste töötasud,” selgitas Lints.

Kultuurinõuniku sõnul ei ole sellise kaardistamise eesmärk otsida kokkuhoiukohti, vaid loomuliku ja tehnilise potentsiaali väljaselgitamine. „Lisaks on eesmärk muuta seni kehtiv palgakorraldus paremaks, selgemaks ja võrreldavamaks. Seda ikka selleks, et senisest paremini koordineerida valla kultuuriasutuste

tegevust. Ja väga tähtis osa on kindlasti koostööl kõikide valla kultuuriasutuste vahel,” lisas ta. Otseselt ühtse juhtimise alla praegu Lintsi sõnul kultuurikeskusi liita ei plaanita, kuid kaalumisel on kõik variandid, et erinevates paikades kultuurielu jätkuda saaks.

Komisjoni istungil toodi välja, et iga kultuuritöötaja peaks olema võimeline ka vähemalt üht huviringi juhtima. Lints kommenteeris, et osal rahvamajade juhatajatest on töölepingus klausel, et peab juhendama ka ringi, aga sellevõrra on ka palk suurem. Samal ajal juhendavad mõned juhatajad ringe käsunduslepingu alusel. „Selles osas võiks ka olla mingi ühtsus. Kokkuhoiukoht ei ole see kindlasti mitte, pigem vastupidi. Ringijuhendamine ei ole mitte kerge asi ja selleks peab ikka parasjagu „kodutööd” tegema, ja see ringijuhiti töö peab ka vastavalt tasustatud saama,” sõnas ta.

Auto järelmaks

Liisi

NPAUTOD ROVELSTEN OÜ

asc MOTORS

auto.liisi.ee/autoplatsid/

Teenusepakujaks on AS Koduliising. Iga laen on finantskohustus. Kaalu oma otsust hoolikalt – tutvu laenulepingu tingimustega ja vajadusel pea nõu asjatundjaga. Krediidi kulukuse määr on 19,15 % järgmistel näidistingimustel: kauba/teenuse maksumus 2000 €, lepingu periood 12 kuud, fikseeritud intressimäär 9 % laenusummalt aastas, lepingutasu 50 €, krediidisumma 2000 €, maksete kogusumma 2230,32 € ja tagasimaksete summa 2230,32 €.

Omavalitsuste liit tunnustas maakonna paremaid ainetundjaid

Sellel esmaspäeval, 28. mail kutsus Raplamaa Omavalitsuste Liit Rapla kultuurikeskusesse maakonna paremad ainetundjad. Kokku oli kutsutud 163 õpilast, kes on käesoleval õppeaastal silma paistnud maakondlike ja vabariiklike aineolümpiaadide heade tulemustega. Kohale oli kutsutud ka õpilasi juhendanud 83 õpetajat.

Helerin Värönen

ROL-i juhatuse esimees, Kohila vallavanem Heiki Hepner sõnas, et olümpiaadid on õpilastele hea võimalus valdkonda sügavamalt sisse minna. Heade tulemustega olümpiaadidel kaasneb au ja kuulsus, kuid Hepneri arvates ei ole need ainsad asjad, mis õpilasi osa võtma tiivustavad. Olümpiaadidel osalemine annab õpilastele teadmisi, mida saab edaspidi rakendada. Teine põhjus, miks olümpiaadidel osalemine on kasulik, on sotsiaalne, sest olümpiaadidel kohatakse mõttekaaslasid ja seal sõlmitakse sõprussidemeid. Hepner innustas õpilasi edasi õppima ja uurima, et

alistada uusi kõrgusi. Ta tänas õpetajaid selle eest, et nad on ühiskonna arengu võtmeteks.

Tänuemeineid jagasid õpilastele Heiki Hepner ning ROL-i tegevdirektor Silvi Ojamuru. Õpilasi ja nende saavutusi olümpiaadidel ja võistlustel esitles ROL-i kultuuri- ja hareduse spetsialist Imbi Kalberg.

Kõige rohkem õpilasi oli tunnustamisele kutsutud Rapla ühisgümnaasiumist (41) ja Kohila gümnaasiumist (38). Põhikoolide arvestuses oli kõike enam õpilasi kutsutud Valtu põhikoolist (12) ja Järvakandi koolist (9).

Kõige enam märkimisväärsed tulemused aineolümpiaadidel saavutasid Rapla ühisgümnaasiumi 10. klassi õpilane

Kohila vallavanem Heiki Hepner ja ROL-i tegevdirektor Silvi Ojamuru õnnitlesid parimaid ainetundjaid. Foto: SIIM SOLMAN

Triini Satsi (1. koht maakonna keemia-, geograafia-, bioloogia- ja matemaatikaolümpiaadil, 5. koht vabariiklikul informaatikaviktoriinil „Kobras“)

ja 11. klassi õpilane Kristin Dütina (Eesti MV pranglimises 2. koht, 1. koht maakonna keemia-, matemaatika- ja füüsikaolümpiaadil, keemia

viktoriinis ja pranglimises).

Mitme hea tulemusena hiilgasid veel Rapla Vesiroosi gümnaasiumi 6. klassi õpilane Mikk Vaarmari (1.

koht emakeeleolümpiaadil, 3. koht inglise keele ja matemaatikaolümpiaadil ning matemaatikavõistlusel „Nuputa“), Kohila gümnaasiumi 6. klassi õpilane Ulla Inger Veri (1. koht inglise keele ja ajaloo-olümpiaadil ning matemaatikavõistlusel „Nuputa“, 2. koht matemaatikaolümpiaadil) ja Märjamaa gümnaasiumi 9. klassi õpilased Marlen Enok (1. koht matemaatikaolümpiaadil, 2. koht keemiaviktoriinil ja 3. koht keemia- ja geograafiaolümpiaadil) ja Madis Laaser (1. koht keemia- ja ajaloo-olümpiaadil, 2. koht keemiaviktoriinil ja 3. koht matemaatikaolümpiaadil).

Õpetaja, kelle käe all õpilased kõige enam olümpiaadidel ja võistlustel häid kohti said, on Valtu põhikooli ja Rapla ühisgümnaasiumi õpetaja Luule Linamäe.

Tänuüritust ilmastasid oma lauludega Rapla Laulustuudio lauljad Otto Eduard Ira, Elisabet Ööpik, Anette Ella, Aleksander Aruoja, Kertu Poom ja Kadi Poom. Neid saatis klaveril Thea Paluoja.

Muinasjutt või kelmus?

Kaspar Rodes,
Rapla politseijaoskonna
piirkonnapolitseinik

Mure heausklike inimeste ärakasutamise pärast on olnud aastate jooksul läbiv probleem. Kuid just viimasel ajal saab politsei järjest enam teateid kelmide võrku langenud kannatanutest.

Ilmselt on kõik kuulnud interneti vahendusel toime pandavatest kelmustest, ent endiselt minnakse pettuse „õnge“. Seetõttu tasub meelde tuletada mõningad juhtumid ning selle, kuidas aru saada, et tegu on kelmusega.

Praegu levib aina rohkem nn õngitsemismeetod. See tähendab, et keegi kirjutab valmis ilusa läbimõeldud sisuga kirja ja saadab selle edasi tuhandetele elektronposti aadressidele. Piltlikult öeldes visatakse konksud söödaga vette ja jäädakse ootama. Enamik inimesi saab kohe aru, et midagi on valesti ja saadetud kirjale ei vasta. Miks peakski keegi tahtma kellelegi maksta heast peast 10 000 või enam eurot?

Kirja sisu võib olla varieeruv, kuid läbivad teemad on heatahtlikud lotomiljonärid ja surevad sugulasteta pensionärid. Soovitakse kedagi õnnelikuks teha ja raha kinkida või parandada. Samuti võib kirja peategelaseks olla kõrivähki surev inimene või missioonil olev sõdur. Kiri on üldjuhul tõlgitud eesti keelde Google Translator'iga ehk Google'ist leitava otsetõlke programmiga. Otsetõlge tõlgib küll teksti ära, kuid muudab lause sisu. Lause ülesehitus ja sisuline pool võivad muutuda kohati lausa naljakaks.

Paraku leidub heausklikke inimesi, kes kirjale vastavad. Vastanud inimese näol on kelm leidnud endale potentsiaalne ohvri, kellega hakkab edasi „töötama“. Suhtlus kolib tihti peale elektronposti kirjavahetusest suhtlusportaali Facebook. Facebooki kolimine võib võimalikus ohvris tekitada suuremat usaldust, nähakse justkui vestluse taga inimest. Saadetakse tihti pilte, kuidas ollakse sõduririietes laatsaretis või lihtsalt missioonil ülesandeid täitmas. Tegelikult on need pildid võetud internetist ja Facebooki kontod on spetsiaalselt tehtud kelmuste läbiviimiseks.

Sobival hetkel, kui ollakse juba mõnda aega vestelnud, küsib kelm

raha. Raha küsimiseks leitakse erinevaid põhjuseid. Tavaliselt väidavad kelmid, et ülekande kulude katteks on vaja maksta ja seda peab tegema tulevane paranduse saaja. Väidetavate kulude katteks olev summa võib olla 100 eurot või ulatuda lausa tuhandetesse eurodesse. Kelm tunnetab vestluse käigus, kui palju kelleltki küsida võib, peaesmärk on saada kätte kõik mis võimalik. Ei ole võimatu ka see, et kelm küsib raha väidetavate kulude katteks mitu korda.

Kelmid elavad ise üldjuhul kolmandates riikides. Ohvri poolt kantud raha läbib mitmeid riike ja kontosid, enne kui kelm selle kätte saab. Süsteemid on hästi läbi mõeldud ja kaitsevad kelme, mistõttu jääb ka politsei kannatanuid aidates pahatihti keerulisse olukorda.

Sellegipoolest tuleb kõikidest kelmuse kahtlustest ja kuritegudest teavitada politseid. Siinkohal tahan öelda, et muinasjutt elektronposti aadressil üleöö rikkaks saamisest peaks tekitama kahtlust. Kindlasti tuleks suhelda vanemas eas lähedastega, et keegi heas usus enam kelmidele raha ei kingiks. Sellised muinasjutud kipuvad erinevalt raamatu muinasjuttudest kurvalt lõppema.

Oo, suvi! Kool saab läbi!

Elle Tikki,
piirkonnapolitseinik

Loodus on ärganud juba uuele elule, kooliaasta on kohe läbi saamas ja puhkuste aeg saab suure hoo sisse.

Kooli lõpetamine on suur etapp elus ja seda on loomulik tähistada oma klassikaaslastega veel koos aega veetes. Suures peo organiseerimise ja pidutsemise tuhinas tuleb meele pidada ka, et kõik tuleb pärast pidu end hästi ja rõõmsana tundma. Selleks tuleb kindlasti enne mõelda, kes peo ladusa sujumise eest vastutab. Tahes tahtmata on neid, kes alkoholiga kipuvad liialdama ning kahjuks ei ole ka meelemärkide tarvitamine enam haruldane.

Pidutsedes peab igaüks ka tähelepanelik olema oma kaaslaste suhtes. Peab julgema öelda oma kaaslastele, kui ta peaks piiri pidama, ja kui häda käes, tuleb alati abi kutsuda, mitte karistamise hirmus jätta kaaslane abita. Ka inimese abita seisundisse jätmine on karistatav ja lisaks jääb hingevalu, mis vaevama hakkab, kui kaaslane on saanud terviserikke või üldse meie seast lahkunud.

Ärgem unustagem ka seda, et alkoholi tarvitamine ei ole lubatud enne täisealiseks ehk 18-aastaseks saamist.

Samuti ei tohi alaealisele alkoholi ega tubakat osta, pakkuda ega talle seda kättesaadavaks teha. See tähendab ka seda, et kui täisealised tarvitavad alkoholi ja pudel on laual ning alaealine seda joob, ei ole see nii, et ta ise võttis. See tähendab, et täisealised vastutavad selle eest, et ta seda ei võtaks. Sama lugu on tubakaga.

Suvel on vabadust palju ja vahel ei oska sellega kohe midagi peale hakata. Koos väljas olles genereerivad lapsed ja noored üllatavalt palju erinevaid tegevusi ning mitte kõik neist ei pruugi kahjuks olla seaduse ja üldiste tavadega kooskõlas. Selgitame oma lastele, et ei ole *okay* teha asju, mis sulle endale ei meeldiks, kui seda sinu või sinu varaga tehakse. Mis sellest, et mõni maja seisab tühjana ja keegi pole seal kaua elanud. See ei tähenda, et see on kõigi oma, et seal võiks lõhkuda või vabalt sisse-välja käia.

Ujuma läheme turvalisuse mõttes kellegagi koos, sest kui on ootamatult abi vaja, siis on keegi, kes seda saab kutsuda. Samuti looduses ja mujal ringi liikudes jätame endast maha puhta ja korras ümbruse. Alles olid talgud, aga see ei tähenda, et koristame ainult kord aastas. Kui kõik hoiavad enda ümber puhtust, ei olegi ehk enam lõpuks tarvis koristamiseks talguid teha.

Usun, et meil kõigil tuleb ilus, palju rõõmu, häid seiklusi ja elamusi pakkuv suvi. Vahvat suve!

Sooduspakkumised 01. juuni - 01. juuli 2018

või kuni kaupa jätkub Tule! Tutvu! Üllatu!

meie 25 aastat Teiega

Alu pood Keskuse tee 3 Alu
A-Market Valga mnt 7 Elva
Ambia pood Pihk 16 Ambia
Aravete pood Piibe mnt 16 Aravete
Ainurme pood Rakvere 1 Ainurme
Eeden Weizenbergi 21 Kanepi
Hagudi pood Viikandi mnt 24 Hagudi
Herald Oja 12 Nõva
Isaku pood Tartu mnt 46 Isaku
Imavere pood Järva vld Imavere
Jonase pood Kure 3a Paide
Jõepre pood Aisa tee 1-6 Jõepre
Järvakandi pood Fargi 1 Järvakandi
Kaare pood Suur-Kaare 68 Viikandi
Kadrina pood Nooruse 1 Kadrina
Karepere pood Karepere alevik
Kavli pood Piibe mnt 8 Aegviidu
Karula pood Võru 47a Tartu
Karmari pood Kooli 6a Rapla
Kaseke Ülesõidu 8 Tapa
Keskuse pood Ala 1 Jõgeva
Keskuse pood Mere 67 Võsu

Kevade Valga mnt 3 Tõrva
Koeru pood Jaani tee 2 Koeru
Kostivere pood Mõisa tee 3 Kostivere
Lehtse pood Pihk 14a Lehtse
Lelle pood Viikandi mnt 17 Lelle alevik
Leola Jakobsoni 11 Viikandi
Lihula pood Jaani 4 Lihula
Lõuapõud Põsti 2a Lõuapõud
Loo pood Kaare tee 2 Loo
Luua pood Järva vld Luua
Masilane Fachmanni tee 15 Rakke
Mustvee pood Tartu 7 Mustvee
Mõisa pood Rakvere vld Roodeläia
Mäetaguse pood Kooli 7 Mäetaguse
Märjamaa pood Pärnu mnt 31a Märjamaa
Nooruse pood Rõpina mnt 1 Võru
Nord Tallinna 68 Rakvere
Nurga pood Kuusalu tee 39 Kuusalu
Olavi pood Olavi 27 Pärnu
Ostumarket Lao 14 Põlva
Osula pood Võru vld Osula
Pere pood Mustvee vld Ulvi

Piiri pood Piiri 7 Jõgeva
Pille pood Kooli tee 2 Vaimela
Rae pood Riia mnt 27a Pärnu
Riisipere pood Metsa 2 Riisipere
Ristiku pood Tallinna mnt 45 Rapla
Rita pood Märjamaa vld Varbola
Roosika pood Saiku vld Roosika
Rõõtsi pood Loo 11 Põltsamaa
Suure-Jaani pood Lembitu 48 S-Jaani
Tabivere pood Tullu 8 Tabivere
Tamme pood Rapla vld Tamme küla
Tamsalu KM Raudtee 5 Tamsalu
Tapa KM 1. Mai pst 3 Tapa
Toila pood Pihk 18a Toila
Torma pood Tartu mnt 7 Torma
Triigi pood V-Maaria vld Triigi
Ulvi pood Vinni vld Ulvi
Vajangu pood Tapa vld Vajangu
Vana-Pärnu pood Haapsalu mnt 38 Pärnu
Vohnja pood Kadrina vld Vohnja
Võhma pood Tallinna 28a Võhma
Õ-pood Kunda tee 4 Viru-Nigula

Tänu tähistatud tooteid ei ole kõikides üksustes saadaval!

0.79 0.61 0.75 0.69
0.50 0.42 0.55 0.45

SUUR
Rukkisepp 300g (1,40 kg)
Rukkisepp 300g (1,40 kg)
Rukkisepp 300g (1,40 kg)
Rukkisepp 300g (1,40 kg)

-37%-31%-27%-35%
SUUR Perenaise sai 500g (1,00 kg)
Rukkisepp 300g (1,40 kg)
Rukkisepp 300g (1,40 kg)
Rukkisepp 300g (1,40 kg)

2.69 2.69 2.99 3.99 4.99
1.89 1.69 2.19 2.49 3.59

-30%-37%-27%-38%-28%
Rakvere Lastestorst 600g (3,15 kg)
Valla Lastestorst kg
Rakvere šašlikvorst 400g (5,48 kg)
Peregrillvorst 1kg
Suitsutatud broilerikoib kg

2.29 1.39 3.39
1.79 0.89 1.99

-22%-36%-41%
Kanafilee hakkintselt 340g (5,26 kg)
Kana-juustupihv 320g (2,78 kg)
Järlipa kotlet kg

2.59 2.99 1.35
1.99 5.99 0.99

-23%-25%-27%
Virusink 400g (4,98 kg)
Rakvere rulaad kg
P/S Valla 350g (2,93 kg)

3.89 2.39 2.99
2.10 1.29 2.19

-46%-46%-27%
Jahutatud broilerikoib kg
Eestimaine broileripoolitib 400g (3,23 kg)
Klassikaline šašlik kg (4,38 kg)

4.39 8.59 2.19
3.19 5.99 1.59

-27%-30%-27%
Triibuliha marinaadis 400g (7,98 kg)
Suitsutatud kaelkarbonaad kg
Suitsuragu kg

3.39 1.49 1.99 3.39
2.39 1.10 1.49 2.59

-29%-26%-25%-24%
T/S Wabariigi 250g (9,56 kg)
Snack Parmesani 85g (12,94 kg)
P/s Krakov 270g (5,52 kg)
Jäägri grillvorstid 365g (7,10 kg)

1.79 1.19 1.10 1.10
0.89 0.85 0.85 0.85

-34%-25%-23%-23%
Kodujuust hapukoorega 380g (3,13 kg)
Gefilus keefir 2,5% 1kg
Metamaasika-vanillijogurt 2% 380g (2,54 kg)
Jogurt maasika-banaani 380g (2,54 kg)

1.10 0.52
0.79 0.35

-28%-33%
Kohupiimakreem 300g (2,63 kg) 3 sorti
Kohupiim 200g (1,75 kg) 2 sorti

4.59 5.79 2.99
3.49 3.79 1.99

-24%-35%-33%
KV Kolme juustuvorst kg
Maitset mahe grillvorst kg
T/S Kolme juustu 240g (8,29 kg)

2.39 3.29 4.39
1.69 2.10 2.99

-29%-36%-32%
Lihapihvid juustuga 400g (4,23 kg)
Sea ja veishakkliha 500g (4,20 kg)
Punase marinaadi grill-liha 500g (5,98 kg)

6.99 5.79 8.99
5.29 4.39 6.99

-24%-24%-22%
P/S Öhtugrill 1kg
Saare poolsuitsuvorst kg vp
K/S Peekon kg *

10.90 8.99 2.99 2.59
8.99 6.39 2.19 1.99

-18%-29%-27%-23%
Maasikakülg vill kg vp
Vanilje-roosinastriit 400g (3,73 kg)
Grillvorstid kodujuustuga 350g (6,64 kg)
Öhtugrillid 500g (5,98 kg)

1.79 1.29 0.69 3.29
1.10 0.89 0.59 2.19

-39%-31%-14%-33%
Lumekraapipulad 150g (7,33 kg)
Lihava Spottid 515 240g (3,71 kg)
Mann Kalapallid tomatikastmes 340g (2,46 kg)
Herringid Traditsiooniline 400g (5,48 kg)

2.89 1.19 2.39 3.19
1.99 0.85 1.79 2.29

-31%-29%-25%-28%
Eesti või 250g (1,98 l)
Eesti või 250g (1,98 l)
Eesti või 250g (1,98 l)
Eesti või 250g (1,98 l)

2.39 1.79 3.79 2.29
1.89 1.29 2.10 1.69

-21%-28%-45%-26%
Viola suitsutatud juust 370g (5,11 kg)
Kohupiim Eesti 200g (1,75 kg)
Pinnamater Otto toorjuust 400g (5,25 kg)
Juustupulki Pik-Nik 140g (1,27 kg)

1.79 1.69 4.19
1.49 1.19 2.99

-17%-30%-29%
Bodo rosinad šokolaadis 200g (7,45 kg)
Kummikom Pico-Balla 175g (6,80 kg)
Pinnamater Otto toorjuust 400g (5,25 kg)
Juustupulki Pik-Nik 140g (1,27 kg)

1.99 1.79 3.99 5.99
1.59 1.39 2.89 3.99

-20%-22%-28%-33%
Kinder Maxi King 325g (15,14 kg)
Sokolaad Twix 4-pakk 200g (6,95 kg)
Sokolaad Anneke 300g (9,63 kg)
Kompvek Geisha 350g (11,40 kg)

1.79 1.29 0.69 1.39
1.29 0.89 0.39 0.99

-28%-31%-43%-29%
Käpse Doodles 175g (7,37 kg)
Käpse Trii pihlakreem 250g (3,56 kg)
Prälikud 250g (1,56 kg)
Lihapihvid Victoria Kooremaitseline 500g (1,98 kg)

2.59 1.99 2.69 2.59
1.99 1.49 1.89 1.79

-23%-25%-30%-31%
Fitsastritsel 350g (5,69 kg)
Vanilje-roosinastriit 400g (3,73 kg)
Kohupiimarull 350g (5,40 kg)
Aprikoosikoog 310g (5,77 kg)

0.55 0.79 1.39
0.39 0.55 0.89

-29%-30%-36%
Järlipa Twister 71g (5,49 kg) 2 sorti
Järlipa Vanilla Ninja 240g (3,71 kg) 2 sorti
Järlipa Keskine CV 100 240g (3,71 kg) 3 sorti

9.79 4.79 4.49 12.99
0.49 3.19 3.79 3.59 8.99

-38%-33%-28%-31%
Suhkur 1kg
Kohv Löffberg 500g (6,38 kg) 2 sorti
Kohv Jacobs Selection 500g (7,58 kg)
Kohv President 500g (7,58 kg)
Kohv Arabica 1kg

2.39 5.99 1.99 1.69 1.89
1.79 4.49 1.19 1.10 1.29

-25%-25%-40%-35%-32%
Joneson Tärpän 900g
Borges Extra Neitsioleiviõli 500g (8,98 kg)
Rapsiõli Omega-3
Minu Tataralane Letso 720ml (1,53 l)
Felix Tomatitšupp 500g (2,58 kg)

9.99 9.99 1.49 2.29 3.29
0.29 0.55 0.99 0.29 0.99 1.89

-26%-38%-34%-34%-31%-29%-27%
Presto Pasta Fusilli 400g (6,73 kg)
Tartumill Pasta Durum Chilli 150g (1,10 kg)
Spagetti pasta ja juustu 712 (13,94 kg) Koor
Kartulipüree spinati ja juustuga 74g (1,56 kg) Koor
Kartumill Pasta Durum Chilli 150g (1,10 kg)
Kartumill Pasta Durum Chilli 150g (1,10 kg)
Kartumill Pasta Durum Chilli 150g (1,10 kg)

2.39 1.49 1.59 1.39
1.69 0.89 1.10 0.99

-29%-26%-31%-29%
Oho Kakaoka Teraviljapähkel 500g (3,38 kg)
Tartumill Juubelitorid Pulber 450g (1,98 kg)
Kalew Niinujahu 405 2kg (9,55 kg)
Tartumill Tatar 4135g (1,98 kg)

1.69 1.29 1.49 1.29 1.39
1.39 0.75 1.10 0.79 0.99

-18%-42%-26%-39%-38%
Käpse Doodles 175g (7,37 kg)
Käpse Trii pihlakreem 250g (3,56 kg)
Prälikud 250g (1,56 kg)
Lihapihvid Victoria Kooremaitseline 500g (1,98 kg)

9.49 1.79 0.65 1.20 1.99
0.39 1.10 0.49 0.89 1.69

-20%-39%-25%-19%-15%
Palmolive Tükisep Chamoille/Vitamins 90g (4,33 kg)
Jani Hammapasta Healthy White 100ml (11,00 l)
Grillvorstid kodujuustuga 350g (6,64 kg)
Öhtugrillid 500g (5,98 kg)

1.99 1.45 1.49 2.89
1.49 0.89 1.49 1.99

-25%-39%-25%-31%
Kärlipa Twister 71g (5,49 kg) 2 sorti
Kärlipa Vanilla Ninja 240g (3,71 kg) 2 sorti
Kärlipa Keskine CV 100 240g (3,71 kg) 3 sorti

0.99 0.99 1.19 6.69
0.99 0.99 1.19 6.69

-31%-31%-26%-41%-39%
Kärlipa Twister 71g (5,49 kg) 2 sorti
Kärlipa Vanilla Ninja 240g (3,71 kg) 2 sorti
Kärlipa Keskine CV 100 240g (3,71 kg) 3 sorti

0.95 1.15 0.99 6.49
0.95 1.15 0.99 6.49

-31%-31%-26%-41%-39%
Kärlipa Twister 71g (5,49 kg) 2 sorti
Kärlipa Vanilla Ninja 240g (3,71 kg) 2 sorti
Kärlipa Keskine CV 100 240g (3,71 kg) 3 sorti

0.99 1.39 1.29 5.79
0.99 1.39 1.29 5.79

-31%-31%-26%-41%-39%
Kärlipa Twister 71g (5,49 kg) 2 sorti
Kärlipa Vanilla Ninja 240g (3,71 kg) 2 sorti
Kärlipa Keskine CV 100 240g (3,71 kg) 3 sorti

0.69 1.10 1.29 1.79
0.69 1.10 1.29 1.79

-26%-32%-36%
Kärlipa Twister 71g (5,49 kg) 2 sorti
Kärlipa Vanilla Ninja 240g (3,71 kg) 2 sorti
Kärlipa Keskine CV 100 240g (3,71 kg) 3 sorti

1.59 1.99 1.39
1.10 1.49 0.99

-31%-25%-29%
Kärlipa Twister 71g (5,49 kg) 2 sorti
Kärlipa Vanilla Ninja 240g (3,71 kg) 2 sorti
Kärlipa Keskine CV 100 240g (3,71 kg) 3 sorti

1.99 2.79 1.39 3.99
1.39 1.79 0.79 2.59

-30%-36%-43%-35%
Kärlipa Twister 71g (5,49 kg) 2 sorti
Kärlipa Vanilla Ninja 240g (3,71 kg) 2 sorti
Kärlipa Keskine CV 100 240g (3,71 kg) 3 sorti

3.19 3.59 0.59 3.39 7.59
2.19 2.49 0.29 1.99 4.49

-31%-31%-26%-41%-39%
Kärlipa Twister 71g (5,49 kg) 2 sorti
Kärlipa Vanilla Ninja 240g (3,71 kg) 2 sorti
Kärlipa Keskine CV 100 240g (3,71 kg) 3 sorti

0.79 1.10 1.49 1.39 3.29
0.79 1.10 1.49 1.39 3.29

-31%-31%-26%-41%-39%
Kärlipa Twister 71g (5,49 kg) 2 sorti
Kärlipa Vanilla Ninja 240g (3,71 kg) 2 sorti
Kärlipa Keskine CV 100 240g (3,71 kg) 3 sorti

4.49 4.79 3.99 4.79
4.49 4.79 3.99 4.79

-31%-31%-26%-41%-39%
Kärlipa Twister 71g (5,49 kg) 2 sorti
Kärlipa Vanilla Ninja 240g (3,71 kg) 2 sorti
Kärlipa Keskine CV 100 240g (3,71 kg) 3 sorti

4.49 5.99 5.99 4.49
4.49 5.99 5.99 4.49

-31%-31%-26%-41%-39%
Kärlipa Twister 71g (5,49 kg) 2 sorti
Kärlipa Vanilla Ninja 240g (3,71 kg) 2 sorti
Kärlipa Keskine CV 100 240g (3,71 kg) 3 sorti

9.99 1.39 0.89 0.75 1.49 1.99
0.69 0.89 0.75 0.99 1.29

-30%-36%-24%-34%-32%
Kärlipa Twister 71g (5,49 kg) 2 sorti
Kärlipa Vanilla Ninja 240g (3,71 kg) 2 sorti
Kärlipa Keskine CV 100 240g (3,71 kg) 3 sorti

9.99 9.99 1.39 1.69 2.49
0.69 0.75 1.29 1.39 1.79

-30%-24%-19%-18%-28%
Kärlipa Twister 71g (5,49 kg) 2 sorti
Kärlipa Vanilla Ninja 240g (3,71 kg) 2 sorti
Kärlipa Keskine CV 100 240g (3,71 kg) 3 sorti

0.30 0.30 0.89 1.19 1.19
0.30 0.30 0.89 1.19 1.19

-23%-30%
Kärlipa Twister 71g (5,49 kg) 2 sorti
Kärlipa Vanilla Ninja 240g (3,71 kg) 2 sorti
Kärlipa Keskine CV 100 240g (3,71 kg) 3 sorti

0.89 1.10 1.49 1.29 1.39
0.59 0.69 0.69 0.79 0.89

-34%-37%-47%-39%-36%
Kärlipa Twister 71g (5,49 kg) 2 sorti
Kärlipa Vanilla Ninja 240g (3,71 kg) 2 sorti
Kärlipa Keskine CV 100 240g (3,71 kg) 3 sorti

2.29 3.79 3.99 6.99 7.49
2.29 3.79 3.99 6.99 7.49

-31%-31%-26%-41%-39%
Kärlipa Twister 71g (5,49 kg) 2 sorti
Kärlipa Vanilla Ninja 240g (3,71 kg) 2 sorti
Kärlipa Keskine CV 100 240g (3,71 kg) 3 sorti

6.99 6.99 9.99 10.99
6.99 6.99 9.99 10.99

-31%-31%-26%-41%-39%
Kärlipa Twister 71g (5,49 kg) 2 sorti
Kärlipa Vanilla Ninja 240g (3,71 kg) 2 sorti
Kärlipa Keskine CV 100 240g (3,71 kg) 3 sorti

8.99 10.99 10.99 13.99
8.99 10.99 10.99 13.99

-31%-31%-26%-41%-39%
Kärlipa Twister 71g (5,49 kg) 2 sorti
Kärlipa Vanilla Ninja 240g (3,71 kg) 2 sorti
Kärlipa Keskine CV 100 240g (3,71 kg) 3 sorti

2.99 7.69 7.99 9.99 15.99
2.99 7.69 7.99 9.99 15.99

-31%-31%-26%-41%-39%
Kärlipa Twister 71g (5,49 kg) 2 sorti
Kärlipa Vanilla Ninja 240g (3,71 kg) 2 sorti
Kärlipa Keskine CV 100 240g (3,71 kg) 3 sorti

7.99 8.99 10.99 8.69
7.99 8.99 10.99 8.69

-31%-31%-26%-41%-39%
Kärlipa Twister 71g (5,49 kg) 2 sorti
Kärlipa Vanilla Ninja 240g (3,71 kg) 2 sorti
Kärlipa Keskine CV 100 240g (3,71 kg) 3 sorti

9.99 8.99 7.99 9.99 23.99
9.99 8.99 7.99 9.99 23.99

-31%-31%-26%-41%-39%
Kärlipa Twister 71g (5,49 kg) 2 sorti
Kärlipa Vanilla Ninja 240g (3,71 kg) 2 sorti
Kärlipa Keskine CV 100 240g (3,71 kg) 3 sorti

3.35 6.59 7.99 7.99 12.99 14.99
3.35 6.59 7.99 7.99 12.99 14.99

-31%-31%-26%-41%-39%
Kärlipa Twister 71g (5,49 kg) 2 sorti
Kärlipa Vanilla Ninja 240g (3,71 kg) 2 sorti
Kärlipa Keskine CV 100 240g (3,71 kg) 3 sorti

Pildidel on illustreeriv tähendus

www.meietoidukaubad.ee

Vigala osavallas Leibre külas tegutseb juba kümnendat aastat Tõrvaaugu Mahe talu, mille tegus pererahvas toodab kodumaal ainulaadseid, mahedaid ja puhtaid gluteenivabu tatratooteid. Sel aastal on talu nomineeritud Raplamaa ettevõtluskonkursil kategoorias „Tubli talu“.

Stina Andok

Tõrvaaugu talu asub maakonnakeskusest üsna kaugel, Pärnumaa piiri lähedal, vaikselt maakohas. Mäletan, et kui eelmisel suvel avatud talude päeval talu külastasin, juhatas kaart üha sügavamale ja sügavamale teederägastikku, kuni lõpuks noorte kaskede all taluõueni viis. Teist korda oli juba märksa lihtsam õigeid teeotsi tuvastada.

Tõrvaaugu Mahe talu nimi ei ole kellelegi võõras, kes armastab tatart või tatratooteid. Nende mahetoodetud toiduaineid võib leida erinevatest Eesti kauplustest. Nad on leidnud tootmises oma niši, olles toonud turule täielikult gluteenivabad tatratooted. Tegemist on väikese ettevõttega, kuid kahtlemata suure tegijaga. Siiski ei tervita meid taluõuel ülikondades äri-mehed, usinad töölised ümber sibliimas, vaid üks pealtnäha tavaline perekond.

Vigalas asuva talu on endale elupaigaks valinud pereema Anette Kuusik koos oma abikaasa ja kolme lapsega. Mahe tootmisega alustamisel olid aktiivselt äritegevuse juures kõik pereliikmed, aga tänaseks on peretütar oma väikeste lastega pisut eemale jäänud. Peamised ettevõtjad on perepojad Janno ja Janek Kuusik ning pereema Anette.

Iseõppinud tatratootjad

Tõrvaaugu on Jannole ja Janekile sünnitalu, kus on pereema algatusel ka enamik ajast mingil moel ettevõtlusega tegeletud. Nii näiteks oli taluelus periood, mil kasvatati ligi hektari suurusel maal maasikaid, mida külvasid, hooldasid, korjasid ja müüsid pereliikmed ise. Janno meenutab, kuidas sai hommikul bussiga Pärnusse sõidetud ja õhtul tagasi tulnud. Oli aegu, mil enam-vähem kõike, mis oma aias leidis, turule müügile viidi, kuid pereema sõnul läks turu kohamaks liialt kõrgeks ning enam ei tasunud sinna sõit ära.

Tatra kasvatamiseni jõudis pere juhuslikult. Janeki sõnul on tatar mahetootmiseks lihtsalt väga sobilik. „Mulle meeldib,“ ütleb ta. Algul aga kasvatati tatart peamiselt mesilaste jaoks, keda peetakse muidugi praegugi veel, kuid mett müügiks kuhugi pakkuda ei jõua, kuna see, mis tuleb, kaob kuidagi iseenesest, ütleb Janno muheledes.

Tatrasaadustega esialgu

Pererahva sõnul on tatar mahetootmiseks lihtsalt väga sobilik.

Tõrvaaugu Mahe talus valmib kõik algusest lõpuni koha peal

Tõrvaaugul on pereema Anette Kuusiku algatusel enamik ajast mingil moel ettevõtlusega tegeletud.

muud teha ei osatud kui vaid patju. Kord teatasid pojad emale, et hakaku nüüd õmblema, ja

nii sündis talu esimene tatratoode, tatrakestadega padjad. Esimestel katsetustel saadud

tang aga müüki ei kannatanud. Janno sõnul ei olnud sellist kvaliteeti, et kõlbaks inimestele söögiks. „Kui seda keeta, siis ei saanud tatraputru, vaid pigem tapeediliimimassi,“ ütleb ta naerdes. Siis said tangu endale hoopis talus elavad loomad.

„Meil ei olnud teadmisi ja teised ei jaganud ka,“ meenutab Janek, kuid lisab samas: „Nüüd on aga need, kes tegid juba enne meid, grammivõrra allapoole jäänud.“

Perepojad meenutavad, et umbes aasta läks aega, et tehnoloogia paika saada. Sellest ligi pool aastat katsetati masinatega ja tehti n-ö tootearendust. Esimestest tatrakasvatamise katsetustest on tänaseks möödas juba kümme aastat. „Kas teil oli visioon silme ees? Miks te hakkasite tegema midagi, mille tulemuses te ei saanud kindlad olla?“ küsin. „Alguses oli päris närvesööv,“ vastab Janek. Janno aga selgitab enesekindlalt:

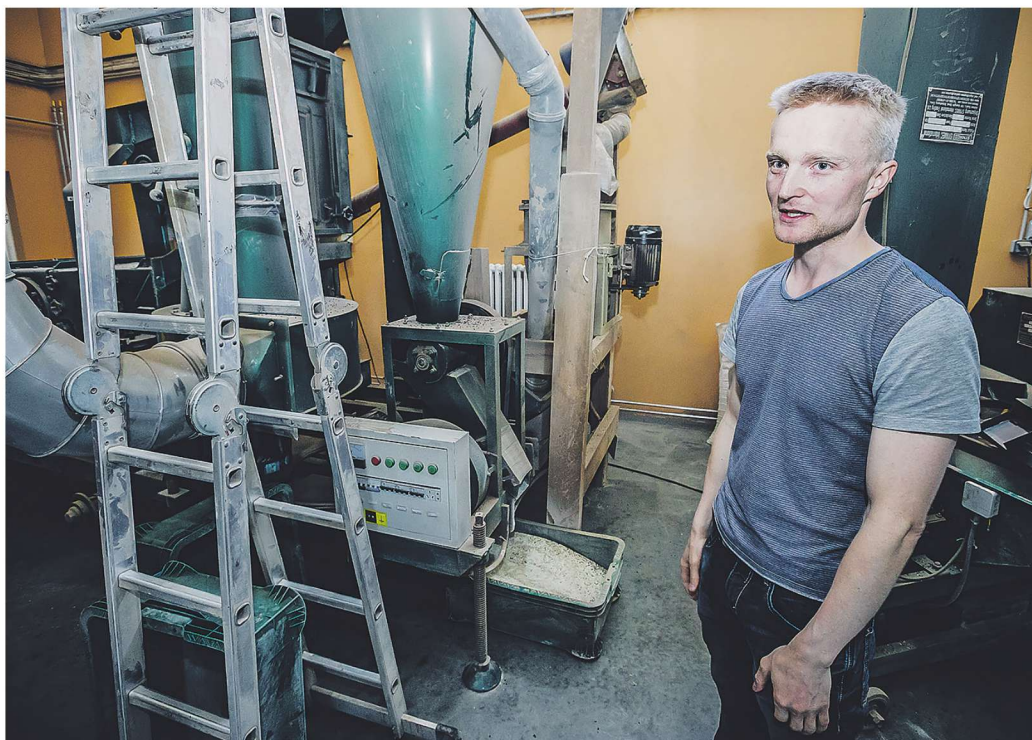
„Ühegi äriidee puhul ei tea kunagi, kuidas täpselt läheb.“

Oma tehnoloogiat ja tehnikat on talu pidevalt uuendanud ja uuendab tulevikus jooksvalt veelgi. Esimesed tatrakoormised tehti vanas taluhoones, 2016. aastal alustas aga tegevust uus, energiatõhus hoone, kuhu on tänaseks koondatud kogu tootmine.

Praegu tehakse Tõrvaaugul gluteenivabu tooteid: torte, müsliisid, makarone ning loomulikult jahu. Makarone toodetakse viit sorti ja kolme erineva maitsega. Selleks seisab neil köögis uhke masin Itaaliast. Pereema selgitab, et gluteenivabu toiduaineid tootma asudes anti neile märku, et turul on puudus gluteenivabadest tortidest. Ideest kannustatuna meisterdab torditegija juba praegu nende ja koostööpartnerite mahetoiduainetest torte. Lähiajal aga, kui saabub puuduolev köögi-tehnika, jätkab torditegemist

Tõrvaaugu talu näeb vaeva, et oma tootmine puhas ja korrektne hoida.

Esimesed tatra koorimised toimusid vanas taluhoones, aga 2016. aastal alustas tegevust uus, energiatõhus hoone, kuhu on tänaseks koondatud kogu tootmine.

Tõrvaaugu Mahe Talu tooted valmivad otsast lõpuni ja pakendatakse kohapeal.

pereema ise. „Võiks olla kohvik ka kõrval,” unistab Janek. „Nüüd on vaja teist hoonet,” ütleb jällegi Janno.

Soovid ja plaanid on ettevõtetel suured ja vastavalt klientide eelistustele pidevalt arenemas. Selleks, et tõhusamalt plaane ellu viia, taotletakse projekte kirjutades ka toetusi. Praeguseks on talul õnnestunud edukalt ellu viia viis projekti, kuid varasematel aegadel on pererahvas palju pidanud ka ise endale vajalikke seadmeid ja masinaid soetama.

Pühendunud talupidajad

Lisaks mesilaste pidamisele, tatra kasvatamisele, tatra töötlemisele ja saadustest toodete valmistamisele ja pakendamisele jookseb talumaadel ringi

üle 300 lihalamba. Võiks arvata, et talus tegutseb tragi pesakond töösipelgaid, kuid üllatuslikult see ei olegi nii. Kõiki töid, alustades põlluharimisest, külvist, heinateost kuni toodete tarnimise, müügi ja turunduseni välja teevad pereliikmed ise. Ehk siis pereemal Anettel, pereisal ja kahel perepojal on nelja peale kõik need laialdased teadmised ja oskused, mida ei suudaks ühtekokku ette kujutadaagi.

Lühike tootmisahel annab kindluse nii tootjale kui ka tarbijale, et see, mida toodetakse, on kvaliteetne ja hea, tõdevad talunikud. Ise oma vilja kasvatades on Janno sõnul võimalik ka toote lõpphinda odavamana hoida, näiteks võrreldes konkurendiga, kes ostab vilja sisse. Ka tarbijal on kindlus, et gluteenivabu tooteid valmistav Tõrvaaugu talu näeb vaeva, et oma tootmine puhas ja korrektne hoida. Janno selgitab, et eelnevalt ei tohi muud teravilja põllu peal kasvatada, kombain peab olema puhas, kõõgis ei tohi olla teisi jahusid jne. „Ega see eriti lihtne ole,” tõdeb ta.

„Kui on lammaste poegimise aeg, siis istud kaks kuud lammaste juures, aga vahepeal on ostjatega suhtlemine soiku jäänud ja side kaob ära. Me ei suuda hallata lõpuni. Keegi peab olema see, kes istub arvuti taga ja ainult suhtleb,” räägib Janno. Abikäsi on talus aeg-ajalt nähtud, kuid õigete inimeste leidmine maakohas on olnud küllaltki keeruline.

Töö käib talus aasta ringi ja iga päev. Korra nädalas käiakse kaubaringil, mil tehakse ühe päevaga suur tuur poolele Eestile peale. Kaugematesse punktidesse saadetakse tooted pakkidega ning väike osa toodangust jõuab ka Soome. Lisaks ettevõtetele saavad ka erasikud soovi korral veebilehe kaudu omale tellimuse vormistada. Laupäevad on aga laadapäevad, mil igal võimalusel käiakse kuskil end näitamas ja oma tooteid müümas. Ülejäänud aja

aga tegeletakse toodete ettevalmistamisega. Janeki sõnul suuri koguseid ette ei tehta, tagamaks, et kliendini jõudev lõpp-produkt oleks võimalikult värske ja kõrge kvaliteediga.

Ettevõtlusepisk on peres tugevalt juurdunud. Perepojad on juba aastaid pühendunud täielikult mahetalupidamisele, aga pereema on täiskohaga talunik alles aprillikuust. Poeg Janno ütleb naerdes, et kohe, kui emal aega juurde tekkis, oli vaja taimi istutama hakata. „Tegevuse leiab alati,” ütleb ta lõbusalt. Nimelt on pereemal plaanis marju kasvatama, kuivatama ja külmutama hakata. Idee sai alguse sellest, kui sooviti turule tulla tatraküpsistega, mille retsept nägi ette punaseid sõstraid. Siis selgus, et meie kodumaal ei leidu kedagi, kes kasvataks mahedat punast sõstart ning nii otsustaski Anette, et tuleb see ülesanne enda kätte võtta.

Tegelikult on peaaegu sama keerulised lood ka kanamunade ja võiga, tõdevad talunikud. Raske on saada mahetooteid suurtes kogustes. Mahepiimatootjatest on üks peamisi partnereid Pajumäe talu Viljandimaal. Samas leiavad nad, et inimesed tahavad aina enam tarbida just mahetooteid, olla kindel selles, kust nende toit pärineb.

„Kas lihtsam ei oleks siiski palgatöötaja olla?” küsin ettevõtlikelt perepoegadelt lõpuks. Janek naerab ja tõdeb, et on sellele mõelnud küll, kuid ideid ja plaane tundub olevat liiga palju. Janno leiab jällegi, et ise oma asja tehes on vabadust rohkem. Keegi pereliikmetest tatrast aga tüdinenud veel ei ole ning lõppu ei paista ka põnevatele arengutele.

Lisaks asjaolule, et Tõrvaugu Mahe talus ainulaadseid ja huvitavaid tooteid arendatakse, teeb talupidamise eriliseks pere suhtumine. On kaugelt näha ja tunda, et pereliikmed teevad oma tööd armastusega ning kogu ettevõtmine meenutab pigem elustiili kui äri.

Lisaks mesilaste pidamisele, tatra kasvatamisele, tatra töötlemisele ja saadustest toodete valmistamisele ja pakendamisele jookseb talumaadel ringi üle 300 lihalamba.

Fotod: SIIM SOLMAN

Pereettevõtte ADOGRAAF väärtustab omavahelisi häid suhteid

RAEK-i ja Raplamaa Omavalitsuste Liidu korraldatud parima ettevõtja konkursi üks nominent on Raplas tegutsev pereettevõtte Adograaf. Ettevõtte tegeleb trükiteenuste ja kleebisreklaamidega.

Helerin Väronen

Aastaid on nad rahvusvahelise krediidihindamise ettevõtte Creditinfo reitingus „Edukas Eesti ettevõtte“ saanud „AA“ tunnistuse. Peale kümnete kujundusalaste konkursivõitude on nende käibe kasv olnud niivõrd suur, et aastal 2014 pääseti Gaselli Top'i. Täna sel päeval on Adograaf täies mahus pereettevõtte, nii vanemad kui ka neli poega on kõik mingit moodi ettevõtte tegemistega seotud või seotud olnud.

Enam kui kümme viimast aastat on küll perepea Ado Tuuga olnud rohkem taustajõud ja lasknud poegadel Indrekul ja Kaarlil tegutseda. Kuidas ettevõtte alguse sai ja milline on ettevõtte käekäik läbi aastate olnud, sellest rääkisid Ado ja Indrek.

Tunnustus ja kiitmine on olulised

Tunnustamise kohta on mees- tel arvamus, et üks parima

ettevõtja nominendiks olemine kategoorias „Väike ja tubli“ teeb rõõmu ja annab ka edaspidiseks kindlust, et ollakse õigel teel. „Igasugune tunnustus on positiivne ja edasiviiv. Ene- sekriitiliselt parimana oleme ennast tundnud juba üle 20 aasta,“ sõnas Ado.

Indrek teab, et konkursile esitas neid Rapla valla arendus- nõunik Heiti Vahtra, keda ta tunneb Vahtra eelmise töökoha kaudu Sadolini spordihoones. Teadasaamine konkursile esi- tamisest tuli Indrekule aga üllatusena jalutuskäigu ajal toimunud kohtumisel Vahtraga.

Ado on kindel, et kuna nad on oma turunišis kanda kin- nitanud, ei muudaks ka oma kategoorias võitmine midagi oluliselt. Kiitust ja tagasisidet aga ootavad nad oma tegemiste- le vägagi. Indrek ütleb naerdes, et iganädalased kommunikari- bid laual näitavad, et nad teevad oma tööd klientide arvates hästi.

„See kõik on innustav ja kuna meie ala on loominguline, peab tagasiside olema,“ sõnas Indrek

On tulnud ka ette, et tellija laseb mõne väga õnnestunud kujunduse ümber teha ja tulemus ei ole enam see, millega me edasi tahaksime töötada või oma nime all välja anda.

Tugev meeskond: Tõnis, Ado ja Indrek Tuuga.

ja lisas, et üks neil ole iseloom ka selline, mis kiitust vajab. „Kui teised ei kiida, siis kiidame üksteist vastastikku,“ räägib Ado naerdes. „Kui meeldib, siis tuleb ikka öelda, et see on hästi välja tulnud asi. Tundub, et noore- mad inimesed on viisakamad ja paremini kasvatatud, kiidavad rohkem kui minuealised, vanasti ei olnud see väga kombeks.“

Kliendid on Indreku sõnul

ajaga muutunud aina targemaks ja oskavad rohkem nõuda. Nii- moodi võib kriitika kaudu tulla kokkuvõttes palju parem töö. „Kuid on tulnud ka ette, et tellija laseb mõne väga õnnestunud ku- junduse ümber teha ja tulemus ei ole enam see, millega me edasi tahaksime töötada või oma nime all välja anda,“ sõnas Indrek ja lisas, et iga töö on erinev ja iga klient samuti.

Algusaegade suurushullustus

Adograafi algusaasta on 1994, mil ühemehefirmamana alustas Ado Tuuga nime all Ado Disain. Esimesed ruumid paiknesid

Koidu tänaval, kus pillimeister Andres Haukka oli oma pillid kotti pannud ja loovutanud Adole oma keldris asuva pilli- ja tööruumi. Kui esimene arvuti sai soetatud, kolis Ado Disain samas majas asuvasse korterisse ja kõige sobivam koht tööruu- miks oli magamistuba. Ado meenutab sürrealistlikku seika, kuidas kord tulnud magamis- tuppa klient, kes oma Makarovi kabuurist välja võttis ning peeg- lilaual asetaski, öeldes põhjuseks, et selle kolakaga on ebameeldiv suhelda. Lahkudes unustas aga klient oma relva maha.

Varsti saabusid uued tuuled, mis viisid Ado pere Märjamaa tee ridaelamu boksi ehitama.

Foto: SIIM SOLMAN

Esialgsed plaanid selle kohaga olid Ado sõnul sama lennukad kui legendaarsel Rapla Hollywoodi idee autoril Toivo Kurmetil. Eks see suurusehullustus valdas 90-ndatel ilmselt paljusid.

Maja saadi tänu pangalaenu-dele valmis ja tutvuste kaudu saadi omale Märjamaa-poolne ots, mis oli teistest suurem ja erinev. Alumine korrus oli kohe alguses planeeritud niimoodi, et seda saaks kasutada firma tööruumidena. Pere enda eluruumid paiknesid ülemistel korrustel. Ado sõnul oli see aeg põnev, tellimusi tuli igast kandist ja ettevõtte arenes jõudsalt edasi.

Areng oli lausa nii kiire, et

mõne aja pärast laieneti juba Haapsallu ja Türi-le. Laienemine tõi kaasa ka nimemuutuse, nii et aastast 1997 sai aktsiaseltsist Ado Disain Adograaf OÜ.

Väikesest peale ettevõtte tegemiste juures

Sellist ala nagu reklaamklee-biste valmistamine ja paigaldamine Eestis kusagil õppida ei saanud. Ado oli küll õppinud arhitektuuri Tallinna ehitus- ja mehaanikatehnikumis, töötanud kuus aastat vabariigi restaureerimisvalitsuses, läbinud kolmeaastased kursused Villu Tootsi kirjakoolis ning olnud Rapla KEK-is kunstnikuna tööl.

Kõik need kogemused tulid ettevõtte loomisel kasuks, kuid päris esimesed kogemused sellel alal tulid Rapla sõpruslinnast Nurmijärvilt Soomest, kus Ado käis kogemusi omandamas. Selle tarbeks loodi aastakeseks ka Raplas ühisfirma TREM.

Indrek on Tartu kunstikoolis lõpetanud kunstilise kujundamise eriala ja läbinud mitmeid täiendkoolitusi sellel alal. Kuna firma on kogu aeg eksisteerinud Tuugade kodus, olid pere neli poega pidevalt protsessis aktiivsed kaasalööjad. Alleshoitud joonistused on selle heaks tõendiks. Näiteks kui Ado osales rahakonkursil, tulid kavandid ka lastelt. Kui joonis-

tasid ja kujundasid vanemad, tegid täpselt sama ka lapsed. Isa kõrvalt õppisidki nii Indrek kui ka Kaarel oma ameti selgeks. Suurema kogemuse väga suurte klientidega töötamisel said vennad aga Tallinnas, kus nad töötasid aastaid Blue Groupis. Näiteks olid meeldejäädavamad kliendid Falck, Eesti Politsei, Estonian Air, Marko Asmer ja Jägermeister.

Algusaastel sai Adograafis tööd korraga 7-8 inimest, aga aastal 2004 tuli Adol otsustada, kas anda firma poegadele üle või läheb ta seda rada pidi, et palkab töölisi juurde. Indrek ja Kaarel otsustasid just sel ajal linnast ära tulla ja nii andis isa firma juhtimise poegadele üle. Alguses oli kõik ühe katuse all, Indrek ja Kaarel tegutsesid koos, kuid ühel hetkel saadi aru, et kujundus-trükiteenused tuleb kilereklaamide valmistamise-paigaldamise osakonnast lahku lüüa. Firma ja raamatupidamine, mida teeb ema Helgi, on küll üks, kuid tööd olid erinevad ja nõudsid eraldi ruume.

Kuigi ametlikult on ettevõtte kaks osakonda, asub kolmas osakond operaatori- ja filmitenuste näol Tallinnas. Seda poolt juhib Tuugade kolmas poeg Tõnis, kes on õppinud Balti filmi- ja meediakoolis. Neljas vend Juhan on perefirma samuti seotud olnud, olles mõni aasta klee-biste valmistanud ja paigaldanud

Juhtiv firma oma turunišis

Tuugade arvates on perefirma ainult plussid, miinuseid pole. Kuid selleks, et jätkata perefirma, tuleks peret kasvatada. Indrek on seda teinud, tal on kaks tüdart kodus, kes ehk tulevikus ettevõtte tegemistesse kaasatakse.

“Aga kui tööd kasvavad üle pea, siis ikka mõtled, et on abikäsi vaja,” lisas Indrek. Ado arvabki, et varsti tuleb see aeg, kui Kaarel endale abilise võtab. Põhjuseks see, et Märjamaa teel olev boks koos tööruumidega müüdi sel aastal maha ja Kaarel kolis 22. mail endise KEK-i territooriumil asuvatesse avaramatesse ruumidesse. Uus aadress on Koidu 27/1.

Varem kodus töötades said vanemad tellimused vastu võtta samal ajal, kui Kaarel läks klee-biseid paigaldama, aga nüüd uues kohas on vaja siiski kedagi, kes pidevalt tööruumides kohal oleks.

Ado soovib ka Indrekul endale keegi appi võtta, kuna muidu ei arene ettevõtte edasi. Konkurents Tuugad ei pelga, nad on enesekindlad ja seda meelt, et nad on juhtiv firma oma turunišis. Enda tugevaks küljeks peavad nad kujunda-

mist ja selles valdkonnas neile konkurente pole. “See enesehinnang on võib-olla natuke ülb, aga kui keegi arvab teistmoodi, siis vaielgu vastu,” sõnas Ado.

Oma eelisteks peavad nad kiirust, kvaliteeti ja hinda. Adograaf on valmis vastu võtma ka lühikese tähtajaga tellimusi, mida teised väga võtta ei taha.

Ühe väga hea kliendi ja Eesti tippu kuuluva restorani CRU tegevjuht Anneli Tammela iseloomustab Adograafi loosungiga: ei ole olemas tööd, mida ei saa teha, ja ei ole olemas asja, mida ei ole võimalik organiseerida. Adograaf on neile kujundanud ja trükinud menüüd, valguskasti, erinevaid klee-biseid ning palju muud. Adograafi kiidavad nad kui loomingulist, südamega asja juures olevat pereettevõtet, kes väärtustab oma tööd ja on laia amplituuga.

Ühine pühapäev teeb pere lähedaseks

Perega koos ollakse ka suured matkasellid ja oma käike kajastatakse blogis. Vendade Tõnise ja Kaarli hobid on fotograafia ja ronimine. Isa Ado hobi on viimased 4-5 aastat olnud aga Halliste kihelkonna ajaloo uurimine. Ado on Hallistelt pärit ning kuni aastavahetuseeni kuulus seal talle taluhäärber, mis tingis ka huvi kohaliku ajaloo vastu. Ta hakkas talu ja lõpuks terve Halliste kihelkonna kohta koguma pilte ning lugusid, kuid ei tahtnud neid vaid omale hoida. Nii sai loodud Facebooki konto, kus ta leitud infot teistega jagab. Lehel on nüüdseks umbes 1100 jälgijat ja see arv aina kasvab.

Nüüd on küll talu müüdnud, kuid huvi ja materjalide kogumine jätkub. Adole on tehtud ka ettepanek kogutud materjalidest kokku panna raamat, kuid tegelikult on infot niivõrd palju, et sellest jaguks lausa mitme raamatu jaoks.

Lõpetuseks sõnavad Ado ja Indrek mõlemad, et pereringis ettevõtet teha on palju lihtsam. Kui miski ei meeldi, saab seda kohe öelda ja teine pool ei solu. Paljudes peredes nii head läbisaamist kahjuks ei ole.

Selline omavaheline koostöö, sõbralik läbisaamine ja üksteisega arvestamine on aga Tuugade pere loomulik osa. Kuna pereliikmed elavad lähes-tikku, kohatakse päeva jooksul ikka kedagi, kui aga mitte, siis vähemalt korra nädalas, pühapäeviti, saab kogu pere kokku. Sel päeval on Tuugadel traditsiooniks saanud saunas käia ja ühiselt õhtusööki süüa. Selgub, et enamasti teeb neil õhtutel süüa Indrek, kes olevat isa sõnul väga hea kokk.

Selline koos söömine on selles peres traditsioon olnud algusest peale ja ilmselt just see vähemalt korra päevas koos veedetud aeg on teinud Tuugade pereliikmed üksteisele väga lähedaseks. Sellist perekonna ja õdede-vendade tähtsust ja väärtust üritab Indrek ka enda tütardele edasi anda.

Pereringis ettevõtet teha on palju lihtsam. Kui miski ei meeldi, saab seda kohe öelda ja teine pool ei solu. Paljudes peredes nii head läbisaamist kahjuks ei ole.

Kammerkoor Head Ööd, Vend andis kauni sünnipäevakontserdi

Helerin Väronen

Kolme kontserdiga - Tallinna Niguliste kirikus, Tartu Pauluse kirikus ja Rapla Maarja-Magdaleena kirikus - tähistas kammerkoor Head Ööd, Vend oma kümnendat sünnipäeva. Kontsertkava nimi oli „Et kiitke Jumalat“ ja koori dirigeeris Pärt Uusberg.

Kontserdi esimese poole moodustasid kolm eesti vaimuliku rahvaviisi seadet: „Et kiitke Jumalat, kes on nii helde“, „Päev lõpeb tääl, mu vaim ja meel“ ja „Sa oled viimseski“. Seaded kirjutas Pärt Uusberg tegelikult Kanada koorile, kes soovis saada eesti regilaulu seadeid. Uusbergi jaoks olid aga vaimulikud rahvaviisid inspireerivamad ja juba kirjutamise ajal tekkis tal soov nende seadete Eesti esiettekanne teha kooriga Head Ööd, Vend. Juubelikontsertidel sai see soov täidetud.

Spetsiaalselt koori sünnipäevaks oli kirjutatud kontserdi teises pooles kõlanud teos „Missa Tagore“, milles põimusid kaks maailma: kanoniseeritud missa tekstile kirjutatud a capella koorimuusika vaheldus India müstiku Rabindranath Tagore luuletusega „On the seashore“ („Mererannal“). Uusberg on rääkinud teose valmimisest, et luuletus liigendus viieks osaks

Riinimanda koorid kinkisid koorile Head Ööd, Vend puu, mis istutati kirikuaeda muusikanurka.

Foto: HELS HINRIKSON

nagu missagi ja nii põimis Uusberg need kaks maailma omavahel kokku. Tunnetuslikult need maailmad põimuvadki, otsides mõlemad kontakti igavikuga siin ajalikkuses, leiab Uusberg.

Muusikale andsid väga kaunist kõla juurde Eda Peäske harfil ja Ruslan Petrov tsellol. Selles palas on sees lapselik süütus, rõõm ja kurbus, laste ja täiskasvanute maailma erinevused, armastus ja ka surm. Tekst justkui peegeldab elu kõiki tahke.

Kontserdi lõpus teatas Pärt Uusberg, et nüüd, kui Head Ööd, Vend on saanud kümneaastaseks, nad enam regulaarse koorina ei jätka. Selleks aga, et panna viimasele kontserdile korralik punkt, tuli esitamisele lausa kuus lisalugu, mille laulmiseks kutsus Uusberg publiku seas viibivaid koori vilistlasi kaasa laulma. Lisalood olid „Siis vaikivad kõik mõtted...“, „Valgusele“, „Õhtul“, „Muusika“ ja „Hääd ööd“. Need lood on Uusberg varem kirjuta-

nud Ernst Enno ja Juhan Liivi tekstidele.

Riinimanda koorid kinkisid aga koorile Head Ööd, Vend puu, mis istutati kirikuaeda muusikanurka. Puu istutamise juures pidas väikese kõne Pärt Uusbergi isa Valter Uusberg ja õnnistuseks kõneles kirikuõpetaja Mihkel Kukk, kes kinkis Pärdivile tänuähiks raamatu vaimuliku Toomas Pauli mõtetega. Lõpetuseks laulis koor istutatud puu juures „Õhtu ilu“.

Jätkatakse projektkoorina

Pärt Uusberg: „Ühest küljest, eks igal asjal siin elus on oma aeg. 10 aastat on küllaltki pikk aeg nii ühe inimese kui ka koori elus. Näiteks on kunagine legendaarne koorijuht Tuudur Vettik öelnud, et üle 10 aasta ei maksa ühe koori juures dirigendil olla. Eks ole muidugi näiteid, kus kõik toimib ka siis, kui üks dirigent veab koori palju kauem kui vaid 10 aastat. Igal juhul harrastuskoori juhtimine ei ole lihtne töö. Inimesed, kes laulavad harrastuskooris, on oma elus teinud valiku panustada enamik oma ajast millelegi muule kui muusikale. Tänapäeva võimalusterohkes maailmas on isegi kord nädalas regulaarselt proovi jõudmine suurele osale kooriliikmetest raske. Niiviisi on aga dirigendina keeruline proove üles ehitada.“

Ühesõnaga, praegu tunduks minu vaatenurgast toimivam proovida jätkata pigem nii-öelda projektkoorina. Kui tekib mingisugune idee, et midagi teha, saab saata koorilisti proovigraafiku ning uurida, kes saaksid osaleda; lootuses, et sel juhul osaleksid nad ka vähemalt 90% proovidest.

Teine põhjus on see, et kuna minu elus on nii-öelda põhiliseks elukutseks siiski helilooming, sooviksin süveneda sellesse üha enam ja panustada rohkem aega. Mida vanemaks olen saanud, seda mahukamaks on läinud erinevad kirjutamised. Kindlasti ei ole sündinud otsus kooriga enam regulaarselt mitte jätkata lihtsalt. Olen selle üle tegelikult mõtisklenud juba mitu aastat. Mõned aastad tagasi saigi aga seatud selline verstepost nagu HÖV 10 - et olgu mis on, 10 aasta juubelinini võiks kenasti välja vedada. Hea meel on tõdeda, et nii läkski ja et sai pandud minu vaatenurgast vägagi väärikas punkt nii 10. hooajale kui ka regulaarsele HÖV-ile!”

Olla vaba ja õnnelik teiste abita – see on võimatu

„Raplast pärit Mitte-Riinimanda noortekoor andis Eesti 100. sünnipäeva puhul imearmsa kontserdi Reykjaviki Fríkirkjanis. Nad väga soovisid Islandil esineda ja tegidki seda. Tublid ja tegusad noored, aitäh!“ (Hendrik Agur)

Urve Uusberg

„Küll on ikka imeline, et sattusin juhuslikult nende lennupiletite peale. Oh ... maandudes ütles keegi: appi!!! Kuhu me tulime, see maa näeb välja nagu hallitus. Tänu imelistele ilmadele, reisijuhile Ivi Lippmaale (ilma kellela ei kujutaks ette enam ühtegi reisi) muutus „hallitus“ imeliste koskede, lummatavate liustike, hingematvate mäestike ja meeliülendavate vaadete ja emotsioonide paigaks. Ette said võetud kõik ekstreemsed matkad, kõik see muudab reisi meeldejäävaks ja unustamatuks.“ (Patrik Sebastian Unt)

Sedasi sai sügisel kõik alguse – pööraselt soodsad lennupiletid ja unistuste maa. Just oli valmimas koori uus album rahvalaulude seadete-ga, universumist anti mõte viia üks esitluskontsertidest Islandile ja nagu kogu aastal kombeks on olnud, tähistada

sellega ka isamaa juubelit.

Kontsert „Lapsepõlves lauldud laulud“ anti Reykjaviki Fríkirkjanis. Kõige kallim külaline kontserdil oli Islandi teisest servast (500 km) kohale lennanud eestlane Tiiu Laur, kes kirjutas nii: „Sain täna hakkama ühe ajuvabalt (kõrvaltvaates võiks nii öelda küll!) pöörase asjaga: lendasin spetsiaalselt Akureyrist Reykjavíkki, et kuulata Fríkirkjanis esinevat Mitte-Riinimanda koori ja kohtuda nii selle kui ka teiste Riinimanda kooride kauaaegse juhi Urve Uusbergiga. Ausalt öeldes ei mäletagi, millal üldse viimati otse ja ehedalt Eesti koorimuusikat koolinoorte esituses kuulnud sai. Ent 19 laulja poolt täna ette kantud Tormise, Sisaski ja Pärt Uusbergi looming oli liialdamata viimse nüansini paigas. Armas olemine oli.“

Kontserdiks valmistuti kaua ja keeruliselt. Märkan,

Island - imeliste loodusega maa.

Foto: erakogu

et rõhutan „keerukust“ järjest sagedamini, kui jutt on noorte kollektiivsest tegevusest, millel kunstilised eesmärgid. Millest see? Noortel on väga palju valikuid ja ahvatlusi, aga ka õppimine on saamas üha olulisemaks, see on värv edukasse tulevikku, keegi ei taha jääda luuseriks. Hirm tuleviku ees on muutnud põlvkonnad ärevaks ja rähklevaks, millestki ei taheta ilma jääda. Pühendumine nii aeglaselt edenevale tegevusele, kui on näiteks koorilaul oma esimeses faasis – see nõuab omajagu vaimset pingutust ja perekonnapoolset väärtustamist. Ka pole enam kooriproov see koht, kus sõpru kohata, nad on ühe kliki kaugusel igal hetkel. Virtuaalne suhtlus ja kättesaadavus on välja tõrjumas ehedaid kontakte. Seega on sellistel reisidel kogetud rõõm koosolemisest asetumas justkui uuele taustale.

„...mulle meeldis, et me olime väga palju koos, et „vaba aega“ polnudki, et kunagised 3.-4. klassi „Madise missaga“ tulnud lapsed on sirgunud imelisteks inimesteks, et Ats ja Allan ei kohkunud ühegi mäe ees, et kontserdil oli kõik täiuslik.“ (Pille Kuldklipp)

„Kurk valutab, kõha ja nohu on ning jalad on villis. Aga see on kõike seda väärt. Ma ei ole kunagi midagi säärast kogenud ja ilmselt ei koge seda ka tulevikus. Parimat seltskonda ei ole võimalik tagagi. Polaarrebast nägin ka esimest korda.“ (Ats Hannes Öunapuu)

„Island on põnev ja imeline maa, suutis mulle tekitada hirmu ja samas rahu. Island näitas mulle, et ka külm ja roheline maa on ilus.“ (Laura Jürisaar)

„Uskumatu maa, uskumatu reis! Nüüd tuleb uskuma hakata, sest oma silm on näinud ja oma jalg on käinud.“ (Mihkel Uueküla)

„Riinimanda ja Island üheskoos andsid nende viie karge ja armastava päevaga võimaluse saada natuke paremaks inimeseks. Aitäh!“ (Ivi Lippmaa, reisijuht)

Moodsa maailma üks keskseid meelitusi on, et vaba ja õnnelik on võimalik olla ka ilma teiste abita. See individualismi lipukiri kustub aga igal ehedal kohtumisel. Tõeline rahulolu olemasolust tabab meid ikka vaid koos teistega.

Käsitöölane

Toimetaja Katri Reinsalu
e-post: katri@sonumid.ee

Nr. 5/64
Mai 2018

Villakiud on vanim teadaolev loomne tekstiilkiud

Julgen öelda, et lambavill tuleb jõuliselt käsitöömaastikule tagasi. Asjaarmastajad kindlasti turtsatavad sellise väite peale, sest imeline naturaalne vill pole nende südames kunagi kuhugi kadunud.

Katri Reinsalu

Mulle tundub, et ühel hetkel tabas meie elu iga valdkonda sünteetikavaimustus, mis pugest täpselt samamoodi ka käsitöömaailma. Naturaalse täisvillase lõnga asemel hakati kuduma kirevatoonilisest akrüüllõngast, villase teki asemel eelistati pugeda silmatorkavalt mustriilise polüestrist fliisteki alla ja kui isu oli, sai poeletilt isegi erkroosat polüestrist „lambanahka” soetada.

Naturaalse tagasitulek

Nagu ikka uute asjadega, kestis vaimustus lühikest aega ja naturaalne on õigustatult tagasi moes. Villa näol on definitsiooni järgi tegemist looma karvadega, mis saadakse looma pügamisel või kammimisel ja mis sobivad ketramiseks või viltimiseks. Eestis on kõige levinum loomulikult lambavill, aga kasutada saab ka näiteks kitse-, alpaka-, kaameli- või miks mitte koeravilla. Sel korral keskendun põhiliselt lammastele.

Villakiud on vanim teadaolev loomne tekstiilkiud ning lammas üks vanimaid kodustatud loomi. Lammas kodustati ligikaudu 10 000 aastat tagasi ja on läbi aastatuhandete täitnud peamiselt kaht eesmärki. Ta on aidanud muistse inimese keha katta ning täitnud tema kõhtu.

Arheoloogilised tõendid Iraanist vihjavad, et juba umbes 6000 aastat enne meie aega hakkas iidne inimene villalambaid eelistama. Umbes 4000 aastat enne meie aega tutvustas Lähis-Ida lammast ka Euroopale. Vanim teadaolev Euroopa villane tekstiil on ligi 3500 aastat vana ning leiti Taani rabast.

Rooma impeeriumi aegadel oli vill koos linase riide ja nahaga üks põhilisi materjale, millest siinsete inimeste kehakatteid valmistati. Indiast pärit

Vilditud villak sarnaneb oma väljanägemiselt lambanahaga.

Foto: SIIM SOLMAN

puuvillast olid vaid vähesed kuulnud ning Hiinast toodav siid oli tõeline luksus.

Kasutusvõimalused

Mis siis muudab villa nõnda suurepäraseks materjaliks, et inimene on seda juba ligi 10 000 aastat eelistanud oma keha kaitsmiseks ilmastikutin-gimuste eest? Üks olulisemaid on ilmselt tema mitmekülsus. Villast esemed hoiavad temperatuuri, mis tähendab, et talvel hoiab vill sooja ja

suvel jahedust. Vill on hästihingav, osaliselt märgumatu, sisuliselt tulekindel, helisid summutav ja elastne. Kõikidest villa headest omadustest tulenevalt on seda muidugi palju kasutatud just rõivaste valmistamiseks.

Villa kasutusvaldkond on aga hoopis laiem. Läbi ajaloo on seda kasutatud näiteks tekkide, vaipade ja sadulatekkide valmistamiseks ning isolatsiooni ja polsterdusena. Seda on kasutatud lõhna ja müra summutajana raskemasinates ja kõlarites. Muistsed kreeklasted vooderdasid

oma kiivreid villast tehtud vildiga ja Rooma leegionärid kasutasid vildist rinnaplaate.

Villast on traditsiooniliselt valmistatud ka beebidele riidest mähkmete katteid. Nimelt on villal veega kokku puutudes eriline omadus. Ühelt poolt imab see hästi niiskust, samas on aga osaliselt märgumatu. Villakiudu kaitsev soomuseline väliskihit ehk kutiikula on kaetud rasunäärmetest eritunud vahakihiga, mis laseb niiskust läbi väikeste pooride vaid auruna. See tähendab, et veetilgad ei lähe läbi. Kui see kaitsekiht on piisav ning villast tehtud ese piisavalt tihe, siis ongi see osaliselt mittemärguv.

Vill on just väikelaste eest hoolitsemisel eelistatud materjal. Meriino-lamba imepehmest villast tekk ei aja alles õrna nahka sügelema ja hoiab suurepäraselt sooja. Samuti valmistatakse sellest erinevaid riideesemeid kampsunitest kuni mütside, sallide ja kombinesoonideni.

Viimase aja arengud villa töötlemisel on võimaldanud valmistada sellist lõnga, mida saab ka pesumasinas pesta. Tehnoloogia võeti kasutusele 70-ndate alguses. Masinpesu muudab sisuliselt võimatuks lambavillakiu loomulik olemus ehk soomuseline väliskihit. Kui kiude kuuma veega töödelda ja omavahel kokku hõõruda, haakuvad soomused omavahel niimoodi, et enam lahti ei tule. Just sel põhimõttel toimib ka viltimine.

See tähendab, et vähemalt kuni uue tehnoloogia kasutuselevõtuni tõmbusid villased asjad kuuma veega pesemisele kokku ja muutusid vildiks. Nii võis mugavalt parajast kootud mütsist või kampsunist ootamatult hoopis mitu numbrit väiksema eseme saada.

Masinpestava tulemuse saavutamiseks läbib vill aga happevanni, milles eemaldatakse villakiu pinda katvad soomused või kaetakse need polümeeriga, mis takistab soomustel üksteise külge haakumist. See tehnoloogia on muutnud villasest lõngast valmistatud esemete hooldamise tänapäeva maailmas palju mugavamaks. Kahtlemata on see pannud mugava inimese taas lambavilla armuma ja seda eelistama.

Allikad:
<http://looduskiud.sektor.ee/loomsed-kiud/lambavill/>
<https://en.wikipedia.org/wiki/Wool>
https://www.tlu.ee/opmat/ku/MLT6040/hgrooskoopsus_ja_hdrofiilsus.html

Räägime ikka ja uuesti villast

Lambavillast ja sellest valminud käsitööst on ka varem Käsitöölase veergudelt lugeda saanud. Siinkohal tuleb aga tunnistada, et materjal on sedavõrd suurepärase ning mitmekülgne, et lausa nõuab enda juurde naasmist.

Üks vanimaid ja tuntumaid tehnikaid villast käsitöö valmistamiseks on selle viltimine. Varem oleme kirjutanud nõelviltimisest ja nunoviltimisest. Paras aeg on ka märgviltimine põhjalikumalt ette võtta. Seda enam, et pisikeses Pirgu külas elab üks tõeline lambavillaentusiast. Kristi Kauponen on umbes viis aastat Kihnu maalambaid pidanud. Algul said lambad maa hooldamiseks võetud, aga kiiresti hakkas mõte liikuma ka nende villa realiseerimise suunas. Kristi eelistatud tehnika on just märgviltimine.

Tema käte vahel valmib kõike vilditud seepidest kassipesade ja omanäoliste villakuteni. Käsitööd harrastades armastab ta vabalt voogavaid mustreid ja sirkliga ümmargusi ringe oma töödele ei vea. Viltimine on tema jaoks meditatiivne tegevus, mil ülejäänud maailm rahulikuks muutub.

Avaloos räägin aga sel korral lambavillast kui materjalist lähemalt. Peatun sellel, mis teeb villa imeliseks ja käsitööharrastajate poolt hinnatud materjaliks. Saab ka teada, tänu millistele omadustele on see juba viimased 10 000 aastat üks inimese eelistatuid materjale kehakatte valmistamisel.

Viimaselt küljelt võib leida aga piltõpetuse, kuidas ise märgviltimise kätt proovida ja dekoratiivne lill valmis meisterdada. Esimeseks tutvuseks piisavalt lihtne, aga tulemus on kaunis.

Katri Reinsalu,
Käsitöölase toimetaja

Kristi Kauponeni südamasjaks on lambad ja nende vill. Ta on ses mõttes veidi eriline käsitööharrastaja, et tema hoolitseva käe all kasvab ka materjal, millest ta käsitööd valmistab.

Katri Reinsalu

Naine peab vanas talukompleksis Kihnu maalambaid, kelle villast ta valmistab kõikvõimalikke põnevaid ja kasulikke esemeid. Villast rääkides löövad naise silmad särava ja juttu jätkub kauemaks.

Pere elas varem Keilas, kuid lapseootele jäämine pani peas idanema mõtte oma avarast elamisest. Perekonna südamed võitis Pirgu külas asuv vana talukompleks, kuhu seitse aastat tagasi koliti. Sellesama talu õuel Kristi mind vastu võtabki. Päikeselisel päeval on see idülliliselt maaliline.

Naine viipab kaugemale ja ütleb, et koos taluga tuli kaasa ka kuus hektarit maad. Kohati oli see kaetud metsiku rohuga, mis ulatus lausa rinnuni. Kuidagi pidi maad hooldama hakkama ja lahenduse leidis pere lammastes. Praegu on kari 50-pealine, kuid varsti jääb see naise sõnul väiksemaks. Nii suur kari on hobilambapidajale põhitöö kõrvalt natuke liiga palju.

Välja said valitud Kihnu maalambad. Kristi ütleb, et see põline eesti tõug lihtsalt sobib vana talumajapidamise juurde. Tol hetkel oli Kihnu maalammakas ka reaalselt väljasuremise äärel ning seegi mõjutas valiku tegemist.

Naine on äärmiselt tänulik, et vana talukompleks nõnda hästi säilinud on. Vanas reheköögis on veel täiesti toimiv kerisahi, laut on selline, nagu see olema peab, välja sai vahetatud vaid katus. Taluõuel seisavad kaitsealused Mardi rändrahnud. „Vägev vana asi, mis on nii hästi säilinud, et siia sobib vana eesti lammakas hästi,“ arwab Kristi. Ta räägib, et annab hea meelega oma panuse Eestis aegade algusest olnud tõu säilitamisse.

Käsitööhuvil oli naisel juba nooruses. Kristi ema on rätsep, aga talle põhimõtteliselt ei õmmelnud, sest soovis, et tütar õpi ise õmblema. Poodidest palju saada ei olnud ja nii tuli tal juba noorena see oskus omandada.

Personaalne lähenemine

Armastus villa ja lammaste vastu on aga hiljuti tekkinud. Lambad majapidamisse toodud, hakkasid mõtted kohe liikuma selles suunas, kuidas nende villa realiseerida. Esialgu pidas naine plaani oma lammaste puhul kõik algusest lõpuni ise teha, aga tänaseks on ta selgeks saanud, millised tööd enda peale võtta ja millised teistelt tellida.

Käsitöö paelus Kristit juba noorena. Armastus villa vastu on tekkinud aga viimastel aastatel, kui talumaa hooldamiseks lambad said võetud.

Viltimine on meditatiivne tegevus, mil muu maailm kaob

Pere peab Kihnu maalambaid, kellest on tänaseks 50-pealine kari kujunenud. Pilt on tehtud mõned päevad enne oodatavat pügamist.

„Olen endale teadvustanud, et kõike ei jõua ise teha,“ lausub ta. Üks selline töö on näiteks pügamine. Kohtusime mõned päevad enne oodatud pügaja tulekut. Selgub, et häid pügajaid tuleb Eestis tikutulega taga

otsida. Lambaid on võrdlemisi vähe ning sellest tulenevalt ka oskuslikke pügajaid. Kristi ütleb naerdes, et terve kevad tuleb tal neid läbi helistada, et kokkuleppele jõuda. Sel korral läheb õnneks ja pügamine peaks

veel kasvava kuu aega jääma.

Pügamise käigus paneb Kristi iga lamba villa eraldi kasti, millele märgib ka lamba nime. Talle meeldib mõte, et eseme valmides on täpselt teada, kelle villast see tehtud on. Täpselt samamoodi saab ka klient enne oma tootele järele tulemist minna villa andnud lambale pai tegema. Eraldi kastidesse paigutamisel on aga teinengi mõte.

Üsna üldiselt rääkides ei ole iga lamba vill käsitöö mõistes sama. Näiteks lihalamba vill vildistub kehvemini ning sobib pigem soojusmaterjaliks või teki sisuks. Kihnu maalammaste villa on see-eest üpris hea kasutada viltimisel.

Kristi ütleb, et hobilambapidaja jaoks hakkab asi toimima vaid juhul, kui ta suudab oma lammastele personaalselt läheneda. Nii ongi Kristil nimepidi teada, millise liini lammaste vill sobib paremini lõngaks ja milliste oma viltimiseks. Juhul kui oleks soovi vaid ühele neist kahest keskenduda, saaks väikesemahuline lambapidaja teha ka otsuse, millised lambad

alles jätta. Esimene samm mõne villast käsitöoeseme tegemiseks ongi oma lammaste ja nende villa nüansside tundmaõppimine. Sealt edasi tuleb soovitud eseme jaoks õige vill välja valida.

Pärast pügamist ootab ees villa pesemine. Eestis pole veel head võimalust, et seda tööstuslikult teha ja seetõttu on ka paljud suured lambakasvatajad villa kasutamist loobunud. Kristi teeb seda ise ja käsitsi. Kõige mahukam töö villast käsitöö tegemisel ongi musta villa pesemine, sest see on üsna aeganõudev töö. Pestud villa sätib ta lauda katuse alla restidele kuivama. Sealt edasi läheb vill kraasimisele. Tagasi tuleb villaloor, mida saab viltida.

Seepi, vett ja tahtmist

Kristi eelistab nõelviltimise asemel märgviltimist. Isegi kõige väiksemad kassimänguasjad valmistab ta märgviltimise teel. Kui uurin, milliseid vahendeid selleks vaja läheb, on Kristi vastus lihtne: „Seepi, vett ja tahtmist.“ Pärast väikest arutelu

Peamiselt eelistab Kristi oma töödel lamba naturaalseid toone kasutada, millele annab natuke ilmekust värvitud villaga.

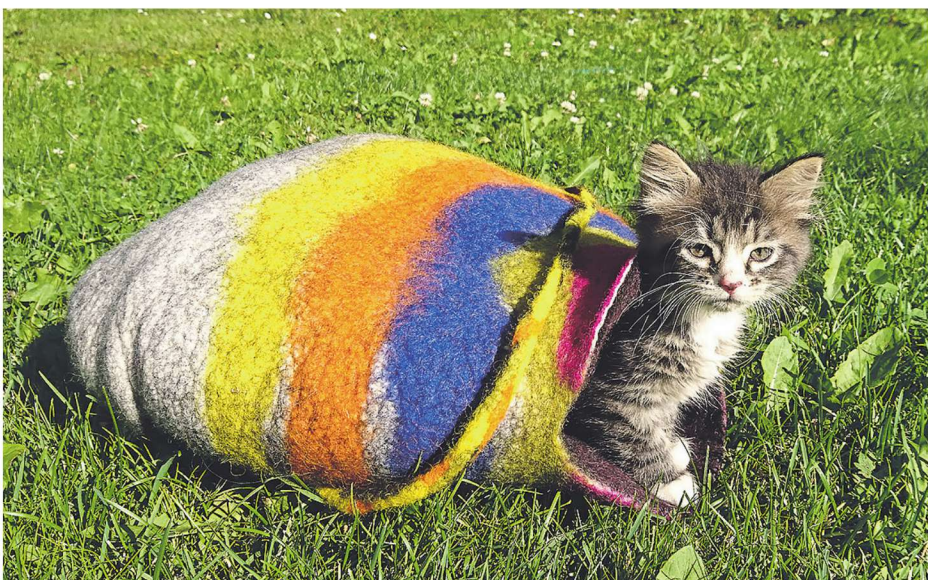

Mustreid teeb naine oma töödele vaba käega ja loomingul lennata lastes.

Fotod: SIIM SOLMAN

Kristi vilditud seebid.

Pere lemmikloomad armastavad vilditud tooteid eriti palavalt. Seetõttu valmistab Kristi aeg-ajalt ka kassipesasid.

Foto: ERAKOGU

loomingulisemat osa ja näiteks endale sobiva mustri kokku sättida.

Kuna Kristi ise armastab pigem suurema mahuga töid, tekitab viltimine majapidamises üksjagu segadust. Naine ütleb naerdes, et mees peab märgi põrandaid ja seebiseid kraanikausse hästi taluma. Võimalusel kolib ta oma tööga aga hoopis õue.

Kui märgviltimisest lähemalt rääkida, tuleb esmalt kõik vajaminevad kihid õiges järjekorras üksteise peale laduda. Kõige alla läheb kiht mullikilet. Selle peale sätitakse vill vastavalt valmistavale esemele. Kristi toob toast õue mitu valmis eset. Nende pealt on hea näha, et villast saab väga erineva tekstuuriga esemeid valmistada. Üks oluline osa enne pealehakkamist ongi otsustada, millist lõpptulemust soovitakse. Kraasitud vill annab üpris ühtlase ja sileda tulemuse, kraasimata vill on tekstuursem, pesemata vill jääb olemuselt sarnaseks lamba naturaalse kasukaga. Vastavalt sobitamisele saab ka väga erinevaid tulemusi.

Kihnu maalamaste kasukas on enamasti valge, pruun ja erinevates toonides hall. Talle-delt saab ka musta tooni. Kristi räägib, et kihnlastel on komme vanusega aina hallimaks muuta. Ka tema karjas on suhteliselt mustana võetud lammas aja jooksul kaunitult vesihalliks läinud. Oma töodes eelistabki ta enamasti just lamba enda naturaalseid toone kasutada. Nende ilmestamiseks kasutab ta aga vähesel määral ka värvitud villa. Seda ostab naine sisse.

Loomulikes toonides villa peale tulebki siis sobiv muster sättida. Kui ka see etapp on valmis, läheb peale kiht kardinat. Seejärel valatakse villa peale kuum seebivesi, et õhk villast välja saada ja villakiud üksteisega kokku haakuksid. Kõige peale läheb veel üks kiht mullikilet.

Üks mõnusamaid osi on Kristi jaoks seejärel jalgadega üle nende kihtide sammuda. See on esimene osa viltimisest. Suurem füüsiline töö on aga alles ees. Viltimine vajab põhjalikku rullitamist. Selleks on Kristil korralik vana aiapost. Kogu töö rullitakse selle ümber. Tasub mainida, et vett täis töö on mahuline ja raske.

Hea tulemuse saavutamiseks tuleb tööd igast küljest tundkaks rullitada. Kokku võib see võtta terve päeva. Kristi räägib, et koduõuel päikesepaistelisel päeval rullitamine võib päris nauditav olla. Sellest hoolimata on pärast tervet päeva viltimist isu järgnevaks nädalaks üsna otsas ja väsimus peal. Päris viltimisprotsessi lõpus paneb ta töö veel pesumasinasse, et viltimine lõpule viia.

Nahalaadne villak

Üks Kristi enda lemmiktooteid on aga vilditud villak. Definiitsiooni järgi on villak ühe lamba terviklik villakate. Väljanägemise poolest meenutab see lambanahka. Villakul on ühel pool kraasitud vill ja teisel pool pesemata pügatud vill. Kaks poolt vilditakse kokku ja lõpptulemuseks on mõnusalt pehme vaip,

mida saab suurepäraselt näiteks joogamatina kasutada.

Kristi ütleb, et tema lemmikuks on villak saanud ilmselt ka seetõttu, et selle tegemise käigus on näha kõige suuremat kontrasti.

Tavaliselt vilditakse ikka juba pestud ja kraasitud puhast villa, aga villaku puhul see nii ei ole. Ühele poole pandav pesemata ja natuke haisev vill muutub viltimise käigus imepehmeks ja puhtaks esemeks. Muutumine on silmnähtav.

Just selline villak on Kristil endal juba kolm-neli aastat joogamatina igapäevases kasutuses. Ta võtab selle autost välja ja näitab töestuseks, et see on tihedale kasutusele suurepäraselt vastu pidanud. Mõistagi on vill aja jooksul veidi kokku vajunud, aga vaip on jätkuvalt pehme ja täidab kenasti oma eesmärgi. Enamasti riputab ta villaku puhastamiseks tuulduma, kuid see kannatab kenasti ka 30-kraadist masinpesu.

Villak on vaid üks vähestest toodetest, mis Kristi käte vahel valminud. Tema pildialbumeid sirvides ei jõua ilmselt kokku lugedagi, kui palju erinevaid kasutusvõimalusi ta on villale leidnud. Osa neist ideedest on kliendid ise välja pakkunud, teised on tulnud oma peast. Naine õpib parasjagu vabastava hingamise terapeudiks ja just neilt koolitustelt naastes on pea alati uutest ideedest tulvil. Kristi ütleb ka ise, et viltimine on tema jaoks meditatiivne tegevus. Villakaste avades läheb ta oma maailma ja kõik muutub ümberringi rahulikumaks.

Suure plussina toob Kristi välja selle, et villast käsitöö tegemisel ei saa naljalt midagi lootusetult sassi minna. Kui tulemus ei ole ootuspärane ja ei vasta loodetud esemele, saab sellest alati midagi muud teha. Hiljuti katsetas ta villakanga valmistamist. See oleks hea võimalus koostööd teha. Tema valmistaks kanga ja keegi teine teeks sellest midagi edasi.

Kangas ei tahtnud esimesel katsel kuidagi vildistuda ja lõpuks viskas Kristi selle pesumasinasse. Loodetud kahe meetri laiuse kanga asemel sai ta hoopis väiksemate mõõtudega tüki. Pettumus ei kestnud kaua, sest peagi meenus, et ratsutamishuviline sõbranna oli hiljuti sadulasoojenduse jaoks šablooni toonud. Nii saigi esimesest villakanga katsetusest hoopis soe sadulaalune.

Oma põhitööd teeb Kristi finantsalal, kus tuleb pidevalt numbritega tegeleda ja väga täpne olla. Seda enam naudib ta käsitöö puhul vabamat lähene-mist. Tema tööd ei ole ideaalselt sümmeetrilised. Mustri sätib ta valmistatavale esemele ikka pigem vaba käega.

Inspiratsioonini ammutab ta erinevatest paikadest. Üht oma tööd näidates ütleb ta, et see on tema nooremast tütre-st inspireeritud. Teise puhul on ta kasutanud tsakra värve. Kristi on päritolult mulk ja nii kaunistab tema käsitööd, ja tegelikult ka koduaeda, tihti peale arhailise tikandi motiiv. Talle meeldib sellesse peidetud sõnum.

ÕPETUS

Märgvilditud lilleõis

Katri Reinsalu

Pean seekord ausalt tunnistama, et märgviltimine on minu jaoks täiesti uus ja võõras asi. Huvi selle vastu on aga tärganud ja esimese hooga mõtlesin midagi jõukohast ette võtta, et kogu protsessist natuke aimu saada. Kiire otsingu peale pakkus internet mitmeid õpetusi, kuidas erinevaid lilli valmistada. See tundus piisavalt suur väljakutse.

Vajaminevate vahendite osas on märgviltimine vähenõudlik. Enamik on ilmselt igal inimesel juba kodus olemas. Väikese eseme valmistamise protsess ei võtnud ka kuigi kaua aega ja selle tehnikaga tutvumiseks julgen vilditud lille proovimist soovitada küll. Pead muidugi ei hakka andma, kuidas asjatundjate pilgu läbi mu meisterdus ka välja kukkus, aga isu märgviltimise maailma ka edaspidi avastada on minus jätkuvalt olemas. Head katsetamist!

Vaja läheb: villaheiet, kaks kihti mullikilet ja seepi.

Fotod: KATRI REINSALU

Kuna märgviltimine hõlmab mõistagi ka veidi vett, vali kogu ettevõtmise jaoks koht, mis märjaks võib saada. Eriti mugav oleks seda näiteks küpsetusplaadi peal teha. Laota alla üks kiht mullikilet ning asu sinna peale soovitud värvitoonides villa õhukeste kihtidena sättima. Kui lill tundub parasjagu paks ja valmis, siis vala väikesesse kaussi nii kuuma vett, kui käsi kannatab ning lisa sellele veidi seepi. Näiteks svammi abil piserda seebiveett villa peale. Eriti hea oleks enne villa peale kardin laotada, mis mustrit paigal hoiaks. Minul paraku seda käepärast ei olnud ja püüdsin ilma hakama saada.

Naudi oma kätetöö tulemust. Tagantjärele võin öelda, et oleks pidanud oma lille jaoks ehk veidi enam villa mullikilele laotama. Lill tuli üsna habras ja õhuke, aga esimeseks katsetuseks sobib see suurepäraselt.

Kui vill on juba parasjagu märg, laota peale teine kiht mullikilet ning asu villast õhku välja mudima ja kiude omavahel kokku hõõruma. Võid ka mullikile kokku rullida ja sedasi villa töödelda. Kui villakiud hakkavad omavahel haakuma, võib lille käte vahel edasi töödelda, mudida ja endale soovitud vormi töödelda.

Lõpetuseks loputa lill seebiveest puhtaks ja pigista kuivaks. Anna sellele veel viimane vorm ning aseta kuivama. Munakarp on selleks hea abimees.

METSAKUTSU tuleb Kaparocki publikule oma energiat pakkuma

Metsakutsu ehk kodanikunimega Rainer Olbri on Eesti räppar, kes on muusikat teinud juba 13. eluaastast. Ta on teinud koostööd Toe Tagiga. Sellest sündis plaadile "Legendaarne" lugu "Värsiarhitektuur", mis oli Metsakutsu esimene ametlikult stuudios lindistatud lugu.

Helerin Väronen

Tema esimene oma album "Testament" nägi ilmavalgust aastal 2010, teine, "Kelmiküla Unistus" ilmus 2013. aastal, ning kolmas, "Kuhu Koer On Maetud" 2016. aastal. Ta on pälvinud aastal 2011 ja 2017 Eesti Muusikaauhindadel parima hiphop-albumi tiitli. Sel kevadel osales ta "Eesti laul 2018" konkursil looga "Kopliifornia".

Metsakutsu laulude sõnad on tavapärasest lüürilisemad ning tema debüütalbum oli eriline, kuna Metsakutsu hoidus sellel muidu hiphopis nii tavaliseks saanud ropendamisest.

• Mille poolest erineb Metsakutsu looming teiste sama žanri esitajate loomingust?

Esiteks tahan uskuda, et mu lugude teemad on omapärased. Mu lood räägivad asjadest, millest räppmuusikas tihti ei räägita. Teiseks püüan oma muusikasse põimida erinevate žanrite elemente. Isegi kui need ei ole ilmselged, on need seal kuskil minu enda jaoks olemas. Olen vürtsitanud Metsakutsu räppi elektroonilise tantsumuusika detailidega, vahel nõks house'i, aga mõne loo puhul ka näiteks metalcore'ist tuttavaid nähtusi.

• Kust tuli nimi Metsakutsu?

Esiialgne idee oli hakata kasutama iga loo puhul erinevat nime. Selline hull mõte 13-aastase algaja artisti peas siis. Kindlasti tahtsin eestikeelset nime. Valisin teema, kus esineb võimalikult palju sünonüüme, et erinevatel esinejanimedel oleks sama juur. Jõudsin hundi temaatikani. Hunt, susi, metsakutsu, võsavillem jne. Tegin esimese loo "metsakutsu" nime alt, mille järel sõbrad hakkasid mind Kutsuks kutsuma. Teise loo esitaja "metsik dingo" niimoodi lendu ei läinud. Nüüd olen Metsakutsu juba 15+ aastat.

• Kes on teie muusikalised eeskujud ja millest ammutate inspiratsiooni?

Muusikalisteks eeskujudeks nimetaks eelpool mainitud erinevaid žanre. Kuulan metalcore'i ja hardcore'i – kodumaisest Burn Stilist Architects'i või popimate Bring Me The Horizons, Obey The Brave'i ja Killswitch Engage'ni välja. Vahel rocki – Dead Furies, Elephants From Neptune, Queens Of The Stoneage. Väga palju kuulan popmuusikat – Ariana Grande, Rihanna. Vahel

Metsakutsu ehk Rainer Olbri.

Foto: promofoto

inspireerib erinev elektrooniline muusika – GTA, Diplo. Viimase loomingulise puhangu sütitas näiteks Norra räppmuusika.

• Mida teil Kaparocki publikule pakkuda on?

Energiat. Sellepärast mulle festivalidel esineda ka meeldib, et saan endast maksimum + maksimumi anda. Lavad on üldjuhul suured ja mahub korralikult liikuma. Saan hõlpsamalt inimestele ära anda kõik, mis mul anda on.

• Mida ise Kaparockilt ootate? Kas on aega ka teisi artiste kuulata?

Proovin kindlasti leida aega teisi artiste vaadata. Miljaridid ja Mick Pedaja. Olen laval varem näinud mõlemat, aga kindlasti on neil Kaparocki publikule midagi täiesti uut pakkuda. Ootan põnevusega. Miljaridid hetkel mul täielik isiklik lemmik asi ka Eesti muusikas. Päris uhke tunne on nendega n-ö lava jagada.

• Kuidas teie arvates hiphop Kaparocki muusikafestivalile rockbändide vahele sobitub?

Ma ausalt öeldes ei teadnudki, et Kaparock ennast rockbändide festivali alla liigitab. Artistide valik on ju üsna lai juba mitu aastat. Selles kontekstis usun, et hiphop sobib kavassee kenasti. Tänapäeval on üldse aina raskem artiste žanrite järgi liigitada. Pigem mängib rolli selline kujunenud (või siis planeeritud) imagoloogiline positsioneerimine, ehk et kuidas publik artisti tunnetab. Vot see oleks äge, kui rahvas tunnetaks Metsakutsut ja Miljardeid kuidagi-moodi sarnaselt.

• Millise kogemuse saite "Eesti Laul 2018" osalemisest?

Kogemus oli võimas. Sain tunda seda tunnet, kui su loomingut edenedes on telefonikõnede kättes konkureerimas kõrvuti teiste loominguga. See on asi, mida siamaani olen tunnetanud ainult televisiooni vahendusel erinevaid muusikakonkursse vaadates. Nägin, et "Eesti Laulul" osalemine on artistile väga suur projekt ja kui muusika ei ole artisti jaoks tema elu suurim osa, siis seal ninast verd välja pingutada ei ole eriti mõistlik. Kokkuvõttes kohusin suure hulga ägedate inimestega ja nägin esireast Eesti ühe suurema ürituse korraldamist. On eriti lahe, kui elu selliseid võimalusi pakub.

• Mida tulevik toob? Kus Metsakutsut sel aastal veel esinemas näeb?

29. mai on minu kõige uuema singli ilmumiskuupäev. Selline põnev duubelsingli lahendus "Naera mu maski" ja "Naera mu keegi". Kaasa teeb kodumaisel hiphopi maastikul tuttava 5LOOPSi üks produtsent Otto Suits, kellega teen koostööd elus esimest korda. Lisaks Meelis Meri, kellega oleme hetkel stuudios suuremat hulka Metsakutsu uut materjali valmistamas. Suvehooaja üks ägedamaid ülesastumisi tootab tulla Treski küünis, kus leiab aset "Metsareiv". Lisaks minule esinevad Oopus ja Puuluup.

Eelmisel aastal Noortebändi konkursi võitnud bänd Rainer Ild.

Foto: promofoto

RAINER ILD teeb muusikat mõnusa huumoriga

Üks tänavu 2. juunil Kaparockil Tohisool esinevatest bändidest kannab nime Rainer Ild. Bändi kuulub kaks noormeest, kellest üks ongi Rainer Ild ja teine, kuid mitte vähem tähtis bändiliige on trummar Sven Seinpere.

Helerin Väronen

Eelmisel aastal võitsid nad Noortebändi konkursi. Nende mängitava muusikastiili kohta võib öelda, et see on alternatiivne elektrooniline rock, millele on lisatud kuhjaga huumorit. Oma laulude muusika ja sõnad kirjutavad noormehed ise. Kuigi bänd on tegutseda jõudnud lühikest aega, on nad end Eesti muusikaellu niimoodi sisse söönud, et esinesid Liis Lemsalu viimase plaadi esitlusel, "Eesti Muusikaauhinnad 2018" jagamisel, on lava jaganud Frankie Animali ja The Boondocksiga ning kuuluvad tänu koostööle manager Sandra Sersandiga Full House Agency artistide ridadesse.

• Kuidas kirjeldaksite enda muusikat?

Pane kokku Barry White, Betty White, tükike mehhist pealehakkamist, marineeri seda veidi südamevalus ja melanhoolias ning serveeri seda kahe kütkestava noormehega.

• Miks on bändi nimi Rainer Ild?

Sest Sven Seinpere on liiga pikk. Aga mitte füüsiliselt.

• Millised on teie muusikalised eeskujud ja mis teid inspireerib?

Kui rääkida muusikast, siis tunne, et kui öelda, et sul on keegi muusikaline eeskuju, võib su muusika kohe kõlada selle artisti või bändi laadelt. Jätaks need eeskujud kõrvale ning teeks lihtsalt muusikat, mis meie jaoks on meie kunst. Me ei saa öelda, et me kirjutame millestki kindlast, ning öelda, et meid inspireerib

loodus, inimesed me ümber ja asjad, mida läbi elame, kõlab lihtsalt üpris imalt.

• Millise kogemuse te Noortebändi konkursilt saite?

Noortebänd tegi meile väga palju asju selgeks. Näiteks, mida me tahame ja kes me oleme.

• Millised on olnud teie varasemad kokkupuuted Kaparockiga?

Svenil on Kaparockist alati tore mälestus jäänud, ta on seal mõned korrad esinenud. Palju toremaid inimesi ja super meeleolu. Raineril on see aga esimene kord. Tundub tulla lõbus ja suvine.

• Mida teil Kaparocki publikule pakkuda on?

Me pole kunagi Raplamaal esinenud, seega meid ennast, meie huumorit, meie muusikat, meie head tuju.

• Mida te ise Kaparockilt ootate, kas on aega teisi artiste ka kuulata?

Me ootame, et saaks lõbusalt aega veeta. Juunikuus esimesed päevad, tuleb näidata, et suvi tuleb lõbus. Kindlasti leiame ka aega teisi artiste kuulata ja uusi sõpru leida.

• Millised on teie tulevikuplaanid? Kus sel aastal veel esinete ja kas on plaati oodata?

See aasta esineme veel näiteks Intsikurmul, Ölesummeril ning paljudel teistel festivalidel ja üritustel. Tuleb enda püksid ning särgid ära pressida, deodorant kaenla alla tulistada ning pidulikult ennast valmis panna, sest album tuleb juba selle aasta teisel poolel!

Laulu- ja tantsupidu ühendab rahvast ja teeb kummarduse Tammemäele

Fotod: SIIM SOLMAN

Selle aasta Raplamaa laulu- ja tantsupeo pealkiri on "Üle õue õunapuu". Idee autor on Tõnis Blank ning peo kunstiline juht ja lavastaja Valter Uusberg. Tema käest uurisimegi, mida peolt oodata on ja kuidas on ettevalmistused kulgenud.

Helerin Väronen

Kuulsin juttu, et algsest ideest pole midagi alles peale õuna?

Valter Uusberg: Ei, nii hull see asi pole ja sellest tasubki rääkida. Tavaliselt lavastaja tuleb käsikirja juurde, kui käsikiri on juba valmis. Lavastaja tugineb siiski käsikirjale. Tõnis Blangi idee on kontsertetenduses, mis on viies pildis, täitsa sees. Need pildid on ajastulised perioodid saja-aastase Eesti elust. Tõnisel oli seal ka see, et on võimalik jälgida inimese eluiga. See leiab küll kajastamist, kuid mitte nii otsesõnu. Eesti ajalugu on ikka selle kontsertetenduse telg.

Algul planeeritud geograafilise mõõde on ikka sees?

See on kõige õigem küsimus, kuna me tegeleme ikkagi meie kandiga. Me proovime neis vahetkestides rääkida, mis võis olla siin 100 aastat tagasi. Esimene pilt ongi Eesti kuldaeg, napi teksti, kuid toredate laulude ja tantsudega. Sellele järgneb punapööre ja koduõuel hakkavad tegutsema võõrad. Edasi tuleb juba kolhooside aeg, räägime saavutustest, mille üle rahvas oli uhke. Võib-olla väikese iroonia-ga on seal tegu.

Enne taasiseseisvumist peatatakse korra üldiste keskkonnateemade juures, mis rahva jalule ajas ja laulame seal ühte ajastule tüüpilist laulu, mis on Pandiverega seotud. Võõrastest vabanemist tähistab „Eesti lipu“ laulu esitus. See laul sai kontserdile valitud Enn Võrgu seoste pärast Rapla kirikuga, ta oli siin kirikumuusik. Rapla taustaga helilooja loominguna kõlab kavas ka noore autori Patrick Sebastian Undi puhkpilliorkest-rile kirjutatud popurrii Valgre teemadel. Enne finaali jõuame koduõuele tagasi ja vaatame aupaklikult ringi, ehk kohtame inimesi, kellel vanust sama palju kui Eesti riigil.

Kontsert kulmineerub lõpu-looga „Loomine“, mille kirjutas

spetsiaalselt Raplamaa laulu- ja tantsupeoks meie kandi helilooja Pärt Uusberg. Sellele tegi suurepärase tantsu Helen Reimand. Ta on andekas tantsulooja, just värskelt meie maakonda tulnud, ning kirjutanud kolm tantsu sellele peole. Lõpupilt on hästi võimas. Lauldakse, mängitakse pilli ja tantsitakse lugu „Loomine“.

„Loomine“ lähtub tegelikult regilaulust. Seesama regilaulu viis läbib kogu etendust signatuuridena, mida esitatakse erineval moel. Alguses kuuleme seda signatuuri rahvapillil, kas torupillil või vilepillil, ja vahepeal kolib signatuur huvitavatesse vormidesse. Näiteks mängitakse seda puhkpillidel, akustilisel kitarril, elektrikitarril, ja seda esitatakse korra ka meeste rivilauluna. Selle rahva-viisi arendusena on sündinud laul „Loomine“.

Alguses kuuleme seda regilaulu nii, nagu seda omal ajal esitati. Üks memm laulab meil selle laulu esimesi salme. Laul ise on pikk loomise lugu, mida on regilaulu traditsioonis palju. Võib mõtiskleda, mida see regilaul ja neis sagedasti kujutatud maailma loomise motiiv, mis on ka „Üle õue õunapuu“ sisu, meie jaoks tähendab. Hasso Krull on kusagil kirjutanud, et regilaulu lauldi selleks, et seda maailma oli vaja pidevalt uuesti luua. Regilaulu ajal saame kontakti oma eellastega ja saavutame terviku tunde. Vahepeal see tervik võib meie jaoks hajuda, igalühel on mingi oma tervik tekkinud. Aga ühislaulmise ajal tekib niisugune kinnitav tervik.

Kuidas peo ettevalmistused on kulgenud?

Ettevalmistused on läinud toredalt. Minule on see isiklikult esimest korda suure peo meeskonnas olla. Lavastaja ülesanne on minu arvates see, et mõttekääk, millele pikk kava on üles ehitatud, oleks piisavalt nähtav. Tahan sättida ka nendesse kont-

serdi osadesse midagi, kus nähtav osa seisab, näiteks laulu esitus. Sellel peol on iseloomulik, et suured pildid vahelduvad, see puudutab just tantsijaid. Täiskasvanud lauljad püsivad paigal, neile püstitatakse lauljate tribüün. Aga mis platsil toimub, seda oli vaja natuke sättida.

Pidu peetakse Tammemäel, mis seisis see on?

Võime öelda, et see on Tammemäe viimane pidu sellisel kujul. Tammemägi läheb ümberehitamisele.

Seda ei ole hakatud tegema? Ei ole.

Lootus küll oli, et midagi on selleks ajaks tehtud.

Jah, ja oli ka meie pidu täiesti paberil läbi mängitud ja pildis ka paigutatud Rapla Vesiroosi gümnaasiumi esisele muruväljakule, just see muruväljak oli väga inspireeriv. Aga siis plaanid muutusid, tulime Tammemäele tagasi. Teeme Tammemäe peoplatsile sellisel kujul viimase kummarduse.

Mis seekordse peo eripära on?

Peo eripära on see, et varem ei ole maakonna laulu- ja tantsu-

pidu peetud nii, et memme ja taadi pidu on sellesse integreeritud. Ma tegin lavastajana ettepaneku näha selliseid kohti, kus on korraga pildis kõige vanemad ja kõige nooremad.

Kuidas koostöö omavahel sujunud on, kas on vaidlusi ka olnud?

Alguses, kui ideekavandist hakkas tervik tekkima, natukene oli. See aga ei olnud nii, et oleks sikutatud oma poole, et ei taha enda ideed ära anda. Tundus, et kõik on kogenud inimesed, teavad, mida see pidu tähendab. See ei tähenda autorietendust, see on ikkagi rahvale jõukohane rahvakunstipidu. Peo pikkus on omaette

maraton ja on reegel, et igaüks saaks ikka esinemisaega.

Mis faasis peo ettevalmistused praegu on?

Praegu ollakse sellises faasis, kus kõik on väga täpne ja peab sekundipealt teadma, kes kust tuleb. Ja siis võib küll ehmata, et see on päris suur monumentaalne vabaõhusündmus, kus on hästi palju osalisi, hästi palju erinevaid jõude ja nad on seal vabatahtlikult, see pole professionaalne masinavärk. Selleks on tehtud ka palju eelproove, lood on ära õpitud, ja siis minnakse platsile. Viimane kokkumäng on sama päeva hommikupoolikul, kui proovitakse idee koos tegelastega läbi.

Peo plakatilt vaatab vastu suur õun, rääkige sellest natukene lähemalt.

Kontserdi läbiv teema on õun. Logo õunal on peal veel rahvuslik ornament. Ega ta muud ei tähenda, sõna-sõnalt on meil üle õue õunapuu. Õun on väga universaalne, see rahvuslik

Regilaululisus õpetab meid maailma taaslooma, läbi mingi kunstilise vormi tervikut tajuma ja siis võibki küsida, mis meid ohustab, miks me neid pidusid üldse peame?

ornament annab alatoon. Idee autor Tõnis Blank on kirjutanud kenasti ja kokkuvõtvalt, mõtisklenud õuest ja õunapuust. Mina võin omalt poolt vaid sõnastada, et tegu on ikkagi topeltidentiteediga meie tänapäevas, me oleme tegelikult väga individuaalsetlikud, samas kuulume kollektiividesse. Õu on alati kollektiivi sümbol.

See regilaululisus õpetab meid maailma taasloomaks, läbi mingi kunstilise vormi tervikut tajuma ja siis võibki küsida, mis meid ohustab, miks me neid pidusid üldse peame? Eks see individualism ongi see.

Ma olen ise nimetanud selle nii, et see on keskklassi individualism. Kandev idee meie riigis ja võib-olla ka isiklikus plaanis on ikka jõukus, heale järjele jõudmine, keskklassini välja. Ja see on ilmselt kõige tõsisem oht meie kollektiivsele üksiolemisele, kui oleme hästi, materiaalselt kindlustatud ja meil on võime luua ise. Meid ei ohusta midagi väljastpoolt, kuigi meil on traditsioonis sees, et me saame rivi kokku, kui keegi on meie vastu, kuid me võime sisimas vaikselt eralduda igaüks oma hästikoostatud nurka.

See pole see, et me läheme peitu nõrkusest, vaid me eraldume, et saada tugevateks eraisikutena ja väikeste gruppidenä, meid ei huvita mingi ühine asi. Nii et on väga tore näha, kuidas Eesti inimesed kohalikel pidudel tulevad kokku. Iga väiksemagi koha juures on auväärne pargike, kus on kõlakoda.

Kas selle kontsertetenduse kontekstis on neil õuntel veel mingi tähendus?

See on vilja ja viljakuse ja hooldatud kultuuri sümbol.

Kui me aeda hooldame, on ta viljakas. Õu ei tohi tühjaks jääda, aias peab ikka elu olema, nii et õunad tähen-davad ka lapsi. Ma näitangi lavastajana, et õunad on neidude käes kui nende titad. Õunad lähevad ka memmede ja väikeste laste kätte. Meie etenduses on õun elukaare ja elujõu sümbol.

Piltide vaheldumisel loetakse vaheteks, mis neis tekstides on?

Esimene pilt on siis Eesti kuldaeg. Selle Eesti 100 oleme me natuke tagasi võtnud, meie esimene pilt algab „Targa rehealusega“. See on vana ja võimas tants, kuid pidu on ikka pühendatud EV 100-le. Seal on memme meenus oma lapsepõlvest, mis ulatub sinna kuldaega. Järgmine tekst puudutab metsavendi ja sõda. Kolhooside ajast ja kavalatest kolhoosiesimeestest proovime paari sõnaga juttu teha.

Lõpus tekib paralleel tänapäevaga, siis oli fosforiidisõda ja roheliste liikumine. Täna oleme samas punktis, avalik meelsus on ärev. Ollakse küll targemad ja kõik on turvalisem, kuid on mingi aisting, et mingid võõrad on meie õues, raudteed tahavad ehitada ja puidutehast.

Siis on meil väike lõigukene, mille igaüks peab ise üles leidma, uuem põlvkond ei pruugi seda küll üles leida, kuid me sõnastame selle ära. See on Balti kett, selles olek korraks ja siis oleme juba vabad. Ja lõpus oleme me saja-aastased, räägime mõnest saja-aastasest inimesest, konkreetset meid kandist ja võtame otsad kokku, tuleme algusesse tagasi oma suure regilaulu juurde. Nii et ootame kõiki väga peole.

Maakonna peol tantsitakse läbi ajajoone

10. juunil toimuva Rapla maakonna laulu- ja tantsupeo „Üle õue õunapuu“ **tantsujuht on Riho Pohla**, kelle eestvedamisel on kokku saanud peo tantsurepertuaar, toimunud eelproovid ning koondunud tantsijaid juhendavad liigijuhid.

Mari Tammar

Peol osaleb sel korral üle 1270 tantsija-võimleja, kelle seas ka külalisgrupp Soomest. Võrreldes varasemate pidudega on seekord tantsimas ka eakate rühmad ja maakonna võimlejad, mis teeb käesoleva peo mahukamaks, ent samuti pidulikumaks kui varasemad. Eesootava peoga tähistatakse Eesti Vabariigi 100. sünnipäeva.

Praegu, kui peoni on jäänud paar nädalat, on ettevalmistused täies hoos ja tantsujuht Riho Pohlal jalad tööd täis. „Pidu on tunduvalt mahukam. Eelmisel Rapla maakonna peol oli 39 numbrit, sel aastal 52, sest lisandunud on võimlejad ning eakate tantsurühmad ja laulukoorid. See teeb 13 numbrit rohkem,“ selgitab Riho eesootava peo eripära. Samuti on tuleval peol varasematega võrreldes rohkem ühistantse. „Eelmistel kordadel on olnud üks ühistants, seekord on neid kolm,“ räägib Riho, nimetades ära avaloona esitusele tuleva „Targa rehealuse“ ning ekstra selleks peoks loodud tantsu „Üle õue õunapuu“.

„See on lõpulu, mille Pärt Uusberg kirjutas ekstra meie peo jaoks ja millele Helen Reimand tegi ekstra selle peo jaoks

liikumise, kuhu on kaasatud kõik osavõtjad – nii koorid kui ka tantsijad. Mõne mõõndusega võib ühistantsuks nimetada ka „Leidmise“, kus tantsivad iga liigi esindajad,“ tutvustab Riho eesootava peo kava.

„Kõik sai alguse Tõnise mõttest ja koon-dub ümber selles õunaaia, koduaia toimuv – armastuse ja üksteise leidmise jms,“ selgitab Riho repertuaari kokkupanemise aluseid. „Kuna Tõnis tahtis pidu läbi ajajoone, siis lähtusid teatud numbrid ka sellest – nagu näiteks „Kolhoositants“. Kui me meenutame kolhoosiaega, ei saa me paraku üle „Kolhoositantsust“ ja selle ajastu tantsudest,“ räägib Riho kirgi kütnud valikutest. Ent lisaks vanadele ja tantsitud tantsudele on kavas ka uusi ja värskeid. „Helen Reimand on teinud kaks tantsu, pluss lõpuloo,“ tutvustab Riho meie maakonnas alles üsna hiljuti tööd alustanud tantsujuhti. „Mina enda poolt üritasin kaasata natuke uut verd meie tegemistesse, Helen seda siis on. Seda enam, et ta teeb ise ka tantse,“ räägib Riho.

Nagu juba Raplas tavaks on saanud, tantsitakse sellelgi korral elava muusika saatel. „Elava muusikaga pidu eeldab mitu, mitu korda rohkem tööd, sest elava muusika kasutamises on alati omamoodi krutski sees, et kuidas õiged taktid leida jne. Aga lõpptulemus, kui juba tantsija on platsil, on tunduvalt võimsam, kihvtim. Õnneks on Vahur selles vallas täielik professionaal, meie andsime ainult lood ja Vahur ja Thea ütlesid, et teeme ära,“ selgitas Riho, kuidas peoks valmistumine käib ning jagas siirast rõõmu

sel-le üle,

et elava muusika kasutamine rahvatantsu taustaks hakkab Eestis üha enam levima. „Välismaal seda nii väga veel ei ole. Suhtlen palju lätlastega ja seal käib asi ikkagi fono järgi,“ räägib Riho oma kogemustest.

Lisaks Rapla maakonna peole valmistub Riho ka Läti üleriigilisel tantsupeol osalemiseks. „Mul on neli sõpruskollektiivi Lätis, kellega ma suhtlen ja sagedasti läbi käin. Ühe sõpruskollektiivi juhendaja tegi pakkumise, et tal on üks poiss puudu ja kas ma ei tahaks? Ja ma mõtlesin, et oleks ju hea vaadata Läti tantsupidu ka seestpoolt – mitte ainult tribüünil vaadates, vaid võtta sellest ise osa,“ jutustab Riho sellest, kuidas ta Läti tantsupeole tantsima sattus.

Rapla maakonna laulu- ja tantsupeost võtavad osa kõik Riho enda juhendatud kuus kollektiivi: Hopsani, Kaareke, Eks Me Näe ja Keerulinnu kolm kollektiivi Rapla Vesiroosi gümnaasiumist.

Tagasi tulles maakonna laulu- ja tantsupeo juurde lisab Riho, et Rapla korvpallifännidki on lubanud tulla laulu- ja tantsupeo rongkäigule kaasa elama. „See on ju üks meie Rapla kultuuri osa, see korvpall,“ ütleb Riho, kes koos oma kollektiividega on mitmel korvpallimängul esinemas käinud, olles ühel korral ka n-ö tantsutüdrukute rollis.

„Nüüd on siis nende kord meid ergutama tulla,“ ütleb Riho muiates.

Õunapuu on laulu- ja tantsupeo läbiv sisuline ja ka muusikaline motiiv

10. juunil toimuva Rapla maakonna laulu- ja tantsupeo „Üle õue õunapuu“ **muusikajuht on Vahur Soonberg**, kelle juhatamisel harjutab tantsupeo saatebänd ja kes koostöös Thea Paluoja ja on kokku pannud seekordse peo lauljate repertuaari.

Mari Tammar

Repertuaari kokkupanemisel lähtuti Tõnis Blangi ideest, mis koondub pealkirja alla „Üle õue õunapuu“. „Sellega kõik algab ja sellega kõik lõpeb. Õu on justkui ühe elu keskpunkt ja pereelu keskpunkt ja seal liigutakse hällist hauani – õunapuu õitseb iga aasta,“ selgitab Vahur peo põhiideed. Pärt Uusberg tegi sellest rahvalaulust peo tarvis ka kooriseade, mis tunnusmeloodiana hakkab peol kõlama justkui signatuur, tähistades mingi ajaperioodi algust ja lõppu. „See on läbiv muusikaline motiiv ja ka sisuline motiiv,“ selgitab Soonberg.

Lisaks Pärt Uusbergi värsele loomingule kõlab peol ka Thea Paluoja uus segakoorilaul, ent esitusele tuleb ka vanemat koorimuusikat. Näiteks „Eesti lipp“ ja „Põhja lahe

kohiseb“, nimetab Vahur mõnda hästi tuntud koorilaulu. „Kuna meie maakonnas pole väga naiskoore ega meeskoore, laulavad segakooride mehed ka meeskoori laule ja naised naiskoori omi,“ selgitab Vahur repertuaari puudutavat. Lisaks kasutatakse juba teist pidu järjest n-ö integreerimise võtet, et koorilauljad kaasataks tantsusaadete esitamisele.

Tantsusaadete puhul ongi kasutusel mitu erinevat lahendust. „See on väga erinev, olenevalt tantsust,“ räägib Vahur. „Mõnel juhul on seatud mingi koorivariant loost, teisel juhul püüame täpselt järele teha nii nagu originaalis, mille järgi on tantsijad harjunud tantsima. See on üsna keeruline missioon, aga kaks korda on see enam-vähem õnnestunud ja vaatame, mis seekord saab,“ selgitab Vahur peo muusikalise külje telgitaguseid.

Saatebändi kuuluvad lisaks Vahur Soonbergile trummidel Aivar Surva, kitarril Ragnar Toompuu, basskitarril Lennart Lennuk, flöödil Angela Katkosilt, viiulil Tekla Tappo, torupillil Mari Tammar ja saksofonil Patrik Sebastian Unt.

Oma numbritega astuvad lavale väikekandled, rahvamuusikud, flöödid ja viuldajad.

„Meil suured rahvahulgad, palju liikumist ja Valter on püüdnud seda üsna läbi lavastada – nii et päris detailirohke etendus saab olema ja natuke pikem kui eelnevatel aastatel. Aga üldpilt ja üldmulje on laias laastus üsna sarnane eelmise peoga – asetus on enam-vähem samasugune ja ega praegusel Tammemäel muid võimalusi väga ei olegi. Üritame seda pinda ära kasutada asja korda ajada. Natuke kitsas ja probleeme on, aga pingutame,“ ütleb Vahur naerdes.

Piduliste seas astuvad lavale ka Vahuri enda juhendatud kolm kollektiivi: Cantus, Kapa-Kohila kammerkoor ja 1.-2. klassi mudilased Vesiroosist. „Kolmapäeval oli Vesiroosi muusikastudio kontsert, eelmisel nädalavahetusel olime Cantusega Ruhnus. Veel on tulemas koolilõpetamised ja Kohila valla üritused,“ nimetab Vahur mõningaid tegemisi, millega maakonnapeo ettevalmistuste kõrvalt tuleb tegeleda.

**Raplamaa laulu- ja tantsupidu
10. juunil 2018 Raplas**

Juristi nõuanne

Alaealisel on õigus 35-päevasele põhipuhkusele ka siis, kui ta saab samal aastal täisealiseks

Lugeja küsib: Sõlmime 17-aastase noorega hooaja-tööks tähtajalise töölepingu. Lepingu kehtivuse ajal saab ta 18. Kuidas arvutatakse talle puhkusehüvitist, kas 35 või 28 kalendripäeva eest? Kuidas toimuks arvutus siis, kui sõlmime tähtajatu töölepingu ja vahetult pärast lepingu sõlmimist saab ta 18?

Vastab Helena Ilves, Tööinspektsiooni nõustamisjurist: Töölepingu seaduse kohaselt on alaealise töötaja põhipuhkuse kestus 35 kalendripäeva kalendriaastas ning seda olenemata sellest, et alaealine saab kalendriaastal (töösuhte ajal) täisealiseks.

Töötaja saab nõuda põhipuhkust siis, kui ta on tööandja juures töötanud vähemalt kuus kuud. Põhipuhkust antakse töötatud aja eest. Seega alates töösuhte algamisest hakkab töötaja teenima endale põhipuhkust.

Kui tööleping on sõlmitud

tähtajalisena ja selle kestus on lühem kui kuus kuud, siis puudub töötajal võimalus töösuhte ajal puhkust nõuda ja seetõttu hüvitatakse talle tema teenitud põhipuhkus rahaliselt töösuhte lõppedes.

Näide 1: töötaja töösuhte kestab 1. juunist kuni 31. juulini. 14. juulil saab töötaja täisealiseks. Töösuhte viimasel päeval, s.o 31. juulil tuleb tööandjal töötajale välja maksta lõpparve (töötasu ja puhkusehüvitis). Kuna töötaja ei töötanud tervet aastat, siis teenis ta kahekuulise töötamise ajaga põhipuhkust

35 (kalendriaastas väljateenitavate põhipuhkuse päevade arv) / 365 (kalendripäevade arv kalendriaastas) × 61 (kalendripäevade arv 1. juunist kuni 31. juulini) = 5,84 kalendripäeva. Tööandjal tuleb 5,84 päeva eest arvutada ja maksta põhipuhkusehüvitist.

Näide 2: töötajaga sõlmitakse tähtajatu tööleping 1. juunil 2018 ning 14. juulil saab töötaja 18-aastaseks. 2018. aasta eest arvestatakse noorele töötajale 35-kalendripäevast puhkust (proportsionaalselt töötatud ajale): 35 (kalendriaastas väljateenitavate põhipuhkuse päevade arv) / 365 (kalendripäevade arv kalendriaastas) × 214 (kalendripäevade arv 1. juunist kuni 31. detsembrini) = 20,52 kalendripäeva. 2019. aastal on töötaja täisealine ning teenib edaspidi 28 kalendripäeva põhipuhkust aastas.

Fotod: Pinterest

NippiNURK

Kurgitugi

Ulvi Blande

Seekord soovitan nippi, kuidas lihtsalt kurke toetada. See on hea moodus, kui ei taha kummargil mööda peenart ronides kurke korjata. On mitu varianti.

Lihtsam variant: osta tugevat, suure silmaga traatvõrku, lõika endale vajalikud 2 ühesuurust tükki. Ühenda 2 traatrestit nii, et saad kolmnurga, kinnita vaiadega maa külge.

Teine variant on kasutada ainult ühte resti ja toetada vaiadega (vt foto).

Kolmas variant: tee puidust 2 raami. Ühe külge klammerda võrk. Ühenda 2 raami hingedega, nii on lihtne raamistikku üles panna (vt foto).

Muidugi peab jälgima, et kogu konstruktsioon kurkide raskusele vastu ka peab. Sellisel kujul ülespandud kurke on ka hea kasta ja katta.

Hinnavõrdlus

Foto: STINA ANDOK

Kohevad kohupiimapadjakesed ehk sõrnikud

Stina Andok

Pühendusega tänavustele jalgpalli maailmameistrivõistlustele, mis toimuvad Venemaal, pakun selle nädala retseptiks Vene köögist pärit pontsakaid kohupiimakotlette ehk sõrnikuid.

Vene rahvusköök on üks nendest, mis meie kandi inimestele on tõenäoliselt üsna tuttav. Venemaa on meie naaber ning mõningad kokkupuuted on seejuures ju täiesti õigustatud. Vene kultuuris on palju, mis mulle meeldib ja millest ma pean lugu ning venepärased küpsetised on kahtlemata üks nendest asjadest.

Minu vanaema on Ukraina päritolu ning mõneti on tema retseptid pisut teistsugused

kui need, mida veebiavarustest leidnud olen, aga maitset ja põhimõtet on teinekord üsnagi sarnased. Ma ei mäleta, et minu vanaema oleks kunagi sõrnikuid teinud, pigem meeldis talle meid kostitada vareenikutega, aga midagi tuttavlikku neis kohupiimakotlettides siiski on.

Selliste pannkoogisarnaste küpsetiste üks hea omadus on kindlasti ka see, et lapsed on ilmselt üsna meelsasti nõus neid proovima. Kuigi hapukoore-kalamarja kombinatsiooni nad ehk sõrnikutega koos nii sõbralikult ei tervita. Samal ajal ei ole aga kindlaid reegleid, kuidas peaks sõrnikuid sööma või serveerima. Olenevalt, kuidas retsepti kohandada, võib nad luua täiesti soolastena või väga magusadena. Viimasel juhul on sobilik neid ka pannkoogisarnaselt moosiga süüa.

Igal juhul on tegemist väikeste kohevate ampsudega, mis sobivad imeliselt näiteks

nädalavahetusel hilisemaks hommikusöögiks. Õigupoolest ei ole nende küpsetamiseks tarvis väga erilisi komponente, erakordseid kokanduslikke oskusi ega võta küpsetamisprotsess ise kuigi palju aega. Täpselt parasjagu, kuniks kõige väsinumad lõpuks voodist välja jaksavad vaaruda.

Vaja läheb: 500 g kohupiima, 4 muna, 3 sl jahu, 4 tl suhkrut, soola.

Serveerimiseks: kalamarja, hapukoort, maitserohelist, moosi vms

Tee nii: Sega kõik koostisosad kokku ja tõsta lusikaga parajad pätsikesed kuumale, õlisele pannile. Prae mõlemalt poolt ning vähemalt osaliselt kaane all, et mass saaks taheneda. Serveeri kohe meelepärase lisandiga.

Rapla Talupoest leiab erinevaid kanamune hinnavaheemikus 0,18-0,25 eurot tk ning Nõmmiku maitsestamata kohupiima hinnaga 3,90 eurot kg.

	Ricotta kohupiim 8%, Piimameister Otto, 200 g	Kanamunad, M10, Eggo, 10 tk	Nisujahu, T-405, Tartu Mill, 1 kg	Kalamari, Meremari, 113 g
Maxim	0,32	1,62	0,65*	1,15
Mini-Rimi	0,33	1,62	0,65	1,15
Selver	0,34	1,59	0,65	1,29
Konsum	0,44	1,75	0,70	0,72*/1,10
Meie Toidukaubad	0,69	1,39	0,65	-
*Soodushind/ tavahind Hinnad on seisuga 28.05.18				

SELVERI SUURJOOKS

püstitas taas osalejate rekordi

Raplamaa
jalgpallikoondis
võtab mõõtu
Viljandimaalt

Raplamaa Sõnumid

Eesti Jalgpalli Liit korraldab koostöös maakondlike spordiliitude ja kohalike eestvedajatega seitsmendat aastat Eesti maavõistlusi, kus kaheksas kohtumises lähevad vastamisi viieteist maakonna ja Tallinna linna koondised. Mängud toimuvad pühapäeval, 3. juunil. Raplamaa vastane on Viljandimaa.

Turniirisüsteem näeb ette, et kõik koondised mängivad omavahel läbi kahel korral (kodus ja võõrsil). 2012. aastal alguse saanud turniir kestab 30 aastat. Viigilise tulemuse korral selgitatakse küll võitja penaltiseeriaga, kuid protokollil kantakse viigiline tulemus ja tabelisse läheb üks punkt.

Hetkeseisuga juhib Harjumaad, kes on suutnud kuuest kohtumisest võtta viis võitu ja on kogunud 16 punkti. Teisel kohal paikneb 13 punktiga Valgamaa. Sama palju on punkte koos ka Võrumaal, kes hoiab kolmandat kohta. Raplamaa asub seitsme punktiga 11. kohal. Senise kuue mänguga on kogutud kaks võitu, üks viik ja kolm kaotust. Raplamaa eest on seni lõõnud väravaid kümme mängijat: Rauno Tutk ja Janar Soomre kaks ning Taavi Laurits, Karl Ivar Maar, Karl Tamme, Alo Bärengrub, Kaarel Saaremets ja Kristjan Nõulik ühe.

Viljandimaa ja Raplamaa mäng toimub pühapäeval, 3. juunil Viljandi linnastaadionil. Raplamaa koosseisu kuuluvad sel aastal Taavi Laurits, Ivo Henri Pikkor, Reigo Sten Pikkor, Märten Pajunurm, Tanel Oesalg, Rauno Tutk, Kaarel Saaremets, Märt Meresmaa, Teet Kallaste, Siim-Sten Palm, Alo Bärengrub, Ken Maalinn, Sten Kennert Maalinn, Martin Tilk, Priit Põldmaa, Raimond Stepanjuga, Ahto Liivamae, Mert Olesk, Daniel Kosubenko, Jesper Vahur, Erlend Pettai, Kalev Kungla ja Roland Kulli. Koondise peatreener on Alo Bärengrub.

27. mail sai Raplas jooksurõõmu nautida üle 1700 inimese.

Foto: SIIM SOLMAN

Siim Jõgis

Selveri suurjooksul pole ühelgi varasemal aastal osalenud nii palju jooksjaid kui tänavu. Kui võtta arvesse kõik lastejooksud ning kümne- ja viiekilomeetrised distantsid, siis sai pühapäeval, 27. mail Raplas jooksurõõmu nautida üle 1700 inimese.

Ükski teine rahvajooks meie maakonnas ei too kokku ligilähedaselt nii palju osalejaid.

Märkimisväärne on ka see, et iga aastaga on see kasvanud. Seni on igal aastal uus osalejate rekord püstitatud. Kahel põhidistantsil ehk viie ja kümne kilomeetri jooksudes ületas lõpujoone kokku 1318 jooksjat. Lastevõistlustel oli osalejaid üle neljasaja. Esmakordselt oli huvi lastejooksude vastu nii suur, et korraldajad pidid osas vanuseklassides saatma rajale poisid ja tüdrukud eraldi. Tähelepanuväärne oli ka see, et osa vanemaid lapsi (kuni 12-aastased), kes osalesid lastejooksudes, võtsid vaevaks minna ka viie kilomeetri distantsile.

Kossufännid ergutasid

Selveri suurjooksust on sujuvalt kujunenud Rapla rahvaspordi tippündmus. Oma tõuke on selleks andnud ka nüüd juba kolmandat aastat joostud viiekilomeetrine rada. Varem joosti mööda Alu teed

ning tuldi Varbola maantee kaudu tagasi Rappeli keskuse parklas asuvasse võistluskeskusesse. Nüüd kulgeb viie kilomeetri rada Rapla tänavatel ning mööda kohalikke vaatamisväärsusi. Viimastele kilomeetritele lisab silmailu Vigala jõgi, millest promenaadil mööda joostakse. See oli korraldajate teadlik valik, et suunata lühem jooks kaunimale rajale. Nüüd on see selgelt ennast õigustanud. Eriti vahva oli see, et raja ääres olid ergutajad – kiriku juures mängis pasunakoor ja viimasel paarisajal meetril tegid ergutuseks lärmi kohalikud korvpallifännid.

Kümme kilomeetrit läbinud jooksjatel oli raja peal üks võimalus veel – kes soovis, võis läbi joosta jahutava duši alt. Ilm oli iseenesest palav, päike andis täistuld ning ega õhukesed pilvedki leevendust pakkunud. Vaid tuuleliidid pakkusid pisut jahutust.

Lagoda fenomen

Aina enam meelitab Selveri

suurjooks kohale ka tuntud Eesti jooksjaid. Omaette fenomen on muidugi 13-aastane Luna-Aleksandra Lagoda, kes võitis naiste kümne kilomeetri jooksu ajaga täpselt 36 minutit. Viimastel aegadel on teda Eesti spordiajakirjanduses peetud lausa imelapseks. Selveri suurjooksu korraldaja Donatas Narmont ütles, et kui Lagoda suudab selliseid aegu järjepidevalt näidata, võib temast saada tulevane maailmameister või olümpiavõitja. Seekord Raplas edestas ta teise koha saanud olümpiasportlast Leila Luike seitsme sekundiga. Kolmandaks tuli naiste seas Kaisa Kukk ajaga 37 minutit.

Meeste kümne kilomeetri distantsil tõusis esikohale uus nimi. Eelmisel aastal võitis Argo Jõesoo ning veel enne teda Ibrahim Mukunga Wachira, seekord jõudis parima ajaga finišisse Dmitri Aristov. Temal kulus kümne kilomeetri läbimiseks 32 minutit ja 7 sekundit. Raja rekord on seega jätkuvalt Mukunga käes, kes on ainsana suutnud Raplas joosta kümme kilomeetrit vähem kui poole tunniga. Aristovi järel sai sel aastal teise koha ultratriatleet Rait Ratasepp ajaga 32 minutit ja 50 sekundit. Praegu valmistub Ratasepp sügisel toimuvaks kahekümnekordseks ultratriatloniks. Kolmanda koha sai meeste kümne kilomeetri

distantsil Ando Öitspuu, kes kaotas Rataseppale kaheksa sekundit.

Mukunga selge võit

Keeniast pärit Ibrahim Mukunga Wachira otsustas sel aastal joosta viie kilomeetri distantsi, mida ta Raplas polnud varem läbinud. Sisuliselt oli juba enne starti teada, et tema võidab, sest teisi nii kiireid jalgu sel päeval Raplas lihtsalt ei olnud. Küsimus oli ainult selles, millise ajaga ta finišijoone ületab. Kuigi jooksueelses intervjuus ütles ta, et tahaks joosta 14.40 kanti, ei õnnestunud tal tegelikult 15 minuti piiri ületada. Mukunga võiduajaks kujunes 15.07.

Teisena ületas finišijoone Rapla jooksuklubi esindaja Mardo Lundver, kes kaotas võitjale täpselt ühe minutiga. Kolmanda koha sai Arvi Alamaa ajaga 16.43. Naistest võitis esikoha Birgit Pihelgas ajaga 18.22 ja teise koha saavutas väga põnevas võistluses Brit Rammul, kelle ajaks jäi 19.05, ning kolmandana lõpetas Marika Turb ajaga 19.46.

Kuldne medal

“Meil on siiralt heameel, et sellel ilusal kevadpäeval tulid nii paljud inimesed Raplasse liikumisrõõmu nautima. Kõik, kes ületasid finišijoone, olid täna võitjad. Nii pealtvaatajate kui ka korraldajate jaoks

oli võistlus esikohtade pärast viimaste sekunditeni väga põnev,” ütles peakorraldaja Donatas Narmont.

Suuri puudujääke ega ebaõnnestumisi tänavusel üritusel ei olnud. Mõnel varasemal aastal on registreerimisjärjekord veninud erakordselt pikaks ning ühel aastal kukkus stardikoridor valju tuule käes kokku, kuid tänavu midagi sellist ette ei tulnud. Lahendatud oli ka eelmise aasta mure, kus finišis kogunes liiga palju inimesi kokku. Lahendus oli lihtne: medaleid jagas finišikoridoris rohkem inimesi. Iga osaleja sai kuldse medali – EV 100. aastapäeva puhul sobilik mälestus.

Pärast lõpujoone ületamist jagati ka kosutavaid jookke ning eriti populaarseks osutusid alkoholivabad õlled ning vitamiinijoogid. Juba mõtlevad korraldajad järgmise aasta võistluse peale. Silme ees terendab maagiline 2000 osaleja piir. Loomulikult tahetakse see ületada. Arvestades, et osalejate arv on iga aastaga kasvanud, ei tohiks see olla kaugeltki ületamatu. Ühe uuenduse kallal mõlutatakse mõtteid juba praegu. Väga võimalik (siiski mitte veel kindel) on see, et lisaks viie ja kümne kilomeetri distantsidele joostakse järgmisel aastal ka poolmaratoni.

Rapla Selveri suurjooks oli tänavu Selveri Linnajooksude sarja teine etapp.

Jaak Karp: Eesti-Läti ühisliiga? Kahe käega poolt!

Siim Jõgis

Eelmisel nädalal lõpetas Avis Utilitas Rapla kodused korvpallimeistrivõistlused pronksmedaliga. Tegemist oli juba neljanda järjesti-kuse hooajaga, kui Alexela meistriliiga medal Raplasse toodi.

Ükskõik mis edaspidi juhtub – neid autasusid enam ära võtta ei saa. Tänavune pronks ei ole küll sama kirgas kui eelmise kevade hõbe. Ka Jaak Karp tunnistas, et tegelik eesmärk oli taas finaali jõuda.

Nüüd on hooaja lõpust nädal aega möödas. Emotsioonid on juba jõudnud lahtuda ning korvpalliring-kondades mõlgutatakse uusi mõtteid. Üks selline on idee luua Balti liiga asemele Eesti – Läti ühisliiga, midagi sarnast, nagu eksisteerib naiste korvpallis. Karp ütles, et kui Balti liigat ei toimu, siis ei näe tema ühtegi põhjust, miks mitte selle idee poolt kahe käega olla. Ja algust võiks teha juba järgmisest sügisest.

Veel enne seda saab suvel kaasa elada Eesti koondise mängudele. Koosseis on äraütlemata noor. Nende seas on ka neli endist Rapla mängijat – Rait-Riivo Laane, Martin Paasoja, Rauno Nurger ja Martin Dorbek. Koondises ei ole sel korral ühtegi mängijat, kes oleks sündinud enne 1990. aastat. Karp ütles, et nüüd peavad noored mängijad ise vastutuse võtma ning see kogemus tuleb neile kasuks.

Pronksmedalid on võidetud. Kas sellega võib hooaja kordaläinuks lugeda?
Jaak Karp: Sellel medalil on kaks

poolt. Tunnistan, et see ei olnud nii kirgas, kui oleks tahtnud. Eesmärk oli jõuda uuesti finaali. Ei läinud päris nii, nagu oleks soovinud, aga see teine külg on samuti piisavalt kirgas. Esiteks suutsime väikeses Raplas võita nelja hooajaga neljanda medali. Seda saavutust tuleb ikkagi hinnata. Teine suur asi, mille järgi saab hooaja kordaläinuks lugeda, on see, et mõju, mis meeskonnale oli maa-konnale ja kogukonnale, suurenes. Oli näha, et meie fännibaas selgelt laienes. Nüüd saab rääkida väga arvestatavast hulgast inimestest ja perekondadest, kes sätivad oma pere tegemisi vastavalt meeskonna mängugraafikule. Endiselt oli meie mängude vastu suur huvi nii kohapeal saalis, Delfi TV-s kui ka televisioonis.

Veerandfinaal Tallinna Kalev/TLÜ vastu kujunes pingeliseks. Kas ühel hetkel kartsid, et 0:2 kaotusseisust ei saagi enam välja tulla?

Siiralt ütlen, et ma ei kaotanud usku meeskonda hetkekski. Uskusin absoluutselt viimase sekundini. Uskusin, et seni, kuni seeria läbi ei ole, oleme võimelised sellest välja tulemas. Samas, mina loomulikult vastutan tagajärgede eest ja oleksin pidanud tegelema sellega, mis väljalangemisele oleks järgnenud. Neid mõtteid päriselt tõrjuda ma ei suutnud. See oli pingeline periood tõesti.

Kas pikale veninud veerandfinaalseeria oli üks põhjus, miks poolfinaalseerias tuli järjest kolm kaotust?

Ma ei seostaks neid.

Kas Tartu Ülikool oli poolfinaalis lootusetult tugev või oleks

Jaak Karp.

Foto: SIIM SOLMAN

võinud heal päeval neid lüüa?

Nad oli ootamatult tugevad. Nad olid küll läinud tõusvas joones, aga vaatamata sellele ma uskusin, et oleme võimelised nendega võitlema. Tagantjärele hinnates tundub, et nende võitmiseks oleksime pidanud tervikuna olema kõik tugevad ja kõik tegema üle keskmise mängu. Me ei suutnudki lõpuks oma parimat mängu näidata, kus kõik rotatsioonid olnud mehed oleks suutnud hästi esineda.

Sügisel käis meeskonnast läbi Jaren Sina. Kas tagantjärele võib öelda, et temast loobumine oli õige otsus?

See küsimus annab võimaluse positiivses võtmes tagantjärele tark olla. Jah, oli küll õige otsus. See viiski meie ja Dominique Hawkinsi kokkusaamiseni.

Domagoj Bubalo ja Dominique Hawkins – kaks mängijat, kes liitusid meeskonnaga hooaja keskel. Kui oluline oli nende roll medalivõidus?

Läks niimoodi, et ühe roll osutus suuremaks, kui oleks arvanud, ja teise roll väiksemaks. Arvasime, et Domagoj tuleb tuttavasse keskkonda ja see aitab teda, aga sel aastal ei osutunud koostöö sama heaks kui varem. Dominique Hawkins oli meie jaoks võõras pluss pool hooaega Taanis ei olnud sugugi hea. Me värbasime ta selle põhjal, milline mängija oli ta enne Taani minekut ning millist mängu näitas ta Kentucky. Tema roll osutus vastupidi ootustele suuremaks.

Võistkonna noored mängijad Risto Valge, Marek Ruut ja Gregor Ilves. Kas nemad tegid sellise arenguhüppe, mida klubi sel hooajal ootas?

Marek Ruut – mingil hetkel käis mingi klõps läbi. Ta muutus selgelt enesekindlamaks, ründavamaks ja samas kaitses sitkemaks. Ta muutus teiseks mängijaks. Gregoril õnnestus mängida treeningul Dominique Hawkinsi vastu ja siis on paratamatu, et mängija muutub paremaks. Kahjuks pärssisid Ilvest vigastused. Sellest oli kahju. Ka Valge arengu juures pole mingit kahtlust. Rääkisin just tema isaga ja temal oli väga hea meel, et poeg oli ka mehistumisel kõva hüppe edasi teinud. Kevadel oli hoopis teine mees kui sügisel Raplasse tulles.

Ajakirjandusest on läbi käinud Eesti – Läti ühisliiga loomise idee. Kuidas see tundub?

Kui Balti liigat ei toimu, siis ei ole ühtegi põhjust, miks mitte kahe käega selle idee poolt olla. Läti

korvpalli üldine tase on kõrgem. Võimalus mängida regulaarselt tugevate võistkondade vastu on ainult kasulik. Väga loodan, et idee saab juba järgmiseks hooajaks realiseeritud.

Kas olukord Eesti korvpallis on tõesti nii tõsine, et tarvis oleks kokku kutsuda kriisikoosolek, nagu peatreener Aivar Kuusmaa ajakirjanduses välja pakkus?

Seal oli natuke kontekstist välja tõmmatud seda teemat. Ma arvan, et Eesti korvpall on sellises seisus, et praegu me veel viimase kümne aasta töö vilju ei näe. Eesti korvpall on madalpunktis, aga ma usun, et see läheb üles. Lähiaeg näitab, mis seisus me oleme. Kõik välismaale läinud noored hakkavad õige pea meeste seas mängima ning siis saame tõelise pildi ette. Meil on palju noori ja nad on heades, tugeva konkurent-siga keskkondades. Usun, et pilt on muutumas paremaks, aga me ei tohi rahul olla. Peame püüdma kogu aeg muuta olukorda paremaks.

Kas ettevalmistused järgmiseks hooajaks on juba alanud?

Jah, ikka. Nii palju, kui jõudnud olen. Palju tööd on veel sellega ka, et vana hooaeg kokku võtta.

Suvel on tulemas Eesti koondise maavõistlused ja maailmameistri-võistluste valikmängud. Koosseis on neli endist Rapla mängijat. Kui palju plaanid koondisele kaasa elada?

Igal juhul elan kaasa. Paistab, et kauaoodatud verevahetus saabki teoks. See on hea, et mängijad on sellises seisus, et neil ei ole pingilt vana tegijat tulemas, kes asja peab ära otsustama. Nad on ise seisus, kus nad peavad endale vastutuse võtma, ja see on neile väga kasulik. Kindlasti elan suvel koondisele kaasa.

KOOLISPORT

Anet Maripuu võitis neli esikohta ja sai parima kaugushüppaja karika

Laine Rökk

Kergejõustiku meistrivõistlused koolinoortele peeti 23. mail Kohilas. Võistlema oli tulnud 12 koolist 123 koolinoort. Tütarlapsed võisid osaleda kuuel alal ja poisid seitsmel alal igas vanuses.

Enim kuldmedaleid - neli - võitsid Nora Riisenberg Rapla VG-st ja Anet Maripuu Kohilast.

Vanuseklasside paremad:

C-klass (2005-2006)

Kea Kristiin Laanmets, Kohila G, kuul 10.08
Nora Riisenberg, Rapla VG, 60 m 8,73, kaugus 4,62, pall 47,16, 600 m 1.53,31
Kirke Kala, Kohila mõisakool, kõrgus 1.35
Rasmus Piisang, Kohila G, kaugus 5.05, teivas 2.50, 1000 m 3.30,08
Samuel Hark, Valtu PK, kuul 10.39
Kevin-Viktor Beresnev, Rapla VG, 60 m 8,50, kõrgus 1.45
Allan Zubov, Kehtna PK, pall 63.84

B-klass (2003-2004)

Teili Ladoga, Kohila G, 100 m 14,05
Helena Kurjama, Kohila G, kõrgus 1.40
Brit Maripuu, Kohila G, kaugus 4.55

Keiti Kruusmann, Kohila G, kuul 9.87, oda 28.77
Elis Vahtmäe, Kohila G, 800 m 2.50,59
Alois Rosenštok, Kohila G, 100 m 12,38
Rico-Reandro Grupmann, Eidapere kool, kõrgus 1.65
Egon-Marten Anto, Järvakandi kool, kaugus 5.04, oda 36.65, teivas 2.10
Markus Ladoga, Kohila G, kuul 11.44
Jaan Johannes Randla, Järvakandi kool, 1500 m 5.27,97

A-klass (2001-2002)

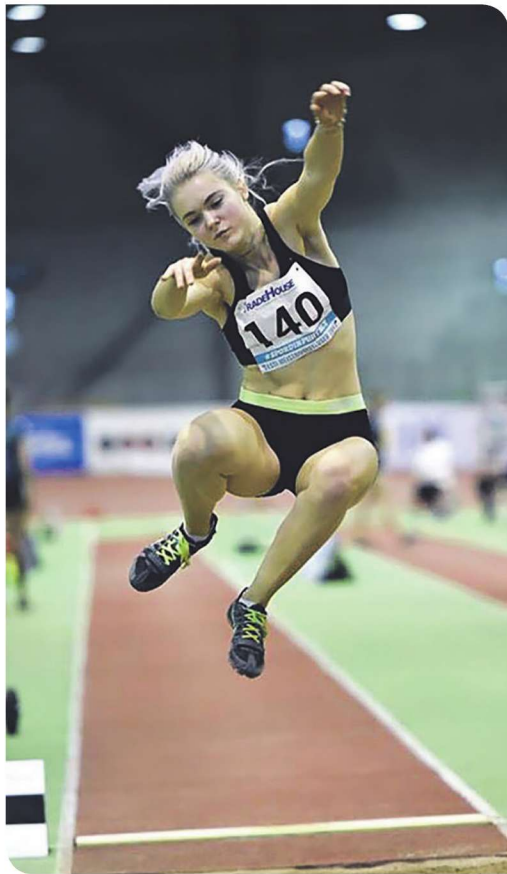
Gerda Saks, Rapla ÜG, 100 m 14,63, kaugus 4.49
Triin Satsi, Rapla ÜG, kõrgus 1.50, oda 37.18
Riin Satsi, Rapla ÜG, kuul 11.71
Anette Hannele Näkk, Rapla ÜG, 800 m 2.49,60
Deran Eric Aalde, Rapla VG, 100 m 12,50, kõrgus 1.80
Kristo Kivisild, Järvakandi kool, kaugus 5.57, teivas 3.00
Kaspar Grauen, Kehtna PK, oda 33.60, kuul 10.95
Kalev Hõlpus, Kehtna KHK, 1500 m 4.26,78

J-klass (1999-2000)

Anet Maripuu, Kohila G, 100 m 13,20, kõrgus 1.40, oda 34.62, kaugus 5.06
Kaisa Ülviste, Rapla ÜG, kuul 9.96

Sigdi Mägi, Kohila G, 800 m 3.01,02
Marcus Salumäe, Märjamaa G, 100 m 12,29
Kristo Kurvits, Rapla ÜG, kaugus 5.43, oda 40.46, kõrgus 1.50
Kromel Kruusmann, Kohila G, kuul 11.28
Rauno Smirnov, Kaiu PK, 1500 m 5.28,55
Võistkondlikku arvestust peeti kolmes grupis. Gümnaasiumite esikolmik: 1. Kohila G 243 p, 2. Rapla VG 208 p, 3. Rapla ÜG 197 p.
Suurte põhikoolide (80 ja rohkem õpilast) esikolmik: 1. Järvakandi K 111 p, Kaiu PK 90 p, 3. Kehtna PK 75 p.
Väikestest põhikoolidest (alla 80 õpilase) on Eidapere kool kogunud 54 punkti.

Eraldi autasustatakse alates 2000. aastast tüdrukute parimat kaugushüppajat, kellele on karika välja pannud Leili Kaas (parim tulemus 5.77). Selle aasta võitja on Anet Maripuu, Kohila G, 5.06.
Noormeestest autasustatakse parimat kaugushüppajat alates 2015. aastast. Selle aasta võitja on Kristo Kivisild Järvakandi koolist 5.57.

Anet Maripuu.

Foto: MARKO MUMM

JALGPALLI MM-i ENNUSTUSKUPONG

14. JUUNI	A	VENEMAA – SAUDI ARAABIA
15. JUUNI	B	PORTUGAL – HISPAANIA
16. JUUNI	C	PRANTSUSMAA – AUSTRALIA
16. JUUNI	D	ARGENTINA – ISLAND
17. JUUNI	F	SAKSAMAA – MEHHIKO
17. JUUNI	E	BRASIILIA – ŠVEITS
18. JUUNI	G	BELGIA – PANAMA
19. JUUNI	H	POOLA – SENEGAL
20. JUUNI	B	PORTUGAL – MAROKO
20. JUUNI	A	URUGUAY – SAUDI ARAABIA
21. JUUNI	C	PRANTSUSMAA – PERUU
21. JUUNI	D	ARGENTINA – HORVAATIA
22. JUUNI	E	SERBIA – ŠVEITS
23. JUUNI	F	SAKSAMAA – ROOTSI
24. JUUNI	G	INGLISMAA – PANAMA
24. JUUNI	H	JAAPAN – SENEGAL
25. JUUNI	A	VENEMAA – URUGUAY
25. JUUNI	B	HISPAANIA – MAROKO
26. JUUNI	C	TAANI – PRANTSUSMAA
26. JUUNI	D	ISLAND – HORVAATIA
27. JUUNI	F	MEHHIKO – ROOTSI
27. JUUNI	E	SERBIA – BRASIILIA
28. JUUNI	H	JAAPAN – POOLA
28. JUUNI	G	INGLISMAA – BELGIA

MAAILMAMEISTER:
SUURIM VÄRAVAKÜTT:

Nimi:

Kontakt tel:

Oma ennustus too või saada aadressile Rapla, Viljandi mnt. 6, 79511

AUHINNAD ON VÄLJA PANNUD:

RAPLA AED

DAGERON
AUTOKAUBAD
www.dageron.ee

Sirley Küpsetuskoda

Raplamaa Sõnumite jalgpalli MM-i ENNUSTUSVÕISTLUS

2018
FIFA WORLD CUP
RUSSIA™

Siim Jõgis

Jalgpalli maailmameistrivõistluste alguseni jääb pisut rohkem kui kaks nädalat. Turniiri avamäng Venemaa – Saudi Araabia toimub neljapäeval, 14. juunil Lužniki staadionil Moskvas. Eesti aja järgi pannakse pall mängu kell 18. Et seda suurvõistlust veelgi põnevam jälgida oleks, korraldab Raplamaa Sõnumid oma lugejatele ennustusvõistluse.

Idee on lihtne – lugejate ülesanne on võimalikult täpselt ennustada alagrupiturniiri mängude tulemusi, maailmameistrit ning suurimat väravakütti. Maailmameistrivõistluste alagrupiturniiril peetakse kokku 48 kohtumist. Kuna seda on päris palju, otsustas toimetuse, et teeme sellest oma valiku ning lisame ennustuskupongile 24 ehk täpselt pool alagrupiturniiri mängudest. Valik on muidugi subjektiivne. Lisasime sinna nii eeldatavaid põnevusmatše kui ka kohtumisi, mis esmapilgul kõige glamuursemad ei tundu. Samuti jälgisime seda, et igal mängupäeval oleks vähemalt üks ennustuskupongile lisatud kohtumine. Kõik 48 alagrupiturniiri mängu peetakse ära viieteist päevaga. Arvestades, et turniir saab alguse 14. juunil, on viimased alagrupimängud 28. juunil.

REEGLID:

1. Ennustada tuleb kohtumise täpset skoori. Näiteks: Venemaa – Saudi Araabia 0:0.
2. Ennustada tuleb riiki, kes tuleb maailmameistriks.
3. Ennustada tuleb mängijat, kes lööb turniiri kõigis kõige rohkem väravaid. Kupongile tohib märkida ühe nime. Kui suurimaid väravakütte on mitu, piisab sellest, kui ennustaja on õigesti ära märkinud neist ühe.
4. Iga täpne ennustus annab kolm punkti. Kui ennustuses on märgitud õige võitja (või viik), kuid skoor on vale, annab see ühe punkti.
5. Ka maailmameistri ja suurima väravaküti õigesti ennustamine annavad kolm punkti. Seega on ennustamängus võimalik teenida maksimaalselt 78 punkti (3x24+3+3).
6. Kui kaks ennustajat teenivad võrdse arvu punkte, võidab see, kes ennustas õigesti maailmameistri.
7. Kui võrdse summa kogunud ennustajad märkisid sedelile ka sama maailmameistri, vaadatakse järgmisena, kumb ennustas õigesti suurima väravaküti.
8. Kui ka see on võrdne, vaadatakse, kumb ennustajatest märkis sedelile rohkem täpseid skoori.
9. Kui ka see on võrdne, selgub võitja loosi teel.
10. Iga inimene saab oma nime all esitada ühe ennustuskupongi.
11. Kupongid peavad jõudma Raplamaa Sõnumite toimetusse hiljemalt neljapäeva, 14. juuni pärastlõunaks enne Venemaa – Saudi Araabia kohtumise algust. Toimetuse aadressil Viljandi mnt 6, Rapla.
12. Kuponge saab saata ka postiga aadressil Raplamaa Sõnumid, Viljandi mnt 6, Rapla 79511.
13. Ennustamängu võitja selgub hiljemalt pühapäeval, 15. juulil, kui Moskvas peetakse maailmameistrivõistluste finaalmäng. Võitja saame seega välja kuulutada kolmapäeval, 18. juulil ilmuvas lehes.

Maleturniir Kereze mälestuseks

Kereze mälestusturniir toimus tänavu 29. korda.

Foto: TIJU LUHT

Tiiu Luht

Rapla kultuurikeskuses korraldati mälestusturniir Paul Kereze 102. sünniaastapäeva tähistamiseks. Tänavu oli turniir 29. korda. Osalejad ei ole sellel võistlusel olnud ainult Raplast, alati on külalisi kutsunud Sauelt, Sakust, Keilast, Tallinnast. Kindlalt oli seekord kohal Ülo Tuulik Höbelusika klubist. Kõige rohkem on olnud osalejaid Rapla maleklubist.

Rapla kultuurikeskuse suures saalis olid ruuduli-

se laua taga valmis lahingut pidama paarkümmend maletajat. Nende hulgas üks naismängija, kolm noormaletajat, viis veterani. Mängiti Šveitsi süsteemis seitse vooru, kohtunikena tegutsesid Marko Orav ja Olavi Pai. Voorude edenedes kogunesid nimele taha punktid. Lõpptulemusena osutus 29. turniiri võitjaks Kaimar Puusepp 5,5 punktiga. Kolm viiepunktilist võistlejat said koha kirja Buchholzi koefitsiendiga: 2. Ago Kipso, 3. Tarvo Piip, 4. Margit Brokko. Viies oli noorvõistleja Karl Erik Olde, Margiti poeg 4,5 punktiga ja kuues Toivo Tammus sama punktiarvuga.

MÜÜAKSE

Kanarbiku talu müüb toorest leppa ja sangleppa 30, 33, 38, 50, 60, 70 cm. Vedu al 5 rm. Tel 5373 7294

Rapla Kütteäris puidubriketti, pelleteid, kaminapuid kotis. Vedu tasuta. Tel 5563 6856

Toorest lehtpuud, hind al 32 €, metsakuiv okaspuu al 35 €. Laotud puude tarne 10 ja 15 rm autoga, transport hinnas. Tel 502 4895

Lõhutud ja saetud lepa küttepuud nii lahtiselt kui ka võrkkotis. Müüme ka puidubriketti. Vedu. Tel 516 6305

kuivi pakitud kütteklotse ja kaminapuid, pelleteid ning puidubriketti alusel. Vedu tasuta. Tel 433 3130, 523 8503

Kuivad küttepuud, lahtiselt ja võrgus. Tel 503 6941

halupuid - lepp. Tel 503 5569

mulda, killustikku ja liiva. Tel 5373 7294

ehituslikku saematerjali, servamata lauda, lepalauda, terrassi-, voodri- ja põrandalauda. Pikkused 3-6 m. Laudade värvimine. Vedu tasuta. Tel 528 2268

saunaahjusid, kaminaid, pliite. Soodsalt. Tel 505 4355

soodsa hinnaga talusealiha. Vajadusel tükeldame. Info tel 505 9151, 5354 3002

suitsuvorsti ja maasinki väikehulgi, kohaletoomisega. Info tel 5196 2628 või 5351 7414

Tapamaja müüb emise lihakehasid kohaletoomisega. Info tel 5351 7414

Arli Puukool müüb viljapuid, -põsaid, viinapuu-, mustika-, maasika-, vaarika-, ilutaimi, roose jne REEDEL, 1. juunil: Rapla turg 10, Raikküla bussipeatus 12.15, Järvakandi turg 13. Tel 518 8465

3-toal krt Valgus, I k, lokaalküte. Lähedal kool ja lasteaed. Tel 0htuti 5698 9721

Jeep Grand Cherokee 3.0 TDI 160 kW 2005.a. Väga heas korras. Tel 503 8017

Mõigu Aiand (tel 5397 5423) müüb Rapla turul laupäeval, 2. juunil kl 8.30-13 suvelilli, amplitaimi, suur valik püsikuid (saab tellida FB LILLEPOISI lehelt), suur valik roosiistikuid ning maasika- ja vaarikataimi.

punaseid täidisõielisi pojenge lõikelilledena Raplas. Helista tel 485 5438 kl 9-12

garaaž Raplas Jõe tänaval. Tel 508 3868

TEENUS

Soojuspumpade remont, müük ja paigaldus, kodumasinade ja sõiduki kliimaseadmete remont.
Tel 5330 1720
www.kulmaline.ee

Bussiteenus 8 kuni 82 kohta. Helista tel 5330 7447, sivaau-to2007@gmail.com

KAARDID ENNUSTAVAD 24 H. Tel 900 1727, h. 1,09 €/min

Raamatupidamine, aruanded. Tel 505 9669, info@holopoint.ee

Ohtlike puude langetamine. Tel 5663 2968 või 5340 2068

Rehvivahetus Rapla linnas Järna tn 2. Hinnad väga soodsad. Rehvivahetuse aja saab broneerida tel 5818 8986

Vannitubade, saunade renoveerimine, plaatimine. Terrasside ehitus. Tel 5341 9932

Veo- ja kolimisteenused. Tel 5688 1227. Facebook: Veoteenus Raplamaal

Hoonete soojustamine puistevillaga. Konsultatsioon objektil tasuta. Tel 501 6689, ken@puistemees.ee, www.puistemees.ee

Osutame vihmaveesüsteemidega seotud teenuseid. Valtsimismasinaga valmistame rennid otse Teie objektil, puuduvad liitekohad. Tel 527 1059, info@vihmaveerennid.ee, www.vihmaveerennid.ee

Eesti Elektrimootorid OÜ Raplas remondib ja mähib elektrimootoreid. Tel 5333 5313
www.eestielektrimootorid.ee

Üldehitus, katuse-, fassaadi- ja viimistlustööd. Tel 5352 9476
mehitus@gmail.com

LOOMARST Rika Mölder Raplas Viljandi mnt 72 A. Tel 5686 8171

Lamekatuste ehitus (rullmaterjalidega katmine), eterniitkatuste vahetus (eramajad, kortermajad jne). Tel 5629 8738, info@palmer-grupp.ee

KATUSETÖÖD (viilkatused, lamekatused). AlvekoEhitus@gmail.com Tel 5698 4470

Traktoritööd väikelaaduriga. Erinevate tööseadmete kasutamise võimalus. Platside niitmine. Tel 5862 7190

Vanaraua ja kodumasinade tasuta äravedu: torud, plekk, aiavõrk, autoosad, mootorid, tööriistad, pliidad, pesumasinad, vannid jne. Öuest, garaazist tasuta, korterist 10 €. Külmaskapid, telerid 10 €. Tel 5550 5017

Printimis-, skaneerimis- ja koopia-tööd. Kuni A0 formaat. Raplasse saatmise võimalus. Märjamaa, Pärnu mnt 13. Tel 5862 7190
hetver@gmail.com

Käevetööd 3,2 t ekskavaatoriga ja kallurveod (6 t kandevõime ja kolme külge kallutav). Tel 5610 3200, mikser21@hotmail.ee, Facebook: Svenser OÜ

OSTETAKSE

Vanametalli kokkuost Raplas Järna 2. E-R 9-17, L 10-14. Tel 5818 8986 www.rauaspets.ee

Vanametalli kokkuost Agrovaru territooriumil E-R 9-17, L 9-14. Tel 505 8637, www.feralmet.ee

metsakinnistuid ja kasvavat metsa. Tel 502 4895; info@pajakapuit.ee

OÜ ESTEST PR ostab põllu- ja metsamaad. Tel 504 5215, 514 5215, info@est-land.ee

vanu jalg- ja mootorrattaid, võrre ning nende varuosid. Võivad olla ka mittekomplektsed. Samuti pakuvad huvi erinevad vanaaegsed esemed. Tel 508 6947

Timberstock OÜ ostab lehtpuuenamusega metsakinnistuid ja raieõiguseid. Küsi pakkumist tel 507 1150
timber@timberstock.ee

sõidukorras auto, võib ka vene auto. Sobib ülevaatuseta või pisema rikkega. Tel 5819 0200

seisvat tehnikat: traktorid T16, T25, T40AM, T150, MTZ 82, DT74-75, E-302, kombainid Niva, Jenissei, Don, ZIL, MAZ, ekskavaator, haagised, pressid jne. Tel 5835 4991

VABAD TÖÖKOHAD

Raplamaal seisuga 30.05.2018

Tööpakkumise nimetus Asukoht Tööandja Kandid. tähtaeg

Tööpakkumise nimetus	Asukoht	Tööandja	Kandid tähtaeg
Puhastusteenindaja	Järvakandi alev	OÜ Sisalik	04.06.2018
Autojuht-ekspediitor	Rapla maakond	OÜ Odien	08.06.2018
Laotöötaja	Kohila alev	Bong Eesti OÜ	08.06.2018
Müüja	Rapla linn	Rapla Tarbijate Ühistu	31.05.2018
Müüja-klienditeenindaja	Alu alevik	RRLeht AS	07.06.2018
Eripedagoog	Rapla linn	Rapla Ühisgümnaasium	07.06.2018
Inglise keele õpetaja	Rapla linn	Rapla Ühisgümnaasium	07.06.2018
Ajalooõpetaja	Rapla linn	Rapla Ühisgümnaasium	07.06.2018
Abiõpetaja	Rapla linn	Rapla Ühisgümnaasium	07.06.2018
Klienditeenindaja	Rapla linn	INCASSOR OÜ	23.06.2018
Transporttööline	Rapla linn	Selver AS	05.06.2018
Müüja-klienditeenindaja	Urge küla	Circle K Eesti AS	06.06.2018
Müüja-klienditeenindaja	Varbola küla	RRLeht AS	01.06.2018
Tootmistööline	Purila küla	Allied Timber OÜ	03.06.2018
Operaator	Purila küla	Allied Timber OÜ	03.06.2018
Piimaautojuht	Märjamaa vald	E-Piim Transport OÜ	10.06.2018
Ümbrikute tootmisliini pakkija	Kohila alev	Bong Eesti OÜ	03.06.2018
Abitööline	Alu alevik	Eesti Horisontaalpuur OÜ	08.06.2018
Brigaadijuht	Märjamaa alev	Timberston Ehitus OÜ	03.06.2018
Puidutsehhi tööline	Kehtna alevik	Panelwood OÜ	08.06.2018
Katlakütja	Kehtna alevik	Panelwood OÜ	10.06.2018
Transporttööline	Rapla linn	Solbritt AS	08.06.2018
Koristaja	Kabala küla	VIOLANTE MÖÖBEL OÜ	17.06.2018
Valvur	Kabala küla	VIOLANTE MÖÖBEL OÜ	17.06.2018
Tootmistööline/operaator	Kohila alev	Tallinna Pesumaja OÜ	10.06.2018
Liinitööline	Kohila alev	Tallinna Pesumaja OÜ	10.06.2018
Komplekteerija	Kohila alev	Tallinna Pesumaja OÜ	10.06.2018
Kokk	Rapla linn	Rapla Hooldekeskus	29.05.2018
Õmbleja	Rapla linn	Rudotex OÜ	31.05.2018
Tootmistööline	Kohila alev	EcoBox OÜ	03.06.2018
Farmitööline	Haimre küla	Orgita Põld OÜ	10.06.2018
Autoremondilukksepp	Märjamaa alev	I&R Märjamaa OÜ	03.06.2018
Tehase juhataja	Kasti küla	ESTPANEL OÜ	31.05.2018
Elemendikoostaja	Kasti küla	ESTPANEL OÜ	31.05.2018
Kassapidaja- müüja	Märjamaa alev	MAXIMA Eesti OÜ	17.06.2018
Komplekteerija	Rapla maakond	Saarioinen Eesti OÜ	31.05.2018
Tootmistööline	Kalevi küla	Saarioinen Eesti OÜ	31.05.2018
Katusepaigaldaja	Rapla maakond	TK Katused OÜ	31.05.2018
Hooldaja	Juuru alevik	Juuru Hooldekodu	31.05.2018
Elektrik	Rapla maakond	TRIGER-E OÜ	02.06.2018
Suveabiline	Kalevi küla	Saarioinen Eesti OÜ	31.05.2018
Toiduvalmistaja	Kalevi küla	Saarioinen Eesti OÜ	31.05.2018
Müüja-klienditeenindaja	Järvakandi alev	RRLeht AS	04.06.2018
Vasikatalitaja	Kehtna alevik	KEHTNA MÕISA OÜ	31.05.2018
Mehaanik	Järvakandi alev	O-I Production Estonia AS	29.05.2018
Seadistaja	Rapla linn	Solbritt AS	31.05.2018
Laborant	Rapla linn	Solbritt AS	31.05.2018
Kokk	Rapla linn	Rapla Tarbijate Ühistu	31.05.2018
Klaasivormimismasina operaator	Järvakandi alev	O-I Production Estonia AS	31.05.2018
Pulbrimeister	Rapla linn	Solbritt AS	31.05.2018
Tänavakivi paigaldaja	Rapla maakond	Leokivi OÜ	31.05.2018
Tehnik-elektrik	Kohila alev	Bong Eesti OÜ	03.06.2018
Müüja	Järvakandi alev	Rapla Tarbijate Ühistu	31.05.2018
Hooldaja	Kalbu küla	ELUPUU MTÜ	30.05.2018
Metallitöö lukksepp	Alu alevik	RAPLA METALL OÜ	31.05.2018
Müüja	Kohila alev	Rapla Tarbijate Ühistu	31.05.2018
Puusepp	Juuru alevik	Arca Nova Element OÜ	31.05.2018
Müüja	Hageri alevik	Rapla Tarbijate Ühistu	31.05.2018

Eesti Töötukassa

www.tootukassa.ee. Töötukassa Raplamaa osakond Tallinna mnt 14, 79513 Rapla. Tel: 483 0140, rapla@tootukassa.ee

Suvekoolid Rapla Tantsustuudios:

- Suvekool juunis: 13.-15.juuni, 18.-19.juuni
- Suvekool augustis: 13.-17.august

Suvelaager 02.-08.juuli Kuremaal, Jõgeva maakond

Loe lisa ja registreeri:
www.raplatantsustuudio.eu

raplatantsustuudio@gmail.com
+372 5348 5950

Alates 7ndast eluaastast!
Oodatud KÕIK huvilised!

Grossi
TOIDUKAUBAD

Seoses töömahu suurenemisega võetakse Kohila kauplusesse tööle:

- VAHETUSVANEM
- VANEMTEENINDAJA
- KASSAPIDAJA
- LETITEENINDAJA
- TRANSPORTTÖÖLINE
- KORISTAJA
- SUVEABILINE

Pakume Sulle: konkurentsivõimelist põhipalka, väljaõpet, paindlikku tööaega, tulemustasu, sõbralikku kollektiivi, tööd uuendusmeelses meeskonnas.

Kandideeri juba täna!

Töökoht: Viljandi mnt 3a, Kohila.

Töö sisulist poolt puudutav info:

Ege Pank, piirkonnajuht, 53 292 522.

Kandideerimist puudutav info:

Raili Tarassov, personaliassistent, 32 23 858, assistent.personal@ogelektra.ee, www.ogelektra.ee

MITMESUGUST-

Täna Rapla haigla õenduosakonna töötajaid, kes mind terveks ravisid. Olete suurepärased! Edu teile!
Tänuik patsient HELLE TAMM

31.mai, kell 19.00

Külasta kodumänge ja osale PLAYSTATIONI LOOSIS!

RJK VS JK Tabassu

RAPLA AED

E-R 11-18

L-P 10-14

Pärast jaanipäeva

T-R 11-18

L 10-14

Augustis jälle

E-R 11-18

L-P 10-14

Rapla, Sauna tn

TERASKATUSED JA VIHMAVEESÜSTEEMID OTSE TOOTJALT!

VÕTA KOHE ÜHENDUST!
kalle@olly.ee, 53 600 757

OLLY
TERASPROFIILID

TÖÖPAKKUMISED

Otsin Klassik-valtspleki **KATUSEKATTE PAIGALDA-JAT** eramajale. Töö sisu vana katte eemaldamine, rihtimine ja uue pleki paigaldus.
Lisainfo 525 1178

Prillimäe Lasteaed Põnnipere
ootab oma meeskonda

ÕPETAJA ABI (1,0 koormus).

Kui sulle meeldib lastega tegutsemine, oled rõõmsameelne, loov ja koostööaldis, saada oma CV ja avaldus hiljemalt 19. juuniks meiliaadressile ponnid@kohila.ee, küsimuste korral helista tel 5556 0049

OÜ E-Piim Transport võtab tööle

PIIMAAUTOJUHI Märjamaa piirkonnast.

Töö kirjeldus: toorpiima varumine, vadaku vedu. Vajalik B-, C-, CE-kategooria juhiluba ja kehtiv veoautojuhi kutsetunnistus.

CV saata aadressile: Pajusi mnt 18k, 48106 Põltsamaa või e-mail: indrek@epiimtransport.ee
Tel 775 2082

SOLBRITT AS pakub tööd TRANSPORDITÖÖLISELE Raplas. Töö sisuks transporditööd. Vajalik täpsus, korrektsus. Töö graafiku alusel, ka öösel. Väljaõpe kohapeal.

Info tel 489 0400, 489 0412, 524 8998 või tulla kohale aadressile Viljandi mnt 91e, Rapla (Piimatehas).

Navator OÜ otsib **VAHESEINTE PAIGALDAJAT.**
Tel 514 2161 või janno.navator@gmail.com

Sügiseti, kui täituvad salved,
kui muld lõhnab leivast
ja kõrrepõldude kohal
kruuksuvad kured,
viin onu hauale
kimbu hiliseid kakraid -
nende sekka jäävad kalmuvaasi
longunud viljapead õõtsuma
taevastes tuultes.
Lõppes tee ja valu,
lõppes mõte ja otsa sai hing...

Sügav kaastunne Ebbele perega kalli isa, äia, vanaisa,
vanavanaisa ja meie kalli onu

HEINO LEPPMAA

surma puhul.

Aili ja Ellen peredegaga

Mälestame kauaaegset
jahikaaslast
HEINO LEPPMAAD
ja avaldame kaastunnet
omastele.

Purku jahtkonna
jahimehed

Kustus elu, vaikis valu...

SIRJE MOOBEL

Siiras kaastunne endisele
kinomehaanikule
Arvile õe surma puhul.

Helgi Sussi

Südamlik tänu
kõigile teile -
lähedased, sõbrad,
tuttavad, endised
töökaaslased,
õpetaja Mihkel Kukk,
et jagasite meie leina
ja olite toeks meie kalli

ELJU TIIDO

viimasel teekonnal.

Omaksed

Aeg annab, aeg võtab,
aeg mälestused jätab...

Mälestame

MALL KIHLEVELTI.

Südamlik kaastunne Epule
ja Peebule peredegaga.

Endised näiteringikaaslased
Lissi, Reet, Tiit, Valli,
Anatoli, Kalle ja Mäido

Kas kuuled,
kuis nutab Su kodu,
Su puudust leinates sääl...

Oleme südamest tänuikud kõigile,
kes meid raskel hetkel toetasid ja
meie armsa ema, vanaema ja vanavanaema

ASTA-AINO LAURIMAA

mälestust kalliks pidasid ja kalmu kaunite õitega katsid.

Lapsed Anne, Eha, Merle, Urmas, Margus peredegaga

Mälestame head sõpra ja
töökaaslast

HEINO LEPPMAAD.

Avaldame kaastunnet
lähedastele.

Eino, Aino, Silvi

Avaldame kaastunnet
omastele

HEINO LEPPMAA

kaotuse puhul.

Naabrid Tõnis ja Avelii

Sügav kaastunne sulle,
Ene, ja su perele ema

ILMI KUUSIKU

kaotuse puhul.

Laulukaaslased
segakoorist August07

ESTER TALPSEP

Mälestame oma laste
esimest õpetajat
ja avaldame südamlikku
kaastunnet omastele.

Perekonnad
Käsper ja Rõigas

Ei peaks me ühtki valu
enam valuks,
kui süda ainult
sinu kaotust taluks...

MÄRT LÕOKENE
26. XII 1976 – 1. VI 2017

Meiega jäävad sinu
hingesoojus ja rõõmus
meel.

Mälestavad lähedased

Südamlik kaastunne
Helju Lehtmetsale õe
AINO
surma puhul.

Hõbene, Lepalinnud ja
Lemmi

Südamlik kaastunne

ELJU TIIDO

lähedastele.

Johanna

Kesk ilusat kevadist
päikesekulda
viis ära sind tee,
kust tagasi ei tulda...

Siiras kaastunne Ebbele
perega isa

HEINO LEPPMAA

kaotuse puhul.

Urmas perega

Suviselt soodsad keevisraamil haagiste pakkumised

Kampaania kestab 14.05.-30.06.2018

BREN300H

(kast 3 x 1,25 m)
+ plastkaas
+ tugiratas

Komplekti hind ainult
1490 €

Brentexi haagisega veab kindlalt!

BREN325H

(kast 3,25 x 1,5 m)
+ plastkaas
+ tugiratas

Komplekti hind ainult
1590 €

NB! Pakkumised kehtivad üle Eesti.

RAPLAMA: Jarex Invest OÜ | Metsa-Antsu tee 2, | 5887 7330

Vaata ka teisi soodsaid pakkumisi

WWW.BRENTX.EE

BRENTX

MTÜ Väärt Raplamaa Toode on Raplamaa tootjaid liitev ühendus.

Meil on Raplas ühine KAUPPLUS Tallinna mnt 23

Avatud:
E-R 10-17,
L 10-14

Tel 5788 0357, e-post: raplamaatoode@gmail.com
Koduleht: www.raplamaatoode.ee

violante

THE SCANDINAVIAN WAY

Pakub tööd

VALVURITELE JA KORISTAJATELE

Palume ühendust võtta aadressil info@violante.ee või postiaadressil Kabala küla, Rapla vald, Rapla maakond.
Avaldusi ootame kuni 30. juunini 2018
Kontakttelefon: +372 48 90 760

Sinu tehtud huvitav

FOTOTABAMUS
ootab lehes avaldamist!
Saada foto@sonumid.ee

LUMBAR
ENERGY WOOD

www.lumbar.ee
Reigo Madi, reigo@lumbar.ee
Tel 53 420 379

Ostame:

- kasvavat võsa
- vähemväärtusliku lehtpuu raieõigusi
- leht- ja okaspuu küttepuid
- lepa enamusega metsakinnistuid

TEIE LEPIKULE PARIM HIND!

HÖHLE

HÖHLE OÜ on plastist mikrorotorid tootev ettevõtte Järlepa (Jalusel). Turustame oma toodangut nii Eestis kui ka Skandinaavia riikides.

Seoses mahu suurenemisega otsime oma toredasse meeskonda tehnilise taibuga

VAHETUSEVANEMAT,

kes on eestööliseks tootmisliinidel, organiseerides nii enda kui ka 3-4-liikmelise meeskonna tööd. Töögraafik vahetustega. Väljaõpe kohapeal.

Kontakt: Toomas Koobas, telefon 508 2862, toomas.koobas@hohle.ee

Võta meiega ühendust ja tule vaatama!

RAPLA ÜHISGÜMNAASIUM

Rapla Ühisgümnaasium (alates 1.09.2018 Rapla Keskkooli Kool) kuulutab välja **KONKURSI järgmiste ametikohtade täitmiseks:**

INGLISE KEELE ÕPETAJA
AJALOOÕPETAJA
ABIÕPETAJA
ERIPEDAGOOG

Tööleasumise aeg 21. augustil 2018. a.
Avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiad saata 7. juuniks aadressil Keskkooli 2, 79512 RAPLA või e-postiga ryg@ryg.edu.ee.
Info telefonidel 489 8880, 506 1322

www.metsaamet.ee

Teenused erametsaomanikule:

- Metsakinnistute ost
- Raieõiguse ost
- Metsa ülestöötamine ja vedu
- Maapinna mineraliseerimine koos külviga
- Metsamajandamise kavade koostamine

Teave e-post: info@metsaamet.ee Tel. 5615 0680, Karl Lister

8. JUUNIL MÄRJAMAA LAULUVÄLJAKUL

ALGUSEGA 19.00

IVO LINNA & ANTTI KAMMISTE PATUNE POOL SHANON NEXUS

15. JUUBELI ERIKONTSERT!

ÕHTUT JUHIVAD TRE RAADIO EETRIHÄÄLED!

- × ERINEVAD ATRAKTSIOONID × LASTELE TASUTA BATUUT ×
- × JÕU-, ILU- JA OSAVUSMÄNGUD × AVATUD SEPATÖÖKODA! ×
- × TÄNAVATOITUDE JA KOHVIKUTE ALA ×

PILETID EELMÜÜGIS PILETILEVI MÜÜGIKOHTADES JA MÄRJAMAA RAHVAMAJAS KUNI 7.06 HINNAGA 14.- // PEOPÄEVAL JA KOHAPEALT PILET 17.-

LISAINFO: RAPLA.TRE.EE @/TREARADIO f/TREEVENTS

Edelaraudtee

Edelaraudtee raudteevõrgustikul toimuvad UMBROHUTÖRJETÖÖD JÄRGMISELT:

- Tallinn-Lelle lõigul 30. mai- 2. juuni ja/või 4.-6. juuni;
- Lelle-Pärnu lõigul 5.-8. juuni;
- Lelle-Türi lõigul 6.-9. juuni.

Tööd tehakse öisel ajal. Juhul kui tugeva tuule ja vihmase ilma tõttu ei ole võimalik kavandatud ajal töid teha ja need lükkuvad edasi, teavitatakse sellest täiendavalt.

Umbrohutõrjeks kasutatakse vahendit Rodeo XL.

Edelaraudtee Infrastruktuuri AS vabandab võimalike ebameeldivuste pärast!

OÜ Priimo Mets ostab:

metsakinnistuid, kasvavat metsa, kasepakku, okaspuu palki, paberipuitu, küttepuid, võsa hakkeks.
Pakub: saematerjali, metsaveoteenust. kase küttepindu ja kase kütteklotse bigbag kottides

Tel. 506 9966; 489 0696
E-post priimo.mets@priimo.ee

OSTAB

- metsakinnistuid
- hüpoteegiga ja läbiraiutud kinnistuid

Tel 511 0415, 517 9866, 489 4055.
www.lankeker.ee

- Ostame METSAKINNISTUID, ka raiutud ja hüpoteegiga
- Ostame PÖLLUMAAD

Küsi hinda! Teeme pakkumise!

Lai 10, 80010 Pärnu
Tel 447 7900, 528 5263
Faks 447 7903, metsagrupp@hot.ee

LÄKI LAADALE!!!

Grid of crossword clues (Ristsõnad) for the "LÄKI LAADALE!!!":

Across (Vastus):

- 1. MUHE KÜPSETIS (laadal) KALLE VÄÄRISKIVI
- 3. LOTERII (laadal kõik võidavad) KOERA SÕNAVÖTT
- 5. URVE JÄNES DOKUMENT RÄNI
- 7. LUMM LÜHIURIN ÜLE... (koerust täis)
- 9. EE EELLANE MULTIKATEGELANE (mängib lastega) SUKSU (laadal Vello Tamme juhtimisel)
- 11. SEESAMA (ladina k) BÖHH MITTE TOO
- 13. NBI VASTUS
- 15. MEELDIV ÕUEOLU (laadale tellitud) KUS OLED? MART TERITAN KALA"JÄSE"
- 17. NUMERO-LOOG KAI ... (laadal) ILMAR
- 19. ...TEERIMA (matkima) LAPIK KALA qqq.
- 21. USJAS OLEMUS (a la "õde-õelus") ARMAR
- 23. GEORG ILVES PASKAL
- 25. ...DESSANT (Vab. sõjas) ...TEERIMA (piirama) VANKRI OSA
- 27. (HUNDI)-NUIAMETS MASINLIK MUSA TUDUNI
- 29. SIGRI-MIGRILINE RAUASPETS (laadal Argo Asumets)
- 31. MÖÖBLI-POLSTERDAJA (laadal Eha Vacht)
- 33. TAEVAISA VASTASPOOL AJAGE MULA ENN AAS
- 35. TOIMETA KANALIKULT NÄPETI TEINEPOOL (mõlemat on laadal) ARVUTI-MENÜÜ OSA LA ... VÄEKODA (laadal)
- 37. ROHENÄP-PUDE JAOKS (laadal) 100 (vene k)
- 39. TAIMSED A ... VARRES LINN UKRAINAS HELLUS
- 41. NÄITLEJA (n+in) ... ELLEN POOLIK ROLLER
- 43. MEHED (ingl k) ...RALLI (šoppingu-uhamine)
- 45. LAULJANNA TITAAN KUNAGI EGIPTI PEALINN
- 47. PUIU-LABIDAS JÄÄ (saksa) M-VANEM IGOR GEN
- 49. KUNSTNIK KRISTJAN ... ja LÖBUS PILT (mille sinust teeb)
- 51. URHO RAADIUM PUDE (vene k)
- 53. UNO ROOS 100 SIIRAL ROHE-NÄPPUDE VALDUS
- 55. RIDA TERTISTAV MUDIMINE (laadal) HELI VEE
- 57. MEELEOLU-LOOJA (laadal Hel-dur Vaidla käes)
- 59. ROOTSI KULTUSBÄND TERAS-SEIB MISTER
- 61. URBANI-SEERUMATA RÜBLIK KOEPROOVI-VÖTT
- 63. MINA A KALLE-KUSTA
- 65. VALJUHÄÄLDI KÕITEV ÕNNE SEEN MÕISTEV HÄÄLITSUS
- 67. TEADMA-MEES KALJU ... (laadal) TEMA
- 69. KOPIKAS VÄÄRT KRAAM (laadal)
- 71. ULJANA EKS-REPORTER RASVJAS AINE
- 73. ROLL DIMA NÕMME ... (laad seal hoovii)

Down (Vastus):

- 2. URVE JÄNES DOKUMENT RÄNI
- 4. LUMM LÜHIURIN ÜLE... (koerust täis)
- 6. EE EELLANE MULTIKATEGELANE (mängib lastega) SUKSU (laadal Vello Tamme juhtimisel)
- 8. SEESAMA (ladina k) BÖHH MITTE TOO
- 10. MEELDIV ÕUEOLU (laadale tellitud) KUS OLED? MART TERITAN KALA"JÄSE"
- 12. NUMERO-LOOG KAI ... (laadal) ILMAR
- 14. ...TEERIMA (matkima) LAPIK KALA qqq.
- 16. USJAS OLEMUS (a la "õde-õelus") ARMAR
- 18. GEORG ILVES PASKAL
- 20. ...DESSANT (Vab. sõjas) ...TEERIMA (piirama) VANKRI OSA
- 22. (HUNDI)-NUIAMETS MASINLIK MUSA TUDUNI
- 24. SIGRI-MIGRILINE RAUASPETS (laadal Argo Asumets)
- 26. MÖÖBLI-POLSTERDAJA (laadal Eha Vacht)
- 28. TAEVAISA VASTASPOOL AJAGE MULA ENN AAS
- 30. TOIMETA KANALIKULT NÄPETI TEINEPOOL (mõlemat on laadal) ARVUTI-MENÜÜ OSA LA ... VÄEKODA (laadal)
- 32. ROHENÄP-PUDE JAOKS (laadal) 100 (vene k)
- 34. TAIMSED A ... VARRES LINN UKRAINAS HELLUS
- 36. NÄITLEJA (n+in) ... ELLEN POOLIK ROLLER
- 38. MEHED (ingl k) ...RALLI (šoppingu-uhamine)
- 40. LAULJANNA TITAAN KUNAGI EGIPTI PEALINN
- 42. PUIU-LABIDAS JÄÄ (saksa) M-VANEM IGOR GEN
- 44. KUNSTNIK KRISTJAN ... ja LÖBUS PILT (mille sinust teeb)
- 46. URHO RAADIUM PUDE (vene k)
- 48. UNO ROOS 100 SIIRAL ROHE-NÄPPUDE VALDUS
- 50. RIDA TERTISTAV MUDIMINE (laadal) HELI VEE
- 52. MEELEOLU-LOOJA (laadal Hel-dur Vaidla käes)
- 54. ROOTSI KULTUSBÄND TERAS-SEIB MISTER
- 56. URBANI-SEERUMATA RÜBLIK KOEPROOVI-VÖTT
- 58. MINA A KALLE-KUSTA
- 60. VALJUHÄÄLDI KÕITEV ÕNNE SEEN MÕISTEV HÄÄLITSUS
- 62. TEADMA-MEES KALJU ... (laadal) TEMA
- 64. KOPIKAS VÄÄRT KRAAM (laadal)
- 66. ULJANA EKS-REPORTER RASVJAS AINE
- 68. ROLL DIMA NÕMME ... (laad seal hoovii)

Koostas: Aivi Meister

*Spikerdamisvõimalus laadakuulutusest

LASTELE

LEIA TÜHJADESSE RUUTUDESSE SOBIV SÕNA.
LAHENDUSE SAAD ROOADEST RUUTUDEST ÜLEVALT ALLA LUGEDES

					K	A	S	T
N	U	K	U					
					K	A	R	U
					K	A	N	N
					N	Ö	Ö	R

H	Ü	P	P	E					
					K	L	O	T	S
					R	A	T	A	S
					P	A	R	T	

TERMOSTASSI VÕITIS ROLAND KLAAS
EELMISE MÕISTATUSE VASTUS OLI „ÕNNERAHA“

ÕIGESTI VASTASID:
ARGO MÜRKHAIN
MARIT PIIRIMEES
KAISA INGELIIS MASING
BERIT LIIMANN
MAILIS RAIDMA
KERLI HIETAM
KÄROLIIS HIETAM
HELINA BAKAJEV
MARGO PULVER
ROLAND KLAAS
MARILIIS OJAVEE
LISANN TERRAS
ARON TERRAS
RAUL PATA
LIISA PATA
MARIA LUUKAS
AGAATE HANSEN
TRIINE TOMINGAS
ERKI ÜTSMÜTS
ROBEN KALDA
GEORG LAURI
STEN-ERIK TREIER
ALEX VALNER

Kõikide õigesti vastanute vahel loosime välja kaanega koogivormi

Saada ristsõna vastus hiljemalt 4. juuniks e-postile: kuulutused@sonumid.ee (märksõnaga "täiskasvanute ristsõna" või "lasteristsõna") või Raplamaa Sõnumite toimetusele aadressil Viljandi mnt 6, Rapla 79511.
NB! Loosimises osalevad ainult märksõnaga vastused. Auhinnad saab kätte toimetusest kahe nädala jooksul.

23. mail ilmunud suure ristsõna vastus on „TÄIEGA KILPLANE“
Catarina Hurtingi raamatu „PÄRIS PRINTSESSID“ võitis EERO KÕRV

TÄISKASVANUTE RISTSÕNA VASTUSE KUPONG

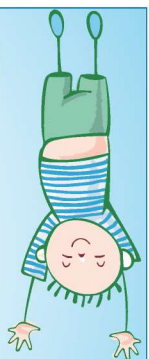
Vastus

Nimi

LASTE RISTSÕNA VASTUSE KUPONG

VASTUS

NIMI

Möödunud nädalavahetusel olid seoses looduskaitsekuuga kogu Eestis üleuroopalisele kaitsealade päevale pühendatud „Terve Eesti“ matkapäevad. Raplamaa matk viis 26. mail 32 loodushuvilist maa-lilisele 7,7 kilomeetri pikkusele Loosalu-Paluküla matkarajale.

Haldi Ellam

Vana-Kaiu soosaarel alanud ja Paluküla hiiemäel lõppenud matka juhtis üleelamisinstruktor Toomas Tõnisson, kes rääkis rabade ja soode tekkimisest ning arengutest ja jagas arvukaid nippe looduses hakkama saamiseks. Näiteks näitas ta, kuhu tohib rabas astuda ja kus seda pole soovitatav teha. Põhiline soovitus oli vältida rohelisi samblaseid kohti, mille all peidab end mitmemeetrine turbakiht, ja liikuda pigem seal, kus taimestik on rikkalikum ja juurevõrk kandvam.

Lisaks tasub rabas liikudes endaga kaasas kanda puukeppi, millest saab vajadusel üle pehme koha liikumisel tekitada silla või mis aitab väsimuse korral paremini tasakaalu säilitada.

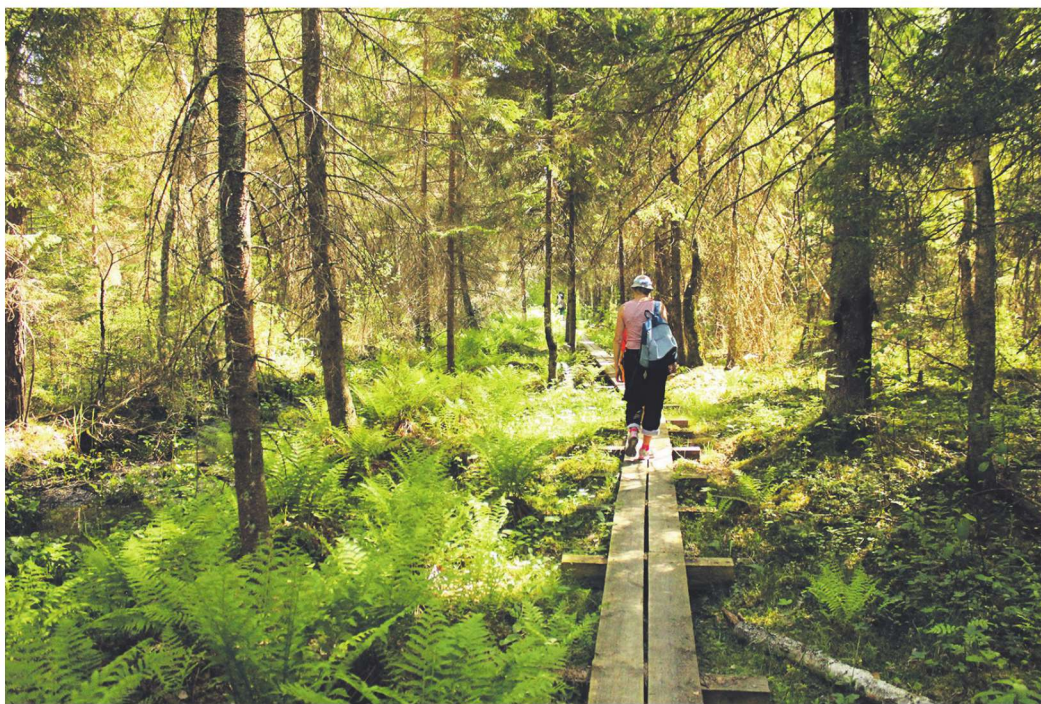
Esimene pool matkast kulges Vana-Kaiu soosaare lõkkeplatsilt Loosalu rabajärve suunas. Elevust tekitasid arvukad näljased sääsed, kes kiusasid matkajaid peamiselt metsas. Rabas sääski polnud, seal eksis laudtee peale üks sisalik. Matka käigus sai tutvuda erinevate rabataimedega, millest enim huvi tekitasid uimastav sookail ja Eesti ainus lihatoituduline taim huulhein, mida rabas leidis kolooniate kaupa. Rabas õit-sesid ka murakad. Metsiseid ja tetresid näha ega kuulda ei olnud.

Loosalu järve ääres, mis on Eesti suurim rabajärv, peeti piknikku ja hakkajamad matkalised said varbad või end üleni vette kasta. Ujujaid jagus ning vesi oli soe, vähemalt ülemistes kihtides. Öhu-sooja oli 31 kraadi. Matkajuht Tõnisson demonstreeris enda väikesesse vöökötti mahtuvat ellujäämisvarustust, mille hulka kuulusid muuhulgas magneesiumipulk tule süütamiseks, kompass orienteerumiseks, vile endast märku andmiseks, glükoositabletid

Üleelamisinstruktor Toomas Tõnisson laukaserval "pikutamast".

Fotod: HALDI ELLAM

Mööda laudteed Loosalu rabajärve suunas.

Täies õies murakas.

veresuhkru taseme kergitamiseks, kondoom asjade niiskuse eest kaitsmiseks või vee kaasavõtmiseks jm. Lisaks rääkis ta, kuidas hankida loodusest puhast vett ja võimalustest vett keetes puhastada.

Pärast ujumist ja kehakin-

nitust võeti suund Paluküla hiiemäe poole. Ürgmetsas ja heinamaadel kulgenud tee äärde jäi erinevaid looduskooslusi – ürgmets, siirdesoo, heinamaad, vanad talukohad, sipelgapesi, haruldasi ja tuntud taimi. Tõnisson rääkis

muuhulgas, millised tee äärde jäävad taimed on söödavad, näiteks kortsleht, takjas, võilill ja nõges ning mille poolest need veel kasulikud on. Näiteks nõgesel kõlbavad süüa nii lehed kui ka juured ja nõgeserootsudest saab siidist

tugevamat ja peenemat kiudu.

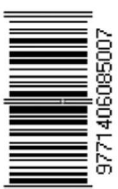
Matk lõppes Paluküla hiiemäe juures, kus Tõnisson rääkis andide tegemisest ning toonitas, et anniks peaks olema miski, mida on kahju ära anda.

Hiiemäe juures olevas

parklas ootas sääskedest ja leitsakust väsinud matkajaid buss, mille juht viis nad tagasi Raplasse ja Märjamaale.

Matka organiseeris keskkonnaameti Raplamaa keskkonnahariduse spetsialist Maarika Männil.

ISSN 2228-1886

RAPLAMAASõnumid

Rapla 79511, Viljandi mnt 6, tel 489 2133, 5567 3260
Tellimine, reklaam ja kuulutused 489 2130, 5551 1084,
e-post: info@sonumid.ee, kodulehekülg: www.sonumid.ee

Peatoimetaja: Tõnis Tõnisson
Tegevtoimetaja: Inge Põlma (489 2244)
Ajakirjanikud: Siim Jõgis (489 2132), Stina Andok (489 2137), Katri Reinsalu (489 2246), Helerin Värönen (489 2132), Haldi Ellam
Tehnilise toimetuse juhataja: Siim Solman (489 2138)
Kujundaja: Ulvi Blande (489 2138), Siim Solman
Keeletoimetaja: Liivi Jegorov (489 2138)
Reklaamitoimetuse juht: Ulvi Salumäe (489 2130).
Reklaamijuht: Kadri Paju (489 2130)
Raamatupidaja: Juulija Kuum (489 2133)

Toimetusel on õigus kirju ja kaastöid nende selguse huvides toimetada ning lühendada. Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. Honoreeritakse tellitud kaastöid. Raplamaa Sõnumeid on võimalik tellida Eesti Posti sidejaoskondadest, raamatukogudest, toimetuse reklaamiosakonnast ja internetis Raplamaa Sõnumite koduleheküljel.

Toimetust võtab vastu ka telefonitsi esitatud tellimusi. Kuulutuste ja reklaami vastuvõtt tööpäeviti 8.30 - 17 Viljandi mnt 6, Rapla. Tel 489 2130, faks 489 2135.

Väljaandja: OÜ Nädaline. **Trükk AS Printall.** Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse: pn@eall.ee või tel 646 3363